

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Disputatio III. De passionibus objecti Fidei Divinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

luntatis, non potest esse malus intrinsecè, quamvis possit esse malus malitiâ extrinsecâ & denominativâ. Ergo nec actus intellectûs supernaturalis, potest esse falsus & erroneus, non enim elevaret, sed deprimeret.

RESPONDETUR. Actum supernaturalem non posse esse falsum & erroneum, si nec sit conformis objecto, nec procedat secundùm hîc & nunc; deteriore enim hominem ut assumitur redderet: sicut semper etiam in naturalibus, deteriore, error reddit, non reddit prudentia: consequenter nec ille actus fidei deteriore redderet. Ergo sicut prima operatio, cujus veritas sumitur ex objecto, non prout est à parte

rei, sed prout præsentato, non reddit deterior intellectum: ita & in præsentati.

INSTABIS Tertio. Non potest DEUS producere habitum erroris. Ergo nec dictum habitum.

RESPONDETUR. De Antecedenti inferri erit. Interim disparitas est: quia habitus erroris ut talis, non habet ullum actum, qui importet perfectionem, qui sit in bonum operantis, qui non dedecet specialiter naturam intellectualem. Jam autem habitus ille, etiam assentiens putatæ revelationi, non haberet actum dedecentem naturam intellectualem, sicut illam nec prudentia dedecet.

DISPUTATIO III.

De Passionibus objecti Fidei Divinæ.

Nomine harum passionum veniunt Certitudo & obscuritas: rationem tamen principalioris habet certitudo; hinc evidentiam permittit sibi truncari fides per motiva credibilitatis, & alia, de quibus infra: summam autem certitudinem non permittit sibi truncari, de qua certitudine *Sic*

QUÆSTIO I.

De Certitudine Fidei.

PRÆMITTO Primò. *Notificari posse certitudinem per contrarii exclusionem;* nempe quod sit assensus formidinis expulsivus, ad eum modum, quo suo modo notificatur frigus per hoc, quod expellere natum sit calorem. Quæ ipsa formido, involvit temper & assensum & dissensum. Ratio quia si non involveret assensum non esset formido, sed simpliciter & absolute Negatio. Rursus si non involveret dissensum, esset absoluta affirmatio. Qui ipse assensus & dissensus, debet quidem esse circa idem, sed non propter idem. Quod debeat esse circa idem. Ratio est, quia aliàs assensus ille & dissensus, haberent se omninò disparatè, si haberent se disparatè, assensus non restringeret vim dissensus, & è contra. Consequenter assensus, simpliciter esset assensus, simpliciter autem assensus, non est formido. Non tamen dissensus & assensus debent esse circa idem propter idem: quia aliàs in formidine verificarentur duo contradictoria; & idem quod affirmaretur, negaretur, & quod negaretur, affirmaretur;

duo autem contradictoria in nullo assensu possunt, simul secum stare. Porro in ista v. g. formidine, fortassis Petrus non solvet debitum, fortassis solvet, formido illa, non verificatur circa potentiam physicam, non solvendi. Ratio quia objectum formidinis, est illud, quod est ratio formidandi, potentia autem illa physica, non est ratio formidandi: illud enim non potest esse ratio formidandi, quod cum actu certissimo stare potest. Jam autem qui certo scit, quod sit futura solutio, nescit dari potentiam physicam ad non solvendum, cum liberè solvat. Nec item verificatur illa formido penes solutionem & non solutionem, quia aliàs in illa formidine contradictoria verificarentur. *Quod ergo tandem erit objectum formidinis?* Formido illa verificatur assensu circa objectum quod est futurum vel non futurum, ita ut rationes ipse, quas habet assentiendi, & rationes quas habet non assentiendi, ingrediantur illud Objectum. Ratio quia imprimis in hoc modo assentiendi & dissentendi, non verificabuntur contradictoria, quia licet sint de eodem, non sunt propter idem, seu ratione ejusdem. Ex altera parte, servatur id quod diximus supra, nempe formidinem circa idem debere verificari assensu & dissensu. Et certè bene per hoc salvatur formido, quo sublato, primò & per se tollitur formido, sed sublatis rationibus & motivis assentiendi & dissentendi tolleretur per se formido. Quod ipsum probatur. Quia sublatis rationibus assentiendi, & manentibus rationibus

R. P.
THE MLOI
zianowski
T. m. de. Z
D. VI

rationibus dissentendi, simpliciter esset negatio, adeoque non jam formido, & è converso, sublatis rationibus dissentendi & manentibus rationibus assentiendi, simpliciter esset affirmatio, adeoque non jam formido. Et hoc præmissum notificat, quid sit certitudo, & quod objectum formidinis, opposita certitudini.

PRÆMITTO Secundò. *Duplicem nos posse spectare certitudinem.* Quandam subjectivam, & ex parte certificati se tenentem. Aliam objectivam, & à parte certificativi spectabilem. Est hæc divisio D. Thomæ. Nam hic quæst. 4. art. 7. discurre utrum fides sit certior scientiâ, & aliis virtutibus intellectualibus, dicitque in (·) quòd dividendo habitus intellectuales, qui versantur circa contingentia, qualis est prudentia & ars, hos duos habitus vel ipsa certitudine materiæ superat fides: quia est inquit de æternis que non contingit aliter se habere. Secundò potest comparari fides ad sapientiam, scientiam & intellectum. Ad hos habitus comparando fidem, dicit certitudinem dupliciter spectari posse. Uno modo ex causa certitudinis, & sic dicitur esse certius illud, quod habet certiores causas: & hoc modo est fides certior: quia fides innititur veritati Divinæ, Sapientia autem rationi humanæ. En certitudinem ex parte objecti. *Alia, inquit, modo potest considerari certitudo ex parte subjecti: & sic dicitur esse certius, quòd plenius consequitur intellectus humanus.* Conceditque certiores illos esse habitus, En certitudinem subjectivam. Quòd si duplex est illa certitudo, debet habere commune genus certitudini ut sic, quæ certitudo ut sic, inquantum est genus proximum, est certitudo intentionalis, quæ ipsa inquantum communis subjectivæ & objectivæ, erit definitivè firmitas lineæ noscendi; quæ ipsa firmitas videtur non aliud esse, quàm necessitas & infallibilitas quædam. Nam & rationes dantur necessariæ, & assensus necessarii, & rationes dantur infallibiles, & ipsi assensus infallibiles. Unde & S. Thomas in explicanda certitudine recurrit ad infallibilitatem. Hinc quando opponit sibi fidem non esse certissimam, quia est ex auditu, & tamen auditus non est ita certus ac visus: respondet hic quæst. 4. art. 8. ad 2. *Quòd si ille, à quo auditur multum excedat visum videntis, sic certior est auditus quàm visus;* quam ipsam certitudinem per infallibilitatem explicat, addit enim: *Magis est homo certus de eo, quod audit à Deo, qui falli non potest; quàm de eo, quod videt propria ratione, que falli potest.* In explicanda item certitudine recurrit ad infallibilitatem inferius quæst. 14. à 4. in (·).

Præter Auctoritatem ostenditur, quod certitudo infallibilitatem importet. Nam etiam in aliis materiis Ly certum pro infallibili dicitur. Unde dicitur certus ictus, hoc est infallibilis, dicitur item hospes certò venturus, hoc

est infallibiliter, infallibilitate prudentiali. Importat etiam certitudo necessarium, nam etiam in aliis materiis infallibile & necessarium, pro eodem sumi possunt. Unde & certus ictus dicitur à nobis, necessario ponendus à peritissimo sagittante; eo quòd arte sua, sit ad hoc bene determinatus. Hinc jam dividendo firmitatem lineæ noscendi, in firmitatem subjectivam & objectivam. Certitudo subjectiva, erit firma adhesio intellectus ad objectum ejus veritatem attingens; Certitudo autem objectiva, erit firmitas rationis motivæ, in fundatæ vero.

PRÆMITTO Tertiò. *Quæ sit distinctio inter certitudinem objectivam & veritatem, que item inter infallibile & necessarium in hac materia.* Inter certitudinem objectivam & veritatem, certum est non esse distinctionem realem: quia nullum est signum distinctionis realis inter illa: possuntque hæc omnia salvari per sola connotata formalitatesque diversas: & ubicunque est verum, ibi etiam invenitur proportionatum certum: ita, ut si sit verum absolute, certum sit etiam absolute, si verum sub conditione, erit etiam certum sub conditione. Cæterum verum est prima formalitas: est enim definitivè, esse ita, sicut debet esse, de quo aliàs dictum. Porro omni certo debet competere, ut ita sit, sicut debet esse. Unde etiam in definitione subjectivæ certitudinis, ponitur attingentia veritatis, & hoc ipso, quia non est ita, sicut debet esse, illud ipsum, erit objectivè incertum. Utpote ex meritis objecti, affectibile particulà non est: cum tamen id quod est, certum, sit affectibile ex meritis objecti, particulà est. Per hoc autem distinguitur certitudo, objectiva, à veritate objectiva, quia addit quandam firmitatem & immutabilitatem, præsuppositæ formalitati veritatis. Quod attinet ad Ly necessarium est: illud dupliciter potest spectari: pro exigente, ut ita sit ac esse debet; & talis necessitas antecedit verum, etiam objectivè sumptum: quia est quali causa, per exigentiam ipsiusmet ita esse, sicut debet esse. Deinde possumus spectare necessitatem pro determinato, quo etiam modo sumitur, quando opponitur libero. Sic sumptum necessarium, est posterius vero: quia non nisi ex suppositione, quòd ita sit ac esse debet, habetur determinatio talis esse, & fundata quasi reflexio quædam, supra ipsummet, ita esse. Indubiè certitudo dicit etiam necessitatem: quia dicit determinationem, quæ enim determinata non sunt, incertitudinem habent. Quod attinet ad infallibile: illud est posterius necessario, bene enim pro ratione adfero, ideo est infallibile, quia est determinatum. Rursus determinatum est in ordine ad se, infallibile in ordine ad aliud, quod non debet nec potest fallere. Denique infallibile, est potius ex linea dici, determinatum ex linea esse. Quæ ipsa infallibilitas objectiva, non aliud

est: quàm esse, seu ratio, quæ non potest esse principium assensus aliter se habentis, ac exigunt merita objecti: infallibilitas autem subiectiva, est ipse assensus, innitens prædictis motivis.

Colligendo dicta. Motivum certum in quantum est ita, ac debet esse, vocatur verum in quantum dicit determinationem, vocatur necessarium, & in quantum est principium formandi assensus secundum merita objecti, vocatur infallibile. Ripalda reperitis vicibus hæc disp. 11. per hoc explicat certitudinem, quòd dicat connexionem intrinsecam actus cum objecto, ita ut veritas dicat solam conformitatem cum objecto, non dicendo connexionem intrinsecam. Sed hæc explicatio offendit non nisi certitudinem à parte principii se tenentem, & non certitudinem à parte motivi, tradenda autem fuit descriptio illius ut sic. Jam autem demus per possibile vel impossibile etiam habitum naturalem à DEO infusa fidei humanæ connexionem intrinsecam cum objecto, sed innitentem soli veritati humanæ, habebit certitudinem à parte principii & connexionem intrinsecam cum objecto, non habebit tamen certitudinem à parte motivi.

De Conditionibus Certitudinis.

PRÆMITTO Quartò. *Quid sit sentiendum de doctrina Lugonis* hæc disp. 6. num. 18. qui præter has duas Conditiones certitudinis formalis, quæ est firma adhesio, & innitentia necessario & infallibili in suo genere motivo, tertiam hanc addit: nempe quòd taliter proponatur objectum, ut cognosci & judicari evidenter possit, repugnantia, cum prudenti dubitatione. Rationem suæ doctrinæ reddit Lugo, quia nisi hæc tertia conditio requiratur, videtur concedenda certitudo in aliquo sensu, qui communiter incertus aestimatur, quòd ipsum probat. Quia si aliquis ex præmissis veris in materia necessaria, sed quæ non clarè penetrantur nec proponuntur inferat conclusionem etiam veram, poterit voluntate, sibi imperare, saltè imprudenter assensum firmum, & excludentem omnem formidinem, tam circa Præmissas quàm circa Conclusionem: licet rem non penetret; quo casu assensus ille habebit utramque Conditionem: habebit enim veritatem & necessariam cum ea connexionem: cum enim objectum sit verum in materia necessaria, impossibile est quòd fuerit falsum, & per consequens impossibile est, quòd assensus illius objecti fuerit ullo casu falsus; habebit etiam firmam adhesionem, cum voluntas possit imprudenter assensum firmum imperare, sine sufficienti fundamento, ut constat in Hæreticis firmissimè & obstinatissimè tenentibus suos errores: nam sicut voluntas, licet non possit imperare actum Amoris circa objectum, nisi in illo appareat aliqua ratio boni, potest tamen proposito bono, imperare sibi amorem

majorem, & firmiorem supra meritum talis objecti; ita intellectus, licet non possit assentiri objecto, in quo non appareat aliqua ratio veri, nec voluntas possit hoc ei imperare, proposita tamen aliqua ratione veri, ad quam possit terminari assensus, potest voluntas assensum imperare & quidem firmiorem, quàm illa ratio veri, taliter proposita mereatur: quo casu, assensus ille erit firmus, & innitetur rationi necessariæ & infallibili, seu ut communiter dicitur, habebit necessariam Connexionem cum veritate objecti, non tamen erit absolutè & simpliciter certus; alioquin posset ille homo jurare, se certo scire veritatem talis objecti: nam ex uno capite judicat illud esse verum, ex aliò capite firmiter judicat, quæ duo sufficerent ad certitudinem. Neque potest dici illum hominem eo casu posse jurare: quia aliàs idem dicendum esset de omni alio objecto probabiliter nobis proposito: possemus enim jurare, nos esse certos, nimirum imperatò nobis priùs assensu firmpo circa tale objectum; & cohibente formidinem adualem. *Hæc illius Doctrina*

NON SATISFACIT Primò. *Quæro enim, An ille assensus, sit Intellectus, an Scientia, an Fides, an Error, an Opinio?* neque enim communis philosophia agnoscit alios assentiendi modos. Jam autem ille assensus non esset Intellectus: quia intellectus est assensus principiorum propter illametipsa; cum tamen præter assensum procedat propter aliud. Rursus ille assensus non est Scientia: quia hæc inter requisita habet, quòd sciens in actu signato, sciat se scire. Non etiam Error: quia hic nunquam perficitur per causam rei; hocque ipso, illa cognitio, non esset certa, & non esset innitens necessaria & infallibili rationi, si foret error. Non etiam ille assensus est Fides, quia non elicuitur merè propter testimonium. Ergò necessario debet esse opinio. Ergò necessario non habens firmam adhesionem: nemo enim opinans, firmè adhæret. Ergò ulterius ille assensus, non erit certus sed opinativus: opinativum autem, certitudinem excludit.

NON SATISFACIT Secundò. *Quia in progressu hujus discursus, assumit aliqua Lugo que non convincunt.* Nam imprimis Nego, quòd eo casu possit imperare voluntas assensum firmum. Ratio quia etiam voluntas, non potest imperare assensum firmum, nisi antecedit cognitio directiva illius imperii, quæ non potest hic ullà reperiri, firmitatem internam inducens, licet aliquis exterius dicat se firmè adhærete: quòd enim imperet voluntas assensum firmum in rebus fidei, id proficitur, tam ab evidentia motivorum credibilitatis, quàm à speciali Illuminatione Spiritus Sancti, qualia principia non possunt ostendi, ut in casu difficultatis, imperet voluntas, firmam adhesionem. Sicut quamvis mihi Petrus aliquid testetur, cujus veritas apud

R. P.
THE MLOI
ZIANOWSKI
Tom. 1. c. 2
D. VI

apud me est in supremo gradu, nunquam potest mereri, ut voluntas imperet assensum, quo, major assensus fiat, quam exigat veracitas Petri, & qui transeat in certitudine cognitionis Physicæ vel Metaphysicæ: sic nec in præsentem imperari poterit major certitudo, quam mereatur ratio, & motivum sic representatum. Rursum quando in fide Divina imperatur assensus summè firmus, firmitas illius pro motivo habet non imperium, sed ipsam revelationem, certò moraliter cognitam. Jam autem ratio illa, non est certò cognita: si enim esset cognita, esset etiam evidenter cognita: nam in rationibus talibus, evidentia conjungitur certitudini. Illud etiam, quod assumit de Hæreticis cum distinctione accipiendum: si enim procedat de Hæreticis non nisi materialibus, qui scilicet non sciunt se errare, in talibus voluntas potest imperare firmum assensum, quia moventur rationibus seu motivis credibilitatis, quæ secundum ipsos sufficientissima sunt, & nituntur ut supponitur testimonio DEI in iis, in quibus nobiscum concordant, & in iis in quibus discordant nituntur præteritæ revelatione, cui tamen tantum illi tribuunt, quantum ipsi veræ, licet fortè cum interioris securitatis aliquo defectu, de quo aliàs. Quod si procedat res de Hæreticis formalibus, & qui sciunt rem aliter se habere, quam credant: si imperant sibi quidem firmam adhesionem externam, sed remordente conscientia, V. G. negant id, quod sentiunt non esse negandum. Sicut aliqui in materia Scholastica convicti forinsecis negant, quod interius sentiunt. Consequenter dicti Hæretici, non habent firmam adhesionem intrinsecam, qualis intelligitur sub hoc termino *Firma adhesio*. Deinde quando assumit paritatem ab actu amoris, quem firmissimum potest voluntas imperare, supra merita objecti, id non tenet. Quia Voluntas ex una parte est potentia libera; aliunde habetur, unde juvetur, nempe à propositione objecti. Jam autem intellectus est actus necessarius, etsi non proponatur motivum, quo moveatur sufficienter, non habetur in intellectu, per quid ille defectus suppleatur.

NON SATISFACIT Tertio. Quia hæc Conditio certitudinis, quam distinctam ab illis duabus requirit, nempe ut objectum proponatur taliter, ut judicari possit evidenter, repugnantia omnimoda assensu, cum prudenti dubitatione, non potest explicari, qui causet & ingrediatur actualem certitudinem. Nam imprimis non ingreditur actualem certitudinem in actu exercito, facta reflexio, de necessaria connexionè ipsius assensus cum Veritate, ut consentit ipse Lugo. Et ratio est, quia non minor requiritur certitudo ad assensum intellectus certum, quam habeatur certitudo dum video lucem, ad quam certitudinem non est necesse ut me reflectam, quod videam lucem: nec item requiritur judi-

cium quo judicari possit, quod scilicet non possit sub tali motivorum gradu, proponi aliquid falsum: quia ut rectè arguit ipse Lugo, rusticis sub iisdem motivis proponi potest aliquid falsum, tanquam pertinens ad fidem, sicut proponitur aliquid verum. Non etiam illa conditio ingreditur per hoc actualem certitudinem, quia scilicet ex modo quo objectum proponitur, id possit evidenter judicari, quamvis actu non judicetur: quia ad actualem certitudinem, prædicata illius & conditiones, necesse est actu poni. Hinc non sufficit posse habere firmam certitudinem, nec sufficit quod possit habere necessariam (ut communiter dicitur) connexionem cum veritate objecti, sed necesse est, ut actu habeatur. Ergo etiam non sufficit ad actualem certitudinem, posse judicari tale. Adde posse illud judicari, provenire benè, à firma adhesionè, procedente secundum veritatem objecti, quid ergo ultra ponetur tertia conditio?

Ex his COLLIGES. Hanc conditionem non esse specialem, sed inclusam in adhesionè firma, & in suppositione procedendi secundum veritatem objecti.

DICES cum Coninck. Si ad certitudinem requirentur duæ non nisi illæ conditiones, sequitur hæreticos saltem quosdam, tam certo assensu credere aliquos veros fidei articulos, atque nos credimus: quia quidem illos credunt, propter idem objectum formale.

RESPONDETUR. Hæreticos formales non credere propter solum motivum, quod sit veritas prima, sed illi addunt suas regulas cæteroqui falsas. Hinc non moventur, æquè certò motivo ac nos. Sed posito quod eodem motivo moveantur elicerent actum æquè certum rationè motivi, sed non ratione principii: quia hoc principium in nobis est habitus, cæteroqui essentialiter determinatus, ad concurrendum non nisi ad veram revelationem: quod principium non est in Hæreticis.

PRÆMITTO Quintò. *Quid sit sentiendum de Conditionibus Certitudinis quæ assignat Coninck disp. 14. dub. 4. Prima est ut medium habeat necessariam connexionem cum veritate objecti. Secunda ut modus eò utendi sit infallibilis; hinc Hæretici quamvis moverentur DEI revelationè solâ, non haberent certum assensum: quia modus utendi illo mediò, non est infallibilis: Nam cum negant Ecclesiæ potestatem infallibilem proponendi mysteria fidei, & cum ad iudicium, quod voluntatem credendi antecedit, utantur notis fallibilibus, adeòque secundum illas notas & veras & falsas credenda iudicant, fit ut utantur Divino testimonio, modo fallibili. Tertia Conditiò est. Ut hic modus assentiendi sit ipsi assentiendi infallibilis, ut scilicet ipse verè agnoscat, suum modum cognoscendi, esse infallibilem, & sine hac conditione, erit*

assensus non nisi materialiter certus. Quod ipsum illustrat: quia casu, quo DEUS per supernaturalem concursum concurreret ad assensum fidei humanæ, assensus ille foret certus: quia DEUS non potest concurrere ad assensum falsum: nihilominus si ego, qui elicio actum fidei humanæ, nescirem DEUM eâ ratione mecum concurrere, non essem tunc propriè certior, quàm si actum merè naturali eam crederem.

Quarta Conditió. Ut assensus sit firmus per quem scilicet ita adhareat objecto, ut ab illo vel nullo modo vel non nisi difficulter dimoveri possit. *Hanc Doctrinam pluribus impugnat Lugo:*

IMPUGNAT Primò. Quòd possit dari assensus immediatus certus, licet non appareat connexio necessaria, inter extrema, ut constat in assensu fidei. Ergò apparet, non esse universalem Conditionem, connexionem mediæ cum objecto.

RESPONDERI potest. Non posse negari, quòd ad assensum certum, necessaria sit connexio motivi cum objecto, siue sit inter extrema realiter, siue non nisi ratione distincta: cum impossibilis sit assensus certus & non verus, ita, ut si sit objectum verum ex suppositione, etiam connexio sit necessaria ex suppositione. Si autem sit simpliciter verum, etiam connexio erit simpliciter necessaria: qualis connexio ex suppositione, est etiam inter Dei dictionem & rem dictam.

IMPUGNAT Secundò. Quia ad certitudinem, non requiritur quòd assentiens cognoscat verè suum modum assentiendi esse infallibilem. Nam Beatus videns DEUM, habet actum omninò certissimum, quamvis non habeat actum reflexum, supra ipsammet visionem & supra modum ejus tendendi infallibilem.

RESPONDERI posset. Quòd hæc Conditió non sit necessaria, ut actu exercito cognoscatur, sed sufficit ut in actu signato id fiat, & eo modo, quo, sciens, scit se scire, quamvis id non est necesse ut faciat, in actu exercito. Hocque solum voluit Koninck. Unde nec requirit in allato exemplo, ut in actu exercito, noscatur infallibilitas fidei illius humanæ.

IMPUGNAT Tertiò. Lugo. Exemplum adductum, à Koninck probare oppositum: quia scilicet sequens reflexio, pro priori naturæ elicitum actum fidei humanæ, eumque supernaturalem, non posset facere certum, qui in ante non supponitur fuisse certus: non potest enim actus esse certus, qui intellectum non certificat de suo objecto. Cujus ulterior ratio est, quia eadem forma, eodem modo unita, non potest in posteriori naturæ, dare novum effectum formalem subjecto.

RESPONDERI posset. Illum actum in se fuisse certum, quia ante eam reflexionem habuit supernaturalitatem, cui annexa est certitudo: sequensque reflexio, non faceret actum

in se magis certum, faceret tamen habentem illum, magis certum; ad eum modum, quo qui invenit demonstrationem aliquam, & nondum illam pro tali agnoscit, nisi positâ reflexione, certe suâ reflexione nihil plus certitudinis objectivæ illi actui tribuit, quàm ante non habuerit, sed se certificat de illa certitudine, quæ jam est in actu. Quo in casu, duplex certitudo invenit, certitudo scilicet objectivæ actûs, & certitudo de certitudine actûs; hæc posterior provenit à reflexione, non prior. *Nihilominus hæc Doctrina*

NON SATISFACIT Primò. Quia omnes hæ Conditiones possunt revocari commode ad duas. Nam prima potest revocari ad connexionem objecti. Tertia revocari potest ad firmam adhesionem: Si enim non sit ipsi assentienti infallibilis, firmè ei non adharebit; sed semper cum formidine. Quarta etiam Conditió non aliud habet, quàm firmam adhesionem.

NON SATISFACIT Secundò. Quia secunda illa Conditió nullo modo ab eodem explicatur quid universaliter velit. Nam quod addit de hæreticis illud est particulare; & particularis certitudinis exemplum. Hic autem quæritur de certitudine, quibuscumque tandem actibus communi. Rursus per istum modum infallibilem, vel intelligit infallibilitatem ex parte objecti, & sic revocabitur ad Connexionem cum veritate objecti, vel intelligit infallibilitatem ex parte cognoscentis, & hæc revocatur ad firmam adhesionem, utrumque autem simul sumptum formalizat infallibilitatem.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia quòd hæretici non accipiant Ecclesiam tanquam regulam infallibilem, hoc ipsum non est simpliciter necessarium, saltem positivè ut supra dicebamus quia DEO credi potest, etiam sine propositione Ecclesiæ, ut sit in privata revelatione. Rursum quod hæretici eadem regulâ ad veros & ad falsos articulos utantur, id etiam instantiam habet: quia eadem motiva credibilitatis, deserunt alicui rustico ad credendum articulum verum, & falsum. Ergò explicatio illa mediæ infallibilis utendi, non satisfacit, propter Instantiam allatam.

DIFFICULTAS I.

An assensus Fidei sit Certissimus?

SUPPONUNT omnes assensus Fidei, esse certissimum; habet tamen id suas difficultates.

Punctum Difficultatis I.

Distinguitur quo sensu assensus Fidei sit certissimus?

DICENDUM Primò. Assensum fidei esse certissimum, certitudine objectivâ.

PROBATUR Primò. Auctoritate. Act. 2. Certissimè, inquit S. Petrus, sciat domus Israël, quia est Dominus.

R. P.
THE MLOI
zia nowski
Tom. de. Z
D. VI

Dominum eum, & Christum fecit. Secunda Petri 2. *Habemus, inquit, firmiter Prophecticum sermonem.* Augustinus lib. Confess. cap. 10. *Facilius dubitare me vivere, quam non ita esse veritatem, quam audiui in corde.* Basilius epist. 43. ad Greg. Niss. *In sublimioribus dogmatibus potior est ratiocinationum comprehensio, ipsa fides.* Et in Psalm. 115. *Fides supra rationales Methodos, animam ad assensum trahens.* Richardus 1. de Trinit. cap. 2. *Quos quot inquit Veraciter fideles sumus, nihilque certius tenemus, quam quod fide credimus;* plura vide apud Valent. disp. 1. quæst. 4. puncto 8.

PROBATUR Secundò. Quod habet eandem certitudinem objectivam, quam habet ipse DEUS, est ex parte objecti certissimum: quia Divina certitudine nihil potest esse majus, hoc ipso non esset Divina, si illa daretur major. Sed fides habet certitudinem objectivam quam habet DEUS: quia idem est objectum & motivum formale assensus fidei, quod motivum formale assentiendi, & esse veracis, ipsimet DEO, nempe quod sit Veritas prima.

PROBATUR Tertiò. Quod motivum est certius, eò assensus est certior certitudine objectivâ: desumitur enim illa à motivò; & ita magis certissimus certitudine physicâ, quam morali, magis Metaphysicâ, quam physicâ: quia etiam motiva sunt certiora. Sed motivum fidei est certissimû: quia Divinum. Et sicut subsistentia Christi est subsistentia perfectissima, quia Divina, ita & motivum fidei est perfectissimum, quia Divinum.

DICENDUM est Secundò. *Non esse de natura actûs fidei, esse certissimum certitudine graduali.*

PROBATUR Primò. Falsa est hæc Universalis: Omnis actus fidei est certissimus certitudine graduali. Ergò debet esse vera hæc particularis. Aliquis actus fidei non est certissimus certitudine graduali. Ergò ulterius est verum, non esse de natura actûs fidei esse certissimum certitudine graduali. Si enim hæc esset, de natura illius, omni actui conveniret. Falsam autem esse illam Universalem probatur. Tum quia in aliis Virtutibus Theologicis, non omnes sunt æqualis intensiois gradualis, aliàs omnes essent æquæ meritorii. Ergò idem dicendum de fide. Tum quia de facto experimur interdum nos intensius, interdum minus intensè moveri, licet numerus gradualis à nobis taxari non possit. Experiunturque conversi ex hæreticis, quòd aliqua intensè credant, alia non item, ob speciales superandas difficultates. Tum quia nullum est principium determinativum ad æqualitatem gradualis intensiois: non enim hoc est Lumen intellectûs: quia etiam suos actus naturales, non omnes æqualiter intensos facit, intensiusque assentitur Principiis quam Conclusionibus. Non etiam hoc principium determinativum, est ipse Habitus fidei, quia ille se habet per modum potentæ; solæ autem po-

tentæ, non sunt principium determinans ad æqualem intensioem. Non etiam habitus acquisitus naturalis, est tale determinativum: quia nec habitus naturalis, hoc habet. Ergò id referri debet sicut in naturalibus, ita & in præfenti, in majorem applicationem potentæ, excitationem ab extrinseco, quæ non est ratio, cur semper sit æqualis.

PROBATUR Secundò. Quia intensio actûs fidei vel est quid realiter distinctum à fide, vel non nisi ratione; utrumque autem probat, quòd non sit de natura actûs fidei, esse certissimum certitudine graduali: nam si intensio est distincta realiter, cum unus actus, non habeat gradus, qui finitis in infinitum actibus, conjungi possunt; aliàs esset infinitè intensus, utpote actu id habens, quod finitis in infinitum actibus convenire posset. Ergò non est certissimus certitudine graduali, quia addibilis est illi copia gradualium: quòd si intensio realiter identificatur fidei actibus, non potest esse unus actus certissimus: quia unus actus, non habet sibi identificados realiter alios actus, nec æquivalentiam ad plures actus.

PROBATUR Tertiò. Habitus ipse fidei, non est in omnibus æquè intensus. Ergò nec actus.

RESPONDEBIS. Quòd tota species per nos contineatur in uno Individuo. Ergò etiam & tota gradualis intensio contineri poterit in uno actu.

CONTRA. Quando docetur, speciem contineri totam in individuo, accipitur species secundum quod natura est, & non secundum divisiones individuales. Neque enim in uno individuo sunt reliqua individua, consequenter nec rationes, quæ consequuntur individuationem sunt in uno actu. Jam autem nos non negamus, quòd tota natura actûs fidei contineatur in uno individuo, sed negamus contineri totam intensioem, quæ sequitur individuationes.

Hanc Conclusionem tradit Scriptura, dum aliquorum appellat magnam fidem, in aliis dicit non esse multum lumen.

DICENDUM est Tertiò. *Si nomine assensus certissimi ex parte subjecti; accipiamus assensum seu actum, qui de facto certissimum reddat subjectum, in isto sensu, actus fidei, non est assensus certissimus.* Pro hac Conclusionem sunt Cajet. in Secunda Secundæ quæst. 4. art. 8. Capreolus in 3. distinct. 35. art. 3. Albertus Magnus in 3. disp. 23. art. 17. D. Bonaventura distinct. eadem art. 1. quæst. 4. Richardus art. 7. quæst. 1. Alensis tertiâ parte quæst. 68. art. 1. Et S. Thomas hic, quæst. 4. art. 9. Ubi dùm dixisset fidem certiorē esse scientiâ, addit esse interiorē ex parte subjecti. Et Valentia citatus assert. 2. docet Sapientiam, Scientiam, Intellectum principiorum, quodammodo esse habitus certiores, quam fidem.

PROBA-

PROBATUR Primò Conclusio. Impossibile est assensum fidei ex parte subiecti esse certissimum; & esset enim talis ut supponitur, & non esset; quia assensus ille ex parte subiecti, est certissimus, quo ex parte subiecti non datur certior, sed assensu fidei quocunque, ex parte subiecti, datur certior. Quod ipsum probatur. Impossibile est ita cognoscere Auctoritatem Dei attestantem, ut non possit magis adhuc & perfectius cognosci. Ergo impossibile est illam Auctoritatem attestantem, ita ex parte subiecti certificare, ut non possit magis: quò enim ex parte subiecti magis penetrabitur, eò ex parte subiecti, magis certificabit.

PROBATUR Secundò. Illa certitudo ex parte subiecti est certissima, quà ex parte subiecti non datur major. Sed certitudine fidei ex parte subiecti datur major certitudo: quia certitudo quam habet DEUS ex eodem motivo hoc est veritatis primæ, de re revelata precedentis, ex parte subiecti est major: quia ex parte subiecti illa certitudo in DEO est infinita, in credentibus finita, hocque ipso, quia ex parte subiecti est Divina, ex parte subiecti est certior: quæcunque enim perfectio Divina, est identificata Deitati, & ex ipsa identificatione perfectior est. *Neque valet si dicas.* Assensum fidei ex parte subiecti esse certissimum, comparando ad subiecta creata non ad increatum; non inquam valet quia Conclusio procedit universaliter. Et sicut si dicas creatam scientiam esse maximam, benè argueretur quòd non: quia scientia Divina est major, ita & in præsentia.

PROBATUR Tertio. Quia si ex parte subiecti assensus fidei esset certissimus, esset ex eo, quòd haberet motivum certissimum. Sed ex eo quòd habeat motivum certissimum, non sequitur quòd adhuc esset certissimus, quòd ipsum probatur. Tum quia, quæ se tenent ex parte objecti, non debent confundi cum iis, quæ se tenent ex parte subiecti. Ergò nec principia, quæ ex parte objecti reddunt assensum certissimum, confundi debent cum principis, quæ ex parte subiecti, reddunt assensum certissimum; præcipuè cum possit esse per omnes aliquid ex parte objecti certissimum, non tamen ex parte subiecti. Tum quia, subsistentia Christi, quamvis sit infinita, non tamen facit modò infinitò subsistere Humanitatem Christi. Ergò etiam poterit esse motivum ex parte objecti certissimum, & non hoc ipso, facere ex parte subiecti certissimum assensum. Tum quia, universaliter objectum non communicat suas perfectiones subiecto omnes, si modus communicandi non sit æqualis, ipsi objecto; cum ratione modi communicandi, se communicet objectum, subiecto; quæ communicatio inter alia, hîc stat, in perceptione objecti, quæ non potest esse semper æqualis.

Per hoc tamen non Nego, assensum illum es-

se in hoc sensu certissimum certitudine maxime subiectivâ, si scilicet comparetur cum certitudinibus naturalibus, quas credens potius velle deferere quàm fidem, ubi erit certitudo subiectiva maxima, non quidem peribilis ex conditione ipsa penetrationis, & aliis tenentibus se à parte subiecti, sed petibilis à conditione ipsius objecti, licet subiecto, relucens & apprehensa ab eodem.

Punctum Difficultatis 2.

Comparatur certitudo Fidei cum aliis Certitudinibus.

CERTITUDO fidei comparatè ad alias certitudines verbi gratiâ Metaphysicam, sic EXPLICATUR. Si deserendum esset per impossibile motivum Metaphysicum, eò quòd esset contrarium fidei, potius illud vellem deserre, quàm motivum fidei: quæ suppositio est impossibilis: impossibile enim est, esse duas veritates pugnantes. Ne tamen dicatur esse suppositio tollens se ipsam, de qua universaliter, præter alibi dicta, pono hic controversiunculam quam habui de hac materia, cum Collega meo Viro præcellentis ingenii Patre ALBERTO ZERONSKI.

SUPPONO Primò. Categoriâ impossibile. Supremum genus erit impossibile; dividitur in impossibile absolutè & impossibile ex suppositione. Impossibile absolutè dividitur in impossibile metaphysicè, physicè & largius in impossibile moraliter. Impossibile autem ex suppositione, dividitur in impossibile ex suppositione tollente seipsam, seu ut vocat Durandus in impossibile impossibile, & in impossibile ex suppositione, non tollente seipsam, seu in impossibile compositibile.

SUPPONO Secundò. Tam impossibile incompositibile, seu ex suppositione impossibile tollente seipsam procedens, quàm impossibile ex suppositione non tollente seipsam, seu impossibile compositibile, implicare contradictionem & quia difficultas oritur de suppositione impossibile non tollente seipsam, quòd illa etiam involvat duo contradictoria in re ipsa.

RATIO est. Tum quia si suppositio impossibile, non tollens seipsam, non involveret duo contradictoria in re ipsa. Ergo Petrus potest esse non substantia. Sequela probatur; quia si semel sequitur supremum genus Categoriæ, alteri inferiori non convenire, ut potest non convenire in suppositione impossibili non tollente seipsam, poterit & alteri inferiori non convenire supremum genus, quòd est substantia, adeòque nec convenire Petro. Tum quia de suppositione impossibile non tollente seipsam, vel potest prædicari, quòd sit impossibile, vel non potest. Si non potest. Ergò auferitur rota ratio verificandæ prædicationis, quia illa stat in identificatione proportionata prædicati cum subiecto, ut notum

R. P.
THE MLOI
zia nowski
T. B. K. Z.
D. VI

tum ex dialecticis, quæ ratio auferetur, si non possit prædicari impossibile, de suppositione impossibili non tollente seipsam, cum enim impossibile, ex suppositione non tollente seipsam, sit subiectum, quod in sua ratione impossibilitatem importat, quare ergo de eo subiecto dicitur, non posse prædicari impossibile, in quo tamen stat, tota ratio prædicandi. Si autem de suppositione impossibili non tollente seipsam, potest prædicari, quod sit impossibile, potest etiam & definitio impossibilis petita ex linea Dici de illa prædicari, ob identitatem definitionis & definiti. Si potest prædicari definitio impossibilis, petita ex linea Dici, potest prædicari, quod involvat duo contradictoria: hæc enim est definitio impossibilis, in linea Dici. Tum quia nulla suppositio immutat naturas rerum: intentiones enim non auferunt, nec addunt prædicata primò intentionali, quale est objectiva possibilitas vel impossibilitas. Hinc si independenter à suppositione est impossibile in re, etiam positâ suppositione, erit impossibile quoad rem.

RESPONDETUR. Impossibile absolute includit contradictionem prædicatorum in Conditionato Concedo; impossibile verò absolute, possibile verò conditionate involvit contradictionem prædicatorum tam in absoluto quam in Conditionato. Nego.

CONTRA. Tum quia Concesso hoc, quod impossibile ex suppositione non involvat pro statu conditionato, duo contradictoria, sed in sensu absoluto, habetur intentum aliis verbis, nempe in re, involvi duo contradictoria: absolute enim & in re, in presenti, verbis differunt. Tum quia si concedatur, quod impossibile absolute, involvat duo contradictoria, non autem impossibile ex suppositione: rediret paritas & argumenta jam facta. Quod si dicatur non in Utroque statu involvi hanc contradictionem, nihil erit contra intentum argumenti nostri. Nam nos volumus in re convenire duo prædicata contradictoria; non autem quod ei convenient, tam in statu absoluto, quam conditionato.

DICES. Quando dico, si Leo esset homo esset discursivus, sensus est, si possibile esset Leonem esse hominem possibile quoque esset esse illum rationalem. Sicut autem ex conditionata existentia & causa illius conditionata, non ponitur res absolute in esse existentia, sed absolute est non existens, ita ex conditionata possibilitate rei, & causa illius possibilitatis conditionata, non ponitur res absolute possibilis, sed manet impossibilis.

RESPONDETUR. Si manet res impossibilis absolute. Ergo in se involvet duo contradictoria, qui medius terminus nostrum intentum probat. Si enim Condicio nihil ponit in rebus, nec ponet possibilitatem in re. Ergo si aliquid

est impossibile in re; positâ conditione possibilitatis manet in re impossibile. Ergo de illa verificantur duo contradictoria.

SUPPONO Tertio. Regulam dignoscendi quod aliqua suppositio sit impossibilis incompossibilis, seu tollens seipsam, hanc esse, si quod una pars affirmat, hoc altera formaliter, immediate, & per locum intrinsecum negat, quæ autem non tollit seipsam, non idem quod affirmatur, formaliter & immediate negat, licet ut dixi negat in re.

RATIO. Tum quia nulla est ostensibilis suppositio impossibilis sine dubitatione, tollens seipsam, quæ id non habeat, & omnis hoc habet, semperque, ut ostendet Inductio. Ergo per regulas definitionis procedet illa regula. Et certe hæc suppositio, si per impossibile Leo esset homo, non esset animal rationale, est suppositio impossibilis tollens seipsam. Nam affirmato definito, negatur definitio, quæ tamen formaliter & immediate, per locumque intrinsecum, habet se ad definitum. Hæc autem: Si Leo per impossibile esset homo, necdum esset dignus, qui superet & regat quæcunque animalia, est suppositio impossibilis, non tollens seipsam: quia non sequitur ad Leonem, formaliter & immediate, regimen animalium. Item hæc: Si lapis esset animal, non esset rationalis, est suppositio impossibilis: impossibile enim est lapidem esse animal, non tamen tollens seipsam: quia adesse animalis, non sequitur formaliter immediate, & per locum intrinsecum rationalitas. Tum quia si suppositio impossibilis duo contradictoria immediate & formaliter involvat est inutilis, si non involvat est utilis. Ergo bene prædicto modo explicatur: quia tota explicatio illius ad hoc tendit, ut sit ad arguendum, illa suppositio utilis. Antecedens quoad primam partem probatur. Si posset suppositio non tollens seipsam affirmare, & idem immediate negare, æquè involveret duo contradictoria ipsamet suppositione statuque illo intentionali, atque involvit in statu physico & absoluto: procederet enim de eodem, per idem, ratione ejusdem. Si in ipsa etiam suppositione formata, involvit duo contradictoria. Ergo nulla veritas habebitur: quia duo contradictoria verificari impossibile. Et sicut argumentum, quod multum probat, nihil probat: ita & veritas duorum contradictoriorum est multa veritas, adeoque nulla. Ergo sicut esse, quod est non esse, nullum est esse: ita veritas affirmationis ejusdem, & veritas negationis ejusdem, est nulla veritas. Antecedens idem quoad secundam partem probatur: quia si non idem quod formaliter negatur, formaliter affirmetur, non erit contradictio in suppositione, si non erit contradictio in suppositione, poterit esse veritas, si veritas, ergo & utilitas ad scientias, rerumque formalitates internoscendas. Tum quia si spectatur

retur

retur natura hujus quod est tollere seipsum, videndum est, quis possit formari conceptus, tollentis seipsum. Inimaginabile est, quod tollat seipsum aliquid, nisi quod in linea esse sit, sicut esse & non esse; tumque intelligitur tollere seipsum, esse, quando in suo esse, includit & imambit non esse: in linea autem dici, quæ versatur inter extrema *Non* & *Ita* non apparet, qui *Ita* tollat seipsum: nisi in se, habeat *Non*. Tollentis ergo seipsum erit iste conceptus; quod in esse, quod est, dicit non esse, & in *Ita* dicit *Non*. Hinc è contra conceptus non tollentis seipsum contra conceptus non tollentis seipsum est, quod in suo esse non dicit non esse, & in suo *Ita* non dicit *Non*. Ergo & suppositio impossibilis non tollens seipsum, illa erit, quæ in suo esse, non dicit non esse, & in suo *Ita* non dicit *Non*. Sed suppositio impossibilis non tollens seipsum, ea sola non dicit in suo esse, inclusum non esse, & in suo *Ita* non inclusum *Non*, quæ id non affirmat formaliter & immediatè, quod negat formaliter & immediatè. Si enim non formaliter & immediatè hoc negat, non erit contradictio ratione ejusdem, de eodem, per idem, adeoque nec sublatio sui ipsius.

DICES. Primò Suppositionem impossibilem tollentem seipsum, in hoc state, quod Condicio repugnet illi prædicato aut conceptibilitati, quæ objecto alicui sub conditione tribuitur, quod multis modis contingere potest. Ut si effectus formalis negetur causæ formali, vel effectus virtualis causæ virtuali, vel duo aliqua inter se connexa separentur. Ponuntur exempla: Si Leo esset homo, non esset rationalis, si Leo esset homo, non esset risibilis. Si Petrus esset Leo, non esset homo.

RESPONDETUR. Negando tenere hanc regulam in quantum se opponit nostræ. Ratio. Tum quia hæc regula non convenit soli; convenit enim etiam suppositioni non tollenti seipsum: quia hæc suppositio, si possibile esset, Leonem esse hominem, possibile quoque esset, esse illum rationalem: non est tollens seipsum. Ubi objectum cui prædicta ratio tribuitur est Leo, conditio sub qua tribuitur, est, esse hominem; hoc quod tribuitur, est, esse rationalem, & tamen indubiè huic objecto quod est Leo, repugnat esse rationalem. Tum quia hoc quod est tribui prædicatum repugnans non satis liquet quid velit: quia ista repugnantia vel est comparatè ad id cui tribuitur illud prædicatum, & sic illa propositio, si Leo esset homo, non esset rationalis, non erit tollens seipsum: quia negatio rationalitatis, non repugnat Leoni, qui Leo, est dictum objectum. Vel ista repugnantia quæ non debet reperiri in suppositione non tollente seipsum, est comparatè ad Conditionem, tunc hæc propositio: Si Petrus esset Leo non esset homo, non erit tollens seipsum, cujus oppositum voluit arguens, quia Ne-

gatio hominis non repugnat Leoni, & tamen Condicio hic est, esse Leonis. Tum quia debet ostendi: posito, quod hæc nostra sententia non teneat, per quid differat hæc altera. Nam dicere, quod in suppositione non tollente seipsum non debeat esse repugnantia, est dicere, quod non debeat esse contradictio, quæ ratione ejusdem formalis, debeat esse.

Quod attinet ad illa exempla. *Primum Exemplum* est legitimum sed non exco, quod negetur effectus formalis de causa formali, sed quia id affirmatur formaliter, negatur formaliter & immediatè. Nam cum nihil sit magis formale & immediatum quàm definitum & definitio, & tamen hic affirmato definito quod est homo, negatur rationale, quod est definitivum. Imò dico effectum formalem posse negari de causa formali rigorosè loquendo. Nam dealbationis causa formalis est albedo, nec causa ejus formalis est subjectum capax, & tamen si non sit subjectum capax, non dabitur effectus formalis: nec enim albedinis dealbabitur Angelus, denominabiturque albus. Item in rigore loquendo effectus formalis rationalitatis, non est homo, sed constitutum seu Compositum, quod tamen componit, etiam id, quod non est causa formalis, sed materialis verbi gratià animalitas. Unde etiam effectus formalis albedinis positæ in pariete, non est paries albus rigorosè loquendo, sed dealbatio, hoc est denominatio consequens ipsum illud Compositum Accidentale. Sed hoc ad præsens non facit: neque enim hic mens est, discurrere de effectu formali.

Secundum Exemplum. Nego continere suppositionem tollentem seipsum: Non rarè enim hanc suppositionem audimus & admittimus. Si per impossibile homo esset rationalis, & non esset risibilis. Majoritem est connexio in homine, animalitatis cum rationalitate, tanquam partis essentialis, quàm cum passione, & tamen admittitur hæc suppositio: si per impossibile Petrus esse animal & non esset rationalis.

Tertium etiam Exemplum non plenè satisfacit, quia admittuntur similes; verbi gratià. Si possibile esset Leonem esse Petrum, possibile quoque esset esse illum rationalem; Petrusque in dicta suppositione sumitur, non nisi pro sola individuatione. Unde sensus est: si hæc individuatio: Petrus, non esset homo, sed Leo, non esset animal rationale, quod magis tenet distinguendo Perreitate formaliter ex natura rei, ab esse hominis. Sed posito etiam, quod dicta suppositio tolleretur seipsum; ajo non ex eo id esse, quia inter se connexa separentur: nam etiam in suppositione non tollente seipsum talis separatio contingit, ut si dicam: si per impossibile lapis esset rationalis, non tamen animal.

DICES Secundò. Ubi sunt duo contradictoria sive mediata sive immediata, ibi non est veritas. Sed nos hoc admittimus. Ergo non potest

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom. I. et 2
D. VI

potest esse tunc veritas, quod tamen falsum est. Nam in hac suppositione, si Leo esset homo, esset rationalis, est veritas; in hac verò tollente seipsam, si Leo esset homo non esset rationalis est falsitas.

RESPONDETUR. Imprimis. Hoc argumentum nos non petere, quia nihil agimus de mediata contradictione, sed de contradictione in re. Directè tamen Respondetur; ubi sunt duo contradictoria mediata, non posse esse illic veritatem absolutam, posset tamen esse conditionatam. Non potest esse absoluta veritas, hæc enim est veritas in re; dictum autem, in re, esse illic duo contradictoria; potest tamen esse conditionata veritas: quia non affirmatur illic & simul negatur Condicio, adeoque non est in illa contradictio: neque enim quando dico. Si Leo esset homo, esset rationalis, affirmando esse hominis, nego esse hominis. In idem recidit si dicas: Ubi sunt duo contradictoria sive mediata sive immediata, eo respectu quo sunt contradictoria, non posse esse veritatem, secus eo respectu, quo non sunt contradictoria.

DICES Tertio Ponamus, quod infinitum Categorematicum verbi gratiâ implicet, etiam si in hac propositione: Non datur infinitum Categorematicum, non sint, termini immediatè & formaliter contradictorii; tamen eo ipso propositio esset falsa; quia continet terminos contradictorios immediatè.

RESPONDETUR. Fortassis attendendo ad hoc, quod supponatur infinitum Categorematicum implicare, non debuisset poni propositio; non datur infinitum Categorematicum: oppositum enim hic intenditur. Sed datur infinitum Categorematicum, nisi forte mentem non penetrem arguentis. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod ad impossibilitatem, sufficiat mediata involvere contradictionem, nec de hoc hæc disputatur: Sed an sit suppositio impossibilis non tollens seipsam, quæ licet in re contineat duo contradictoria, non tamen immediatè hoc negat, quod alia affirmat, & de hoc est quaestio. Denique etiam in ostensione implicantiæ, quod implicet infinitum Categorematicum talis est processus, & esset infinitum & non esset infinitum, quæ est immediata contradictio, ad quam quæcunque aliæ revocantur, virtuteque illius robur habent.

DICES Quarto. Hæc suppositio est tollens seipsam adeoque falsa: Si Leo esset homo, non esset discursivus; vel non esset risibilis, etiam si non contineat prædicata immediatè contradictoria; quod autem hæc si suppositio impossibilis tollens seipsam probatur; quia non esset ratio, Cur talis una propositio sub conditione impossibilis sit falsa, altera non, nisi quod una sit in suppositione tollente, altera non tollente seipsam.

RESPONDETUR. Doctrina hæc assumit, quod illæ suppositiones sint tollentes seipsas,

quæ sunt falsæ. Unde supponitur hæc Major. Omnis suppositio tollens seipsam, est falsa, quæ Major non tenet. Non repugnat enim dari suppositionem non tollentem seipsam, & tamen falsum, tollere etiam seipsam & esse falsum, non sunt rationes, quæ se ex definitivis prædicatis consequantur. Primum Exemplum est legitimum, quia affirmatur discursivo seu rationali, in ipomet definito quod est homo, negatur idem rationale seu discursivum. Secundum autem exemplum etiam supra negatum est, quod sit legitimum. Quod si quæras quæ sit regula taxandi; quænam suppositio sit non tollens seipsam; & tamen falsa vel vera, id spectandum erit ex nexu vel disnexu prædicati cum subjecto.

DICES Quinto. Propositio hypothetica vel Conditionalis est tota vera, ac indivisibiliter. Ergo & in suppositione non tollente seipsam, est tota ac indivisibiliter vera, quomodo, autem potest esse vera, si continet duo contradictoria.

RESPONDETUR. Hypotheticam esse totam veram, (addo vel falsam) ex suppositione, sed sed non est necesse, etiam in re esse veram. Estque in imaginabile positâ veritate hujus conditionatæ, si Leo esset homo, esset animal rationale. Non implicare in re, esse Leonem animal rationale. Si autem implicat; quæ restat quaestio, cum hoc solum à nobis dictum sit.

ADDO imprimis. Si in suppositione non idem formaliter & immediatè verbi gratiâ negetur, quod affirmabatur, non fore contradictionem, quia hæc debet esse ratione ejusdem. Si autem verbi gratiâ affirmetur de Petro rationalitas, negetur risibilitas, erit in re contradictio: quia risibile, in re, est ipsum rationale: hinc Negato risibili, negatur in re rationale: mediatum enim & immediatum, non habetur in rei existentia; infundabiturque contradictio in illo, & esset homo realiter, & non esset homo realiter. Deinde revoco, quod scilicet in omni suppositione non tollente seipsam, supponatur semper vera aliqua, verbi gratiâ, si per impossibile Leo esset homo, esset animal rationale, supponit hanc, Omnis homo est animal rationale, hancque doctrinam supponit frequentius Perez ex Aureolo.

SUPPONO Quarto. Actum hunc: Vellem potius deserere motivum Metaphysicum, quam motivum fidei, non posse explicari per ipsum præsens: Volo.

RATIO hujus suppositi ex S. Thoma tradita de Penitentia D. r. N. 81.

SUPPONO Quinto. Actum prædictum vellem potius deserere motivum Metaphysicum, quam motivum fidei, non posse esse, nec dici, actum absolutum ex parte actûs; sed esse illum conditionatum etiam ex parte actûs.

RATIO. Tum quia Tota Schola Thomistica & Nostra in hoc concordant, quòd actus conditionatus ex parte actus, sit penes *Vellem* verbi gratià, & actus absolutus ex parte actus, sit in *Volo*. Hinc quando ponitur à Thomistis exemplum actus absoluti ex parte actus, conditionati ex parte objecti, sic formatur: *Volo* ut si Petrus me respexerit convertatur, in quo nos cum illis concordamus; nec unquam obijcimus illis, quòd ille actus non sit absolutus ex parte actus. Nos autem consentientibus etiam Thomistis, actum conditionatum ex parte actus, exprimimus; per *Vellem*, ex quo sic formatur Argumentum. Vel potest voluntas elicere actum conditionatum ex parte actus vel non potest. Si non potest. Ergo non nisi prædeterminatio datur: datur enim *Volo* non nisi, absolutum, Thomisticum, conditionatum autem ex parte objecti. Si potest elicere Voluntas actum conditionatum etiam ex parte actus, non ostenditur illorum condistinctio, nisi quod actus absolutus ex parte actus stet in *Volo*: uterque enim habebit existentiam; uterque versabitur circa conditionem, & quæcunque alia distinctio adferetur, ea non se tenebit à parte actus, de quo hinc quæritur, sed ex aliis prædicamentis. Ergo cum prædictus actus non sit exprimitus per *Volo*: hoc ipso non erit absolutus ex parte actus. Tum quia actus significabilis non nisi per *Vellem*, & esset absolutus ex parte actus ut supponitur, & non esset absolutus ex parte actus, quia quæcunque ratio communis assignabitur actus absoluti ex parte actus, ejusque exprimitas, ea ostendet, actum, non nisi per *Vellem* verbi gratià significabilem, non esse absolutum ex parte actus: quæ ratio per nos, est tendentia ex parte actus, nullà conditione affecta, & exprimitus per verbum de præsentis indicativi: ipsumque Ly Indicativi, ejusque definitio videtur hoc significare: quæ enim absoluta sunt, indicari possunt. Rursus omnes apprehendimus absolutam volitionem significari per *Volo*, quod ipsum probatur Actus absolutus ex parte actus, est actus exprimitus absolute, exprimitas enim illa, sequitur conditionem objectivam actus. Sed nullus actus nisi actus *Volo*, est exprimitus absolute. Ergo nullus actus nisi actus *Volo*, est actus absolutus ex parte actus. Minorem ostendit præter dicta, Inductio; Ly enim scirem, ambulare, appetere, communis apprehensio docet, non importare esse absolutum ex parte actus.

Tum quia istud *Vellem*, per se est quid commune & actibus absolutis ex parte actus, & actibus etiam conditionatis ex parte actus; da ergo per quid distinguantur in eo ipso, quod se teneat ex parte actus: & quodcunque ostenderit, illud probabit, quòd actus absolutus ex parte actus, non debeat per *Vellem* exprimi.

DICES. Auctores Classicos, hunc actum: *Vellem* non peccasse appellare absolutum ex parte actus. Ergo & dictus actus, erit absolutus ex parte actus.

RESPONDETUR. Classicos illos loqui cum restrictione: dicuntque illum actum quod & nos aliàs diximus: esse absolutum suo modo, ex parte actus, hoc est existentem: nihil enim conditionate existit, ut videre erit attendendo ad argumenta, quæ ut solvant, dictam propositionem assumunt. Sed non docent eundem posito quòd possint elici actus à voluntate etiam Conditionati ex parte actus, & quidem distincti ad actibus absolutis ex parte actus, non dicunt inquam, actum *Vellem* non peccasse, esse absolutum ex parte actus: hoc est in modo tendendi & versandi, nullam habere Conditionem à parte actus, de quo solo, est hinc quæstio.

Applicantur supposita ad præsens.

ASSERO Primò. *Impossibile esse, ut sit aliquid evidens Metaphysicè, & tamen sit contrarium fidei.*

RATIO. Quia impossibile est verificari duo contradictoria; hæc autem tunc verificantur: nam in quantum est aliquid revelatum, est Verum: DEUS enim nec falli nec fallere potest; in quantum autem etiam oppositum esset evidens Metaphysicè, supponitur esse Verum, & est Verum: quia evidentià Metaphysicè, non potest esse nisi Vera; opposita tamen ut dixi, seu contradictoria dictans, Ergo tunc verificarentur duo contradictoria.

ASSERO Secundò. *Posito quòd per impossibile oppositum fidei dicitur Metaphysicè, debet esse homo resolutus sub conditione, ad potius sequendum motivum fidei.*

RATIO quia motivum fidei, est nobilius & infinitè certitudinis; Metaphysicè autem veritas, est Creatà & infinita.

ASSERO Tertiò. *Hunc actum. Si alterum facendum foret, potius assentiret motivo fidei, quam Metaphysicè, esse actum etiam ex parte actus conditionatum.*

RATIO. Quia est actus, non nisi per *Vellem* exprimitus: exprimitas autem talis, notat actum conditionatum, etiam ex parte actus. Ex quibus.

INFERES: Certiorem esse fidem, evidentià Metaphysicè, quia motivum fidei ut dictum, est certius. *Sed in super*

QUÆRES Primò. *An assensus fidei sit certior actu scientiæ infusæ?*

ASSERO Primò. *Actum scientiæ infusæ per se, seu quæ per se excedit vires naturæ, non esse aequatum, certitudine, objectivâ, ac actum fidei. Est assertum Turriani Secundâ Secundâ di p. 42. dub. 2. Contra Amicum, Granadum & ex parte contra Lugonem.*

R. P.
THE MLOL
zia nowski
Tbm. de. Z
D. VI

RATIO, Tum quia certitudo objectiva, sumitur ex certitudine motivi; scientiæ autem per se infusæ, non est motivum æquè certum: quia Scientiæ infusæ, quæ Scientiæ est, debet esse cognitio per causam, cognitio autem per causam, non est æquè certa, ac cognitio per locum extrinsecum, qui est Veritas prima qua attestans, hæc enim certitudo, est infinita ex genere suo. Tum quia nullum motivum Creatum, est comparabile cum motivo increato. Tum quia quacunque ratione æquabuntur, æqualitas illa non petetur ab æqualitate motivi. Ergò non ostenditur certitudo æqualis objectiva.

DICES Primò Cum Lugone. Non est ratio, cur actus scientiæ per se infusæ, non sit æquè certus, si scientiæ infusæ sit talis, ut non sinat ullo modò intellectum dubita vel formidare, etiam ex imperio voluntatis.

RESPONDETUR. Certitudinem objectivam non esse pensandam ex defectu formidinis, sed ex excellentia motivi. Quamquam etiam, motivum fidei, quantum ex vimotivi, non admittit ullam formidinem, sed non nisi ratione applicationis illius motivi.

DICES Secundò cum Amico. Scientiæ infusæ supernaturalis est à DEO, ut causa particulari, à qua non minùs implicat infundi falsum, quàm implicet ut actus fidei fallat.

RESPONDETUR. Concesso hoc. Nego certitudinem objectivam non esse majorem in fide: quia hæc non spectatur penes præcisam exclusionem falsi, sed penes excellentiam ipsiusmet motivi, modumque excludendi falsi, qui in Veritate prima, longè est nobilior. Nec videtur probabile, quod si DEUS concursu supernaturali concurreret cum Petro ad credendum Joanni, quòd ille assensus, sit æqualis certitudine objectivâ, ipsi Actui Fidei Divinæ.

DICES Tertio cum eodem. Ad utrumque actum concurrat Auctoritas Dei, licet ad actum fidei immediatè, ut motivum formale: ad actum autem scientiæ infusæ non nisi mediatè: nam hoc ipso quod ad illam DEUS concurrat ut Causa particularis, interponit suam Auctoritatem, ne tali actui possit falsum subesse & ne falsitas tribuatur Deo, ut Causæ particulari.

RESPONDETUR. Eo casu interponere Deum suam Auctoritatem non per modum motivi, sed per modum principii productivi. Si autem non interponit suam Auctoritatem per modum motivi: hoc ipso non habebitur æqualis Veritas objectiva, quæ desumitur à motivo.

Neque valet quod dicit. Ideò motivum scientiæ per se infusæ, quamvis sit certum, fundare æqualem certitudinem, quia movet intellectum, ut applicatum per lumen infallibile, infusum à Deo, ut causâ particulari; Non inquam valet, quia illa applicatio, est in genere causæ efficientis; hîc autem non queritur de infallibili-

tate oriunda ex parte causæ efficientis, sed non nisi motivi.

ASSERO Secundò. *Actum scientiæ infusæ posse magis certificare subjectum, præ actu fidei.*

RATIO. Quia potest majori lumine penetrari vis motiva in circumstantia principii supernaturalis, quàm penetraretur eliciendo actum fidei. Ergò & magis certificare subjectum.

ASSERO Tertio. *Actum scientiæ per Accidens infusæ, non esse tam certum, certitudine objectivâ & entitativâ, quàm fidem.*

RATIO ex dictis: quia motivum fidei est excellentius, nec proficitur actus fidei à principio, ex sua ratione fallibili. Potest tamen actus scientiæ infusæ ex parte subjecti magis certificare; quia & magis penetrari illius veritas, inclusa in motivo.

QUÆRES Secundò. *An assensus fidei sit certior Visione Beatificâ?* Esse certior docuit Cajetanus, esse autem æqualis certitudinis docet Amicus, Lugo, Koninck.

ASSERO Primò. *Visionem Beatificam esse æqualem fidei, certitudine objectivâ.* Quia idem utrobique motivum certitudinis, nempe Veritas prima: Idem autem seipso non potest esse certius.

ASSERO Secundò. *Quamvis in Visione Beatificâ immediatè nobis applicetur Veritas prima, per fidem non nisi mediante revelatione creatâ, non obest hoc, quominus æquetur ei certitudine.*

RATIO quia persona Verbi communicatur Humanitati, mediante Unione aut dispositionibus: naturæ autem Divinæ per itenditatem: & tamen non est major dignitas Personæ increatæ terminantis Naturam Divinam, præ se, terminante Naturam humanam: quia dignitas hæc est eadem. Ergò in Visione Beata & fide erit æqualis certitudo: quia ab eadem Veritate prima petibilis.

ASSERO Tertio. *Visionem Beatificam ex parte subjecti, adferre majorem certitudinem.*

RATIO, quia certitudo subjectiva desumitur ex penetratione motivi, quæ indubiè major in Beatis, circa Veritatem primam.

DICES ex Ripalda disp. II. num. 69. Fides superat certitudine quamcunque notitiam naturalem etiam intuitivam. Ergò etiam deberet superare Visionem, præsertim cum Visio Beata majoris & minoris claritatis capax sit, ita ut ejus claritas remitti possit: Imò potest DEUM cum Creatura confundere, sicut interdum Visio sensûs & intuitiva, confundit hominem cum Leone.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia nobiliori motivo innitur fides præ scientiâ, non autem præ Visione. Et licet possit esse major & minor Visio Beata, non tamen unquam excludendo identitatem sui motivi cum fide, & retinendo semper rationem intuitivæ beatificantis. Negatur etiam Visionem posse confundere Deum & Creaturam: quia hoc ipso non foret

Visio Beatifica ut supponitur: nam notitia, quæ non beatificativum seu Creaturam, ac beatificum, attingit, non est beatificativa.

QUÆRES Tertiò. *An actus fidei naturalis, cum actu fidei infusæ, sit æqualis certitudinis?*

ASSERO Primò. *Illum actum fidei Naturalis non habiturum æqualem certitudinem entitativam, & ratione principii desumibilem.*

RATIO. Quia certitudo entitativa, desumitur à principio essentialiter determinato non nisi ad actus certos; assensus autem ille, non oriretur à tali principio: quia oriretur ab intellectu, qui non essentialiter determinatus, non nisi ad assensus certos, quam determinationem dicit principium actus fidei infusæ.

ASSERO Secundò. *Illos duos actus, habituros æqualem certitudinem objectivam.*

RATIO, quia assensus ille uterque, eandem Auctoritatem Divinam respiceret tanquam motivum: à motivo desumitur certitudo objectiva.

ASSERO Tertiò. *Assensum illum Naturalem, comparatè ad alios assensus naturales, fore certiores.*

RATIO, quia & assensus fidei infusæ, comparatè ad alios actus naturales, est certior. Ergò & dictus actus erit certior: quia ex una parte eidem motivo innituntur; ex altera parte nos qui differentias actus naturales & supernaturales non percipimus, ab utrolibet æquè certificamur.

DICES Primò cum Lugone. *Illum actum esse quidem magis firmum, propter majorem adhesionem ad objectum, quam ad objecta ficta, non tamen esse æquè certum, quia non habet æqualem repugnantiam intrinsecam cum falsitate, quam repugnantiam habet actus fidei infusæ.*

RESPONDETUR. Si per repugnantiam intrinsecam intelligatur repugnantia ratione Entitatis, Ordinis principii, in hoc sensu non habet æqualem certitudinem assensus ille fidei naturalis, cum assensu fidei infusæ: si autem per repugnantiam intrinsecam cum falsitate, intelligatur, quasi objectiva & ratione motivi desumibilis certitudo, hæc erit æqualis; quamvis concedi possit, quòd pluribus titulis non possit esse falsus assensus fidei Divinæ, quamvis uterq; non possit esse falsus; supposito quòd eidem revelationi innitantur. Ad eum planè modum, quo pluribus titulis repugnat homini esse Chymæram quàm lapidi, eo quòd lapis non nisi esse participet, quòd repugnat Chymære; homo autem, & esse, & vivere, & sentire, & ratiocinari; quorum singula, sunt exclusiva Chymære. Nilominus nec lapis nec homo, potest esse Chymæra.

DICES. Secundò cum Ripalda disp. II. num. 55. *ut assensus ille naturalis sit intrinsecè verus, non sufficit moveri ex Auctoritate infallibili*

Dei, sed etiam connecti in individuo, cum testimonio ipsius re ipsà existente. Ergò.

RESPONDETUR. Ut assensus ille, etiam ex parte principii sit infallibilis, nõ sufficere ut moveatur Auctoritate infallibili, secus ut sic certissimus non nisi ex parte objecti; ad quòd sufficit certissimo motivo moveri, & illud re ipsà, testari Deum.

DICES Tertiò cum eodem. *Reliqui assensus naturales obscuro, ut opinativi & probabiles, non sunt certissimi. Ergò neque hi.*

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia priores illi non respiciunt objectum certissimum, secus actus fidei Naturalis innitens Divinæ revelationi: idque motivum suum penetrando, illi que firmissimè adhaerendo.

DICES Quartò cum eodem. *Assensus Naturalis non potest connecti cum objecto supernaturali: connecteretur autem cum objecto supernaturali, si esset cum testimonio Dei supernaturali intrinsecè connexus.*

RESPONDETUR. Negando illum actum esse intrinsecè à parte principii connexum, cum vera non nisi revelatione. Deinde assensus Naturalis non potest connecti cum objecto connexione supernaturali proportionis, potest tamen connecti connexione mobilis & moti, potest enim actus Naturalis moveri motivo supernaturali, & ipsa veritate prima.

DICES Quintò cum eodem. *Dictus assensus non est dignus, etiam pari adhesionem firma voluntaria intellectus, quæ assensus scientificus dignus est: quia is assensus re ipsà non est intrinsecè cum objecto connexus, sicut est scientificus.*

RESPONDETUR. Assensum scientificum majori entitativà certitudine certum esse, præ fide naturali: hoc ipso enim non esset assensus scientificus, si non neceretur cum objecto: actus tamen fidei naturalis, ex suppositione factæ revelationis, habet majorem objectivam certitudinem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Lugo. *Si deret aliqua cognitio evidens evidentiâ Metaphysicâ, ad eò convincens, ut non sinat intellectum dubitare vel non assentiri; certè tunc fideles, credentes super omnia, fidei objectum, non habent animus firmum adhaerendi rebus creditis, etiam contra id quòd rali notitiâ cognoscunt.*

RESPONDETUR. Quòd fideles non habent illum animus absolutum: quia posita suppositione impossibili, non proditur in actum absolutum: habent tamen actum firmum conditionatè; actusque ille non potest quidem prudenter, imperari tanquam absolute faciendus à voluntate: quia absolute faciendus non cadit sub objectum

R. P.
THE M L O L
zianowski
Tbm de: Z
D. VI

prudenciæ supernaturalis, cadit tamen sub conditione faciendus.

ADDO. Quod ille Actus non sit futurus fidei, neque enim de hoc ulla exstat revelatio, quod credendum sit etiam contra evidentiam Metaphysicam, Deusque in sua revelatione possibilia involvit, nec attendit de facto ad ea revelanda, quorum impossibilitas vel possibilitas, ex nostris conceptibus pendet. Quod si ille actus non est actus fidei, non est necesse ut illum antecedit evidentia motivorum credibilitatis; quæ certè haberi non potest contra evidentiam Metaphysicam; elicietur ergo ille actus non nisi ab intellectu, si fuerit necesse cum auxilio supernaturali, ponderante ipso intellectu dignitatem motivi fidei, & attollente, ultra dignitates aliorum motivorum.

OBJICITUR. Secundò A pari.

PRIMA Paritas est. Fideles non præferunt fidem iis, quæ per Visionem Beatificam intuentur. Ergo neque præferent, evidentibus Metaphysicè.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu Antecedentis, utroque est eadem dignitas motivi, quæ non habetur in casu consequentis.

SECUNDA Paritas est. Una veritas non est major aliâ. Ergo neque una certitudo major aliâ.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia majoritas veritatis non habetur, unde attollatur, stat enim in præcisa conformitate cum objecto, seu ejus attingentia. Habetur autem, unde defumatur majoritas certitudinis ex digniore motivo. Quanquam non pauci negant Antecedens.

TERTIA Paritas est. Unum impossibile non est magis impossibile aliò. Ergo nec una certitudo certior aliâ.

RESPONDETUR. Antecedens non convincit. Disparitas etiam dari potest: quia impossibile est quid negativum, in Negativis autem, non datur præcisè intentio, nisi ut ita dicam ratione aliùs, ratione formæ oppositæ. Jam autem certitudo, est quid positivum, unde potiore jure, majoritatis capax.

OBJICITUR. Tertiò à Lugone. Quamvis justus diligat DEUM per charitatem super omnia absolutè, non est tamen promptus ad habendum odium Dei, vel mentiendum, si per impossibile id Deo placeret, ille enim casus est chymericus, & non comprehenditur sub universalitate dilectionis Dei super omnia. Sic etiam chymericum est, proponi per fidem id, cujus oppositum est evidens Metaphysicè.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia suppositio Antecedentis circa illud odium, non tantum est impossibilis, sed etiam tollens seipsam: vellet enim Deum amare super omnia, ut supponitur, & non amare super omnia, odien-

do: Si autem est tollens seipsam, non potest esse objectum prudentiæ supernaturalis. Jam autem in casu Consequentis, est quidem suppositio impossibilis, non tamen tollens seipsam, adeoque fundans prudens dictamen, de præferendo. Metaphysicæ, motivo fidei. Quamvis autem talis actus non exigatur à fidelibus, parum refert, quia multi sunt actus laudabiles, qui non exiguntur.

OBJICITUR Quartò. Id magis est certum, de quo ne dubitare quidem quamvis per actum indeliberatum quisquam potest. Jam autem de rebus fidei, saltem indeliberatè dubitari potest.

RESPONDETUR ex S. Thoma quæst. 4. art. 8. Dicendum, inquit quod illa dubitatio, non est ex parte actus fidei, sed quoad nos, in quantum non plene assequimur per intellectum, quæ sunt fidei. Quod ipsum exponitur. Duplex dubitatio intervenire potest. Prima quæ sit fundata in objecto & ex meritis objecti. Secunda fundata non nisi in capacitate & defectuositate subjecti. Dubitatio orta ob merita objecti, arguit in objecto defectum certitudinis, non arguit orta ex subjecto: quia hæc, potest etiam circa certissima, principare dubitationem, ex non intellectis verbi gratiâ terminis. Quia verò dubitatio in fide, oritur non nisi ex parte subjecti, & non secundum merita objecti, non enim meretur DEUS ut dubitetur de ejus dictis, sit ut hæc dubitatio, nullo modò noceat certitudini fidei: oritur enim ex excellentia objecti, quod est Veritas prima, ad quam defectuositas nostra, in illa ipsa noscenda, non accedit.

INSTABIS. Certitudo quæ non meretur assensum, nisi ex imperio voluntatis, non est tanta, ac certitudo, quæ est ex exigentia præcisa objecti; & tamen assensus fidei, oritur non nisi ex imperio voluntatis: assensus Metaphysicus, ex exigentia objecti.

RESPONDETUR. Quando præbetur assensus non nisi ex imperio voluntatis, ita exigentibus meritis motivi, non erit illa tanta certitudo, ac quæ habetur sine tali imperio. Cæterum si hoc imperium interveniat propter defectuositatem subjecti, non potentis pervadere ad motivum in seipso spectandum, poterit illa certitudo esse major, si cætera sint paria; hoc autem est in fide.

OBJICITUR Quintò. Assensus fidei non est certissimus: quia dantur assensus qui non sunt certissimi intra fidem, quod ipsum probatur, quia assensus qui exhibetur objecto revelato propter primam veritatem, non est æquè certus, atque est assensus, qui exhibetur ipsimet veritati primæ: quia veritas prima, habet se per modum principii: assensus autem Principiorum, certior est assensu Conclusionum; quod fundatur in illo Aristotelico principio: propter quod unum quodque tale, & ipsum magis.

RESPONDETUR. Principia assensuum naturalium, certiora esse Conclusionibus secus Principia assensuum supernaturalium. *Ratio* quia in assensibus naturalibus alia est ratio assentiendi principiis, alia Conclusionibus; ratio assentiendi principiis naturalibus, est ipsorum evidentia in illismet ipsis inclusa. Jam autem ratio assentiendi Conclusionibus, est alia, nempe, connexio quæ talis, cum illo principio. Unde etiam in Logicis dicitur, quod assensus principiorum sit assensus secundæ operationis; assensus autem Conclusionis, sit assensus tertiæ operationis, qui assensus, etiam motivis, inter se distinguuntur. E contra in assensu fidei ratio assentiendi principio eadem est quæ ratio assentiendi objecto revelato: quia huic principio, quidquid Deus dixit credendum est quia dixit; assentior, propter Ly DEUS dixit. Rursus assentior Incarnationi, quæ est objectum fidei & subjectum Conclusionis fidelis, propter idem principium, quia DEUS dixit. Quod si utrobique propter eandem rationem assentiendi assentior, & idem assumo, pro motivo assentiendi principio, ac pro motivo assentiendi objecto, fit ut in rationibus assentiendi non sit distinctio, adeoque differentia nulla, in ratione formali. Quod si utrobique est eadem ratio formalis assentiendi: fit ut uterque assensus, sit æquè certus.

Ut autem salvetur quomodo hoc quidem verè sit principium, & hoc verè non principium, quamvis utrobique sit eadem ratio assentiendi; hoc inde petendum: quia scilicet de ratione principii est, assentiri illi non propter aliud. Jam autem ipsi Ly DEUS dixit, assentimur propter ipsummet Ly DEUS dixit. Jam autem assensus qui exhibetur huic verbi gratiæ objecto, datur Trinitas, exhibetur propter aliud, nempe propter: quia DEUS dixit. Casu verò quo assentimur, DEUM esse verbi gratiæ, quamvis veritas prima, quæ est motivum assensus, sit idem cum esse Dei; assentimur tamen illi esse Dei propter aliud: quia non attenditur hic ad identitatem realem objecti & motivi; sed ad hoc, an ipsi termini quæ tales, sint sibi ratio assentiendi. Illud principium: Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis, debet accipi cum moderatione; aliàs ipsa albedo magis disgregaret visum, quàm paries albus. In hoc sensu ergò solum procedit, quod rationi formali propter illammet ipsam & immediatè, competat illud prædicatum, de quo agitur, sicut immediatè propter ipsummet DEUS dixit, assentimur ipsi DEUS dixit; quod autem sit Incarnatus, non assentimur immediatè propter Incarnationem, sed quia DEUS dixit.

INSTABIS Primò. Etiam inter articulos fidei intervenit præsuppositio unius ante alium, & sic creditio, quod DEUS creaverit mundum præsupponit, quod sit DEUS. Ergò falsò assen-

ditur, non credi objecta, propter connexionem: Si autem credentur propter connexionem, non æquè omnia creduntur, ut antè dictum.

RESPONDETUR. Inter articulos fidei dati connexionem quoad esse, sed non præcisè quoad moveri, motu debito fidei; nec pro ratione, quod creaverit, assumetur, quod sit, sed quod dixerit.

INSTABIS Secundò. Assensus exhibitus evidentie motivorum credibilitatis non est assensus certissimus. Ergo neque assensus exhibitus objecto fidei, erit assensus certissimus, quia hic posterior pendet à priori.

RESPONDETUR. Assensum fidei pendere ab assensu motivorum præsuppositivè; non autem tanquam à ratione formali; hinc licet ipsa motiva credibilitatis non fundent assensum certissimum, modò illum fundet veritas prima, fiet adhuc assensus certissimus, ex suppositione motivi certissimi, & accedet imperio voluntatis, proportionatum motivo assensum imperantis. Sicut approximatio præsupposita ante ignotionem, quamvis non habeat vim ignendi, sufficit, quod illa reperitur, in ipsomet igne tanquam causa: ita etiam, licet motiva credibilitatis non mereantur assensum certissimum, sufficit quod illum mereatur veritas prima.

INSTABIS Tertio. Ponamus Ethnicum Philosophum converti, in quo præsupponebatur in ante, demonstratio, de existentia Dei: idem fidelis factus, credit eandem existentiam, nec potest magis assentiri assensu fidei, quod DEUS existat, quàm assensus fuerit per tam demonstrationem; non enim potest credere plùs Dei existere, quàm Dei existentiam, cum sit idem objectum. Ergò vel fides non est assensus certissimus, vel non est certior, quàm sit demonstratio Metaphysica.

RESPONDETUR. Tam demonstratio, quàm assensus fidei, spectari potest vel secundum objectum cui conjungitur assentiendi, vel secundum rationem assentiendi: priori illi non convenit majus & minus, quia objectum, seipso certius esse non potest: si autem spectetur secundum rationem assentiendi, hæc potest esse magis & minus certa, quin idem sit seipso certius poteritque esse certior fides ratione motivi, præ illa demonstratione.

OBJICITUR Sextò. Potest voluntas imperare assensum objecti non revelati, æque firmum, ac revelati, ut patet in Hæreticis. Ergò fides, non est assensus certissimus.

RESPONDETUR. Non fore illum assensum æquè certum ex parte objecti & motivi, de quo, hic quæritur.

OBJICITUR ex Ripalda disp. II. num. 40. Ideò fides est certissima per nos, quia magis repugnat DEO fallere, quàm humanæ scientiæ, idque

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom. I. c. 2
D. VI

idque ob dignitatem excellentioris motivi; sed hoc non convincit: quia licet Deo repugnet magis fallere quam scientiæ, falli, potest esse par, scientiæ ac fidei, repugnantia falsitatis: quia etiam magis repugnat Deo fallere quam fidei falli, quod ipsum probatur: quia fides potest falli, quamvis DEUS non fallat: quia potest concipi fides, quod assentiatur revelationi verè non existenti, quin DEUS re ipsa fallat: quia DEUS nihil testans seu revelans, fallere non potest.

RESPONDETUR. Negando posse concipi fidem assentiendi revelationi non existenti, & tamen ex objecto, (de quo hic quæritur) moveri veritate primâ. Æquè autem DEUS & fides ratione objecti & motivi falli non potest: quia utrobique eadem reperitur veritas prima.

DIFFICULTAS II.

An fides moveri possit revelatione falsâ?

Sensus tituli est. An DEUS possit falsum revelare? seu aliter, quam se res habeat: de quo consule Valentiam hic disp. 1. quæst. 1. punct. 3. Koninck disp. 10. dub. 1. Lugo disp. 4. sect. 2. Pontium disp. 21. quæst. 4. Amicum disp. 2. sect. 8. & alios.

Punctum Difficultatis 1.

Potestne DEUS de absoluta potentia mentiri?

UT decidatur, an possit DEUS revelare falsum, quærendum erit universaliter, an possit mentiri?

DICENDUM est. Deum de absoluta potentia, non posse mentiri consequenter nec falsum revelare; atque adeo nec fidem moveri à revelatione falsa. Est conclusio non tantum contra Armenos, & Priscilianistas, qui censent DEUM interdum mentitum fuisse, sed etiam contra Holcor, Gabrielem & quosdam alios, qui Catholici cum sint; docent nihilominus, de potentia absoluta, DEUM mentiri posse, quamvis non de ordinaria. Idem sub aliis terminis: Nempe posse esse revelationem non veram, docuit Cardinalis Petrus de Aliaco, Adamus, Almainus, omnes apud Ripaldam de Ente supernaturali disp. 51.

PROBATUR Primò. Autoritate ad Hæbr. 6. cum dixisset Apostolus Deum suæ pollicitationi addidisse juramentum, subdit: ut per duas inquit res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium haberemus; & tamen per oppositos possibile est mentiri DEUM: & sicut non dicimus, impossibile est DEUM de negare concursum ad peccandum, quamvis de potentia ordinaria, illum negare non possit, sic

nec dixisset Apostolus impossibile est DEUM mentiri, si de absoluta potentia mentiri posset. Et alio loco: *Fidelis inquit permanet, negare se ipsum non potest.* Ex quo sic urgetur. Impossibile est quemquam negare se esse, Ergò impossibile est, & DEUM mentiri: nam si mentiretur, per Apostolum, negaret se ipsum. Similia habet Dionys. c. 8. de Divinis Nominibus. Ambrosius c. 6. epist. 36. ad Chromat. *Nunquid inquit non mentitur Deus? Sed non mentitur, quia impossibile est mentiri Deum.* Similia habet Aug. lib. 2. de civit. c. 5. & lib. 2. de Symb. ad Catech. c. 1.

PROBATUR Secundò. Rationibus Auctorum. Tum quia ut ait Amicus, DEUS peccare non potest. Ergo nec mentiri: peccaret enim si mentiretur. Tum quia ut ait Valentia, Contradictionem implicat ut is mentiri possit, qui habet summam & infinitam auctoritatem ad persuadendum aliis, id esse verum, quod ipse dicit: talis enim auctoritas debet excludere omnem formidinem in credendo, non excluderet autem, si mentiri DEUS posset. Tum quia ut ait Lugo mendacium est intrinsecè malum, & ex iis quæ ideo sunt prohibita quia mala; quod supponit S. Thomas hic quæst. 110. art. 3. Ergo à Deo committi non potest.

PROBATUR Terriò. Si Deus posset mentiri etiam de potentia absoluta; & esset Deus ut supponitur, & non esset: quia non esset infinitæ perfectionis: major enim est perfectio, non posse etiam de absoluta potentia mentiri: sicut major est sanctitas, non posse etiam de potentia absoluta peccare. Jam autem si Deus non esset infinitæ perfectionis non esset Deus: nomine enim Dei, venit ens infinitæ perfectionis. Idem sic ulterius proponitur. Implicat contradictionem veritatem esse mendacium. Ergò & veritatem primam mentiri. Ergo & Deum. Antecedens probatur, Quia & esset illa veritas ut supponitur, & non esset: quia mendacium esset; & sicut implicat hominem esse chymaram; ita implicat veritatem esse mendacium, cum utrumque definitionibus differat. Secunda illatio probatur. Tum quia par est ratio hujus, ac prioris illationis. Tum quia mendacium illud factum à Deo, esset actus Dei; si esset actus Dei; esset ipsemet Deus, quod est absurdum; & sicut veritas ut sic, non potest esse mendacium; ita nec veritas prima, potest esse mendacium; quod ipsum in hoc fundatur: quia de cujus ratione communi, est non posse esse tale, ejus nec ratio particularis potest esse talis. Et sic si implicat, hominem esse bovem, implicabit etiam Petrum esse bovem: prædicata enim sua essentialia ratio communis, defert ad particulare. Hinc si veritas ut sic, non potest esse mendacium, nec veritas prima poterit esse. *Neque valet si dicas:* Ratio communis animalis non potest esse rationale, & tamen homo qui est parti-

culare animal potest esse rationale. Ergo etiam quamvis veritas ut sic non potest esse mendacium; non sequitur veritatem primam, non posse mentiri. Non inquam valet: quia alia est hæc propositio: De essentia est rationis communis animalis, non posse esse rationale, & alia hæc est: Non est de essentia rationis communis animalis, esse rationale. Hæc posterior est vera; prior autem falsa. Quod si prior est falsa; poterit restringi animal per rationale; si autem esset vera, nunquam posset restringi: quia verò est de essentia veritatis, non posse esse mendacium; hæcque propositio est vera: fit ut nulla particularis veritas, possit esse mendacium. Tum quia ex eo quia sanctitas ut sic non potest esse vitium; bene infertur amorem Dei non posse esse vitium. Ergo & in præsentia idem dici poterit.

Et hæc probant, Deum etiam de absoluta potentia mentiri non posse. An autem possit falsum dicere per alium, missis aliorum rationibus per hoc resolvitur, debet: quia si etiam per alium falsum diceret, faceret actionem dissonam naturæ intellectuali, quod argumentum infra pertractabitur.

OBJICIUNTUR Primò. Authoritates Scripturæ Genes. 4. Timenti suam necem Caino respondet Deus: nequaquam, fiet; & tamen postea occisus est à Lamech. Multi etiam Sancti Spiritu Dei afflati, mentiti sunt.

RESPONDETUR. Non dixisse Deum, non occidendum Cainum, sed non occidendum impunè. Alii etiam negant eundem fuisse Cainum, qui est occisus à Lamech. Quando verò Genes. 22. cæteroqui Spiritu Dei afflatus Abraham, dixit: Ego & puer, postquam immolaverimus revertemur ad vos: non est mentitus Abraham; quia putabat filium suum reducendum ad vitam, viâ aliquâ DEO notâ; qui etiam præcepit, ut sua uxor diceret se forem Abraham; ita enim, ex usu Orientis, appellabantur uxores. Jacob quando se dixit primogenitum, dixit se primogenitum non generatione, sed dignitate, quam jam emerat. Subdit Koninck regulas explicandi Scripturam in hac materia. *Primam.* Deum multa prædicere, non nisi sub conditione & comminativè. *Secundam.* Sæpè cum dicitur DEUS aliquid prædicere, non nisi permittit, per hellenismum loquendo. *Tertiam.* Sæpè Scripturam adhibere tropos; ut cum Joannes dixit, Libros non posse capi à mundo, de Christi factis; hoc etiam notat quod Sancti viri, non sint semper locuti ex instinctu speciali Dei. Auctoritates Patrum explicari debent per hoc, quòd nomine mendacii, intelligant amphibologiam, de qua infra.

OBJICITUR Secundò. Potest Deus dispensare in homicidio ut dispensavit cum Abrahamo in occisione filii; potest dispensare in furto ut dispensavit cum Israelitis, cum mandavit acci-

pere in aures apud Ægyptios. Potest in fornicatione dispensare: quia mandavit Oseæ accepe uxorem fornicationum. Ergo etiam saltem de potentia absoluta poterit dispensare in mendacio. Ergo etiam & sibi illud permittere.

RESPONDETUR. Missis aliorum rationibus, disparitatem quoad illa priora duo, esse: quia si Deus mentiretur, non esset infinitus in perfectione ut dictum supra; cujus oppositum sequitur, si non haberet potestatem in vitam & fornicationem hominum; Item si posset dispensare in mendacio, dispensaret in hoc faciendo, cum quod essentiali contradictionem habet, ex prædicato, veritatis, per essentialiam. Non habet autem Deus essentiali contradictionem, ne de vita hominum & fortunis liberè disponat. Cum Oseæ non dispensavit ut fornicaretur, hoc enim est intrinsecè malum; sed eam quæ fuit fornicata ut legitime sibi copularet, mandavit: deditque illi Deus pro sua parte jus in illud corpus, de quo, debebat Oseas ex consequenti, conjugaliter contrahere. Unde non dedit illi Deus jus ad accedendum ad non suam, nec dedit jus, accedendi affectu merè libidinoso.

OBJICITUR Tertio. Revelavit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, & tamen posset illos privare beatitudine. Ergo & posset non implere suam promissionem. Ergo & mentiri.

RESPONDETUR. Conformiter ad dicta in i. par. Quòd revelaverit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, non quomodocunque sed dependenter à sua voluntate. Si dependenter à sua voluntate, reliquit titulum, ut sine mendacio, possit absolutè oppositum facere.

INSTABIS. Potest Deus præcipere actum falsum, ut si aliquis putaret, ad defensionem proximi, esse necesse mentiri: tunc enim obligaretur ad mentiendum. Ergo & ipse Deus, mentiri posset.

RESPONDETUR. In illo casu, adesse obligationem ortam ex ignorantia. In Deo autem illa locum non habet. Addit Ripalda, sicut illic non est ex objecto honestas in mendacio, sed ex sola apprehensione errantis; ita nec est in re præceptum de mentiundo. Sed tantum est Major de amando proximo. Minorem autem sibi subsumit, ipsemet errans.

Universaliter autem ea cadunt sub dispensationem, mandatum, vel exercitium Dei; quando dispensatio, imperium, & exercitium, est consonum naturæ intellectuali; licet alicui in particulari sit indebitum, vel ejus potestatem excedens, potest à Deo dispensari, mandari, exerceri. Consonum autem est naturæ intellectuali, ut disponat de rebus & vita Supremus Princeps, sed non est consonum naturæ intellectuali, contra mentem ire: quia est opponere se, suo maximo bono, hoc est propriæ menti, & deicere se à gradu propriæ dignitatis & excellentiæ,

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
T. M. S. E. Z
D. VI

lentia, cui competit pro regula agendi, non nisi veritas: per mendacium autem, assumitur id, quod non est regula agendi.

Punctum Difficultatis 2.

Potestne DEUS infundere qualitatem erroris?

POSSE infundi creaturæ habitum erroris docet Valquez, Arriaga, Hurtadus Lugo citat. Sect. 3. Ripalda hic disp. 4. num. 37. Pontius & alii. Negat uterque Suar. & Recent. quidem tract. 7. de anima disp. 3. num. 352. Koinick citat. dub. 2. Amicus citat. Sect. 5. & favet Oviedo Controv. 3. num. 12.

DICENDUM est, *Accipiendo errorem pro qualitate habituali, quæ est principium actuum errandi, ad illum non infundendum, non obligatur Deus ex veracitate.*

PROBATUR Primò. Quia præcisa productio principii noscendi aliquid, non est locutio; alias productio animæ, vel intellectus, si foret potentia distincta; productio item præcisa speciei impressæ, foret locutio: hæc enim omnia sunt principia locutionis. Sed illius erroris productio, esset præcisa productio principii noscendi erroneè: in hac enim suppositione loquimur: Ergo productio illius, non est locutio. Ergo ne illam producat Deus, non obligatur titulo veracitatis: quia veracitas, extenditur non nisi ad locutiones. Respicit hoc argumentum definitionem Locutionis, quæ debet esse, manifestatio conceptus directi ad alium; quæ prædicata, non competunt principii noritium.

PROBATUR Secundò. Quia qualitas illa, esset error ut supponitur. Rursus error quæ talis, non est mendacium; cum in multis committatur sine mendacio. Quod si ille error non est mendacium, ad illum non ponendum, non obligabitur Deus ex veracitate; siquidem ex veracitate obligatur, ad non ponendum contrarium veracitati, quod est mendacium; error autem ille non est mendacium.

PROBATUR Tertiò. Illo errore nec mentiretur Deus: quia illo errore non erraret, & quantumvis foret ille error mendacium, tamen non mentiretur tunc Deus: nullum enim ipse in se actum errandi haberet. Non etiam illo errore mentiretur creatura: quia nemo sibi ipsi mentitur. Ergo ille error nullo modo esset mendacium. Ergo nullo modo oppositus veracitati. Ergo nec Deus ad illum non producendum, obligaretur ex veracitate.

DICENDUM Secundò. *Quamvis ad non ponendum illum errorem non obligetur Deus ex veracitate: nihilominus illum implicat poni à Deo.*

PROBATUR Primò. Quia & posset poni à Deo, & non posset; posset quidem ut supponi-

tur: non posset autem: quia quod participat rationem communem non ponibilem per se à Deo, illud non potest poni à Deo: haberet enim impossibilitatem positionis sui, ex ratione generica. Sed error habet rationem communem non producibilem per se à Deo; quod ipsum probatur: quia ratio dissoni naturæ intellectu-ali quæ tali, est ratio communis non ponibilem à Deo. Si enim quærat, cur peccatum à Deo poni non possit? pro ratione reddi potest ejus objectiva malitia, nempe dissonantia ad naturam intellectualem quæ talem. Sed etiam error dicit dissonantiam ad naturam intellectualem quæ talem. Tum quia est defectio naturæ intellectualis, in sua intellectualitate se exercentis, ad non intelligentem quodammodo: errans enim non intelligit illud, quod intelligere se putat. Tum quia sicut morbi & defectus, sunt naturæ animalis quæ talis, dissonum; quid ita & error, est deformitas naturæ intellectualis quæ talis. Tum quia præcipuum & principale quod intendit natura intellectualis per naturam, est attingentia veri; cui quia opponitur error, fit, ut sicut opponitur præcipue intento à natura intellectuali; ita opponatur etiam ipsi naturæ intellectuali; præcipue, cum sicut malum, est dissonum voluntati; ita error intellectui.

RESPONDEBIS. Dissonantiam quam trahit secum peccatum, repugnare naturæ intellectuali quæ tali. Jam autem error, non est dissonantia trahens secum peccatum.

CONTRA. Tum quia nego solum dissonum peccaminosum, dicere dissonantiam ad naturam intellectualem; probarique id debuisset. Tum quia ut dicebam, si de ipso peccato quærat, cur poni non possit? pro ratione redditur, ipsa dissonantia ejus ad naturam intellectualem quæ talem. Hinc fit ut illa dissonantia, etiam non restrictè ad peccatum, dicat rationem non ponibilem à Deo. Tum quia etiam illud agere, Deo, foret peccaminosum, quia interveniret tunc actus voluntatis in DEO, producendi aliquid per se dissonum naturæ intellectuali; & quidem tunc, cum Deus ad illud producendum, non determinatur à causa secunda.

PROBATUR Secundò. Quia de Deo perfectissimum conceptum formare debemus, tribuendo illi omnes perfectiones possibiles. Ergo debemus dicere essenziale illi esse, ut non possit producere per se errorem. Quod si essenziale illi erit non posse producere errorem; implicabitur illum producat: quia essentiis contravenire non potest. Jam autem quod formando perfectissimum conceptum de Deo, debeamus dicere essenziale illi esse, ut non possit producere errorem, hoc inde suadetur: melior est ista perfectio indeceptivitas, quæ est principium absolute ad non decipiendum, tam se quam alios: sicut major est impeccabilitas, quæ impedit ne Deus peccet, & ne alios faciat peccare. Jam autem

autem sicut perfectio est non posse decipi; sic etiam perfectio in genere indeceptivitate, est non posse decipere. Indubiè item perfectio, quæ est non posse decipi, & decipere, major est perfectione, quæ, quis, non possit decipi ipse. Nam illa prior, continebit & hoc, quod est non posse decipi; & insuper hoc, quod est non decipere alios: quæ perfectio Deo non competere, si posset per se producere qualitatem errandi, seu facientem errare.

RESPONDEBIS Primò. Quod Deus decipi non possit, proficiscitur hoc ex eo prædicato, quia est veritas prima in cognoscendo; nulla autem est perfectio, ex qua deberet pullulare in Deo, ne possit decipere vel producere errorem.

CONTRA. Indeceptivitas ipsa, est perfectio, quæ non est ratio, cur accenseri non possit in serie, infinitarum Dei perfectionum.

RESPONDEBIS Secundò. Major esset perfectio, si nec per accidens concurreret ad peccatum, & tamen non sequitur quod non debeat concurrere ad peccaminosum actum. Ergo nec sequitur quod non debeat producere per se errorem.

CONTRA est. Tum quia, est signum à posteriori, non esse hoc majorem perfectionem in Deo: quia de facto novimus illum etiam ad actiones peccaminosas concurrere; non novimus autem per se illum producere errorem; ex altera parte non posse illum producere errorem, arguunt dicta. Tum quia si Deus non concurreret ad actus peccaminosos, deficeret in illo ratio causæ universalis, quæ est manifestissima perfectio: deficiente autem vi, deceptivâ creaturæ, vel faciente errare, non deficeret perfectio manifesta. Præcipuè autem quia ad taxandum an aliquid spectet ad omnipotentiam Dei; prius debet ostendi, illud non implicare, cum possibilitas absoluta antecedar respectivam, seu in causa; non ostenditur autem deceptivitate, vel vim faciendi errorem, esse aliunde in Deo possibilem. Tum quia non desinit Deus esse causa universalis, quamvis per se non possit producere peccatum. Ergo nec desinet esse causa universalis, quamvis per se non possit producere errorem. Ad rationem enim causæ universalis sufficit vel per se, vel cum alio ponere ponibilia.

PROBATUR Tertiò à Congruo. Quia si id negetur Deo, magis exaltabitur Deus: quia magis ab imperfectione ostendetur alienus, & ex altera parte, nihil obstat.

DICENDUM Tertiò. *Actum erroris quo v.g. concipiatur cælum esse lapideum; & hoc esse in mente Dei, talem inquam actum erroris, implicat à DEO infundi.* Est Conclusio contra de Lugo. Præter autem fundamenta immediatè allata, Insuper

PROBATUR Primò Conclusio. Quia tali actu, & non mentiretur Deus ut supponitur, & men-

tiretur: quia diceret aliter quàm habeat in mente: in mente enim non habet cælum esse lapideum; & tamen diceret tunc cælum esse lapideum, diceret inquam; quia tali conceptus efformatione, non implicat DEUM loqui; & de facto consimili efformatione loqui putari potest in ecstasi vel revelationibus. In quibus si illa locutio est vera, estque locutio, etiam in præsentem erit locutio, licet falsa.

PROBATUR Secundò. Infusione illius actus & non loqueretur Deus mentiretur enim: & loqueretur, quia ille conceptus haberet conditiones requisitas ad loquendum ab ipso Lugo disp. I. Sect. II. quia non tantum aperit auctentiam rem, sed etiam obiter manifestat conceptum internum quem habet Deus de illo objecto; intercedit etiam ordinatio mentis divinæ: quia intercedit in efformatione conceptus, quo Deus manifestat in ecstasi suam mentem, etiam in præsentem intercedet ordinatio.

RESPONDEBIS Primò. Eodem jure poterit dici, infusio Metaphysicæ, locutio divina, & Angelus concurrere per modum objecti cum altero Angelo ad visionem suæ substantiæ. Ergo si prædictis non competit locutio, nec in præsentem competet.

CONTRA disparitas est. Quia ad locutionem essentialiter requiritur, manifestatio conceptus ordinata ad alium: ex simplici autem infusione Metaphysicæ, vel concursu Angeli, non habetur manifestatio conceptus, nec ordinatio.

RESPONDEBIS Secundò. Illam efformationem ita se habere, sicut se haberet ille actus, quem Deus infunderet, quo cognoscitur Deum habere scientiam infinitam, & tamen hic actus, non foret Dei locutio.

CONTRA. Quia etiam ille infusus actus foret locutio, si fieret intentione non quomodocumque manifestandi conceptum, sed prout est in mente, & cum titulo ordinantis, quæ omnia in præsentem habentur.

RESPONDEBIS Tertiò. Quod efformatio conceptus, interdum sit locutio, interdum non.

CONTRA. Non est ratio cur in præsentem casu, dicta efformatio non sit locutio, & tamen supponitur illam fore mendacium.

PROBATUR Tertiò à Convenienti. Quia quamvis non possit implicancia ostendi in infusione talis actus, tamen nisi nos premar convictiva ratio, negandum id erit: ut adstruamus fidem nostram & revelationem esse certissimam. Quod ipsum probatur. A posteriori bene colligimus, Deum non posse esse mendacem: eo quod fides, nutaret, dubitando, An Deus potentia absolutâ non sit usus ad mentendum. Ergo etiam bene arguimus Deum non posse infundere actum, quod cælum sit lapideum; & id in mente esse Dei, ne quis addubitet, quod hic actus infusus, Deus est trinus, & est id in mente

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom. II. Z
D. VI

mente Dei; ne inquam dubitet, quòd sit similis priori.

Fundamenta pro qualitate erroris:

Objicit Primò Lugo. Quia eo casu Deus non mentiretur, nec loqueretur per illum actum: quod autem sit causa erroris, non repugnat: quia error non est malus moraliter, sed physicè: Sicut aliæ qualitates, quas Deus causat in homine. Imò errorem causat Deus verè & propriè, quandò homo per causas naturales decipitur: nam qui causat id ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, dicitur propriè idem causare.

RESPONDETUR. Si res sit de actu de quo Conclusionem tertiã, Negatur illo actu non locurum Deum, nec mentiturum. Si autem sit res de præcisa productione qualitatis erroris; illa productio, ut dictum, non repugnat Deo, titulo veridicitatis, sed aliis, de quibus supra. Quod autem dicitur errorem non esse malum moraliter; si ly moraliter supponat pro ly peccaminosum vera est propositio: si autem per malum moraliter, intelligatur, quodcunque dissonum naturæ intellectuæ quæ tali, quæ dissonantia appellatur moralitas objectiva, Nego in hoc sensu, errorem, non esse malum moraliter. Quamvis autem Deus causet errorem in homine per causas necessarias, non probatur, quòd per se, eundem causare possit: quia causando illum cum aliis principijs, faceret ut causa universalis: per se autem illum infundendo, faceret ut causa particularis. Jam autem multa non potest Deus facere ut causa particularis, quæ facit cum aliis; ut comproducendo actionem peccaminosam, actum vitalem &c. Et qui causat id, ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, tunc propriè dicitur esse causa illius, quandò illam causam producit ex intentione effectus, quantum est ex se, & quandò illa causa habet se per modum instrumenti: ut cum ex mandato sit occisio, & cætera similia; non tribuetur autem producenti causam effectus, si sine hac intentione, producatur causa. Et ita non est causa occisionis innocentis, qui conficit tormentum: nam agens intellectuæ, ut illi tribuatur aliquid tanquam causæ particulari, debet agere tanquam agens intellectuæ; adeoque ex intentione finis. Jam autem Deus non intendit errorem, nec causæ, sunt instrumenta Dei, ut erret creatura.

Objicit Secundò. Idem DEUS potest conferre appetitum sensitivum, licet ille per causas naturales excitet concupiscentias illicitas. Ergo & habitum erroris infundere poterit.

RESPONDETUR. Negando consequentiam: quia appetitum sensitivum infundit DEUS ad exigentiam naturæ animalis; consequenter non est adhuc illius causa particularis. Jam

autem habitum erroris DEUS per se causans, ad nullius creaturæ exigentiam illum produceret; consequenter esset illius causa particularis, & quidem tanquam alicujus dissoni naturæ intellectuæ. Rursus in casu Antecedentis non committitur quidquam per se dedecens naturam intellectualem eique dissonum: quia primò & per se ordinatur appetitus sensitivus ad bonum sensibile delectabile; quod non est malum per se, nec dicit vel malum animalis vel malum naturæ intellectuæ, ad quam quæ talem, nullo modo spectat. Jam autem infundendo errorem; infunderet aliquid per se malum, quia per se dissonum naturæ intellectuæ, quæ sola, posito errore, malè habet.

INSTARI potest Primò. Errorem esse dedecentem objectivè & materialiter, non autem indecentiã morali; potest autem Deus velle indecentiam materialiter, quandò hîc & nunc, non habet malitiam moralem, ut constat in eo, qui ob ignorantiam comedit die jejunii.

RESPONDETUR. Ut aliquid DEUS tanquam causa specialis producere non possit, sufficit quod sit objectivè malum. Sic Deus non potest producere prædeterminationem necessitantem ad peccatum, quamvis tunc prædeterminatus non peccaret, errorque ille non foret moraliter malus, hoc est peccaminosus creaturæ: esset tamen moraliter malus, hoc est participans de moralitate objectiva mali, quam dicimus esse dissonantiam. Quanquam ex dictis, Deo producenti errorem, esset ille error malus moraliter, faceretque DEUM peccare.

INSTARI potest secundò. Si DEUS non posset esse causa particularis erroris, nec poterit esse monstri, vel cæci; cum non minus sit contra intentionem naturæ, uno oculo carere, quam si monoculi non nisi nascerentur.

RESPONDETUR. Concedere aliquos non posse esse DEUM causam particularem monstri. Per nos disparitas sit. Cum monstrum vel esse monoculum, non habeat specialem dissonantiam ad naturam intellectualem quæ talem, fundatque rationale Dei dominium de membris creaturarum & habitudine, extendere se poterit ad hæc omnipotentia Dei. Jam autem error, habet specialem dissonantiam ad naturam intellectualem, quæ talem, ad quam quæ talem non spectat vel claudum vel monoculum: & insuper non fundat majus rationale Dei dominium super creaturam, sicut non fundat, si determinet ad peccatum.

INSTARI potest tertio. Quod non inveniatur quoad hoc differentia, quandò DEUS ut causa particularis quidquam facit, ac quando per causas necessarias, (quas ipse cum illa determinata virtute facit) idem producit: Nam sicut non magis DEUS debet verum dicere, quando per seipsum immediatè loquitur, quam si per alios loquatur, quos ad loquendum deputavit: ita

non

non minus tribueretur Deo effectus, qui sequitur necessarîo ex causis secundis à Deo factis, quam qui à Deo solo immediatè fierent.

RESPONDETUR. Quæcunque, est differentia cur DEUS seipso actum peccaminosum producere non possit, quamvis illum cum creatura producat concurrente: eadem differentia est, cur errorem per se producere non possit, possit comproducere. Ad eum modum, quo, pes rectus, non potest per se producere claudicationem, potest cum pede curvo. In quibus omnibus hæc est differentia, quia scilicet, si aliquis faciat non nisi ex determinatione causæ defectibilis, non tribueretur indefectibili effectus; præcipuè si se habeat per modum causæ universalis: secus si id faciat causa indefectibilis, sine determinatione à causa defectuosa. Produceret autem DEUS, illam qualitatem, sine ulla determinatione à creatura. Rursus non satis explicat hæc objectio, quomodo DEUS cum determinata virtute, producat causas, per se ipsum non nisi ad cauendum errorem determinatas: Nam hæc determinationem, nec intellectus habet; nec evidentia sensuum; quæ licet fallat interdum; non est causa per se producta à Deo, sed ad exigentiam causarum secundarum, & insuper non est determinata ad errorem; cum saltem in prima apprehensione, possit deservire ad veritatem. Prima enim apprehensio, ut dictum aliàs non potest esse falsa. Prima Paritas allata non tenet, quia illa falsitas quam DEUS mediante alio narraret, tribueretur Deo, tanquam causæ principali. Casu autem quo non nisi mediis causis secundis producat errorem, non tribueretur Deo error, tanquam causæ principali, sed tanquam causæ universali.

OBJICIT Tertiò Pontius, quod etiam attingit Lugo. Ille error, si non posset produci, quia haberet aliquam imperfectionem physicam aut moralem. Neutrum horum tuadet. Non haberet imperfectionem physicam impediendam Deum à sui productione: quia DEUS multa physicè imperfecta potest producere; nec etiam moralem: quia in tali errore, non est imperfectio moralis peccaminosa.

RESPONSUM. In errore esse imperfectionem physicam non quàm qualem; sed cum titulo dissonantia, ad naturam intellectualem quàm talem; ita autem imperfectum, nego à DEO posse per se produci: est etiam illic imperfectio moralis, jam explicata.

OBJICIT Quartò Ripalda num. 38. Deus est causa principalis illius actûs, in quem confert per se auxilium supernaturale: quia auxilium supernaturale, est specialis concursus Dei, & eo constituitur Deus causa specialis actûs moralis boni; at in actum erroneum confert per se auxilium supernaturale Deus, ut ostenditur in exemplo prudentiæ infusæ, studiositatis supernaturalis, piæ affectionis, imperantis assensum revela-

tioni apparenti, necnon præmissæ supernaturalis concurrentis ad Conclusionem falsam.

RESPONDETUR. Confundi in hoc argumento duas formalitates; formalitatem causæ principalis, & formalitatem causæ specialis, cum inclinatione ex propria determinatione agentis. Sed quidquid sit de hoc: Negatur Minor. Negatur item prudentiam infusam, virtutem Studiositatis, dictamque voluntatem committere errorem aut aliquid dissonum naturæ intellectuali quàm tali, neque enim est illi dissonum operari prudenter, de quo supra, ubi de putatè revelato. Ad illam instantiam de Præmissa suppono ex Philosophicis, quod illa physicè non producat Conclusionem; & quamvis physicè illam produceret, non esset Deus causa specialis erroris: quia illum concursum exhiberet, ad exigentiam causarum secundarum, & non cum inclinatione.

INSTAT Primò. Cognitio referens objectum contingens, est falsa ab existentia vel carentia objecti. Deus autem est causa per se enutritiva cognitionis, & simul existentia, aut carentia objecti. Ergo est causa per se cognitiois falsa.

RESPONDETUR. Quando Deus aufert objectum, cuius ablatione, redditur cognitio falsa; non facit id intentione ut contingat error; sed ex aliis principiis à dominio suo in res creatas petitis, licet per accidens respectu Dei, ad illam subtractionem concursus, pro conservanda existentia objecti, sequatur error.

INSTAT Secundò. Cognitio ita est falsa, ut secundum se potuerit esse vera, terminans eandem causalitatem Dei: Sed quando est vera ab existentia objecti, Deus est causa per se cognitionis. Ergo, etiam quando est falsa: siquidem utroque eventu, terminat eandem causalitatem DEI.

RESPONDETUR. Utroque eventu intervenire eandem causalitatem Dei, sed non eodem modo & intentione applicatam: verum enim intendit Deus, non intendit quantum ex illo, falsum.

INSTAT Tertiò. Judicium intuitivum, potest divinitus existere, non existente objecto; sicut potest existere apprehensio sensitiva; sed concursus miraculosus quem Deus præstat in tale iudicium falsum, constituit Deum causam specialem ipsius. Ergo Deus potest esse causa specialis iudicii falsi; imò illud iudicium potest conferre, per se, in affectus salutes moraliter bonos; & interdum efficacia auxiliorum, complectitur similes errores. Unde dicit Valquez, interdum errorem intellectus, esse gratiam per Christum.

RESPONDETUR. Casu quo Deus exhiberet concursum ad iudicium intuitivum absente objecto, exhiberet illud vel ad exigentiam causarum secundarum; ut si appareat, & non sit ob-

R. P.
TH. M. L. O. L.
ZIANOWSKI
Tom. II. Z.
D. VI

atum: vel exhiberet illum, non ex intentione erroris; sed ex dominio suarum actionum, libere suo concursu: licet ad hoc consequatur per accidens error: qui non erit quidem per accidens ipsi cognitioni, vel causae erroris, erit per accidens illi dispositioni divinae, de suis concursibus. Error etiam causatus ad exigentiam causarum secundarum, potest esse ex gratia per Christum, non tamen error per se intentus à DEO.

OBJICIT Quintò Rozmer. Licet DEUS sit essentialiter omniscientia; tamen potest esse causa per se ignorantiae: quid enim impedit quominus auferat homini omnes species & habitus scientificos, quibus ablati homo redderetur ignorans. Licet item sit summa laetitia, potest esse causa tristitiae; & licet sit essentialiter vita, potest esse causa per se mortis. Ergò etiam licet sit essentialiter veritas, potest esse causa per se erroris.

RESPONDETUR. Quod attinet ad ignorantiam; posse aliquem dicere, quòd ignorantiae possit esse DEUS causa per se: quia illa quae talis, non est quid dissonum naturae intellectuali, quae tali: multa enim titulo hoc quia homines sumus, ignorare tenemur; & tamen huius quod homines sumus, est Deus per se causa. Conformer tamen ad supra dicta dici potest, auferente Deo illas species, non fore Deum causam per se ignorantiae, auferit enim ex alio titulo honesto, dominium suum concernente, licet postea subsequatur ignorantia. Tristitia etiam & Mors, possunt per se causari à Deo, quia non sunt quid dissonum, naturae intellectuali quae tali.

INSTAT idem. Deus potest specialiter concurrere ad deceptionem, quae unus homo alterum decipiat. Ergò etiam poterit concurrere specialiter etiam ad errorem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia in casu antecedentis, ageret Deus ad exigentiam causae secundae, volentis decipere; non ageret autem ita, in casu consequentis. Immeritò etiam supponitur, quòd deceptio illa quae aliquis decipitur, quòd hodie sit festum, & audiat sacrum, quòd inquam illa deceptio, sit meritoria: non enim illa deceptio, sed affectus audiendi sacrum, est meritorius. *Ex quibus*

COLLIGITUR. Deum non posse esse etiam causam specialem infusionis habitus vitiosi, quem debeat vincere creatura.

Punctum Difficultatis 3.

Potestne Deus amphibologicè loqui?

LAtè de hoc tractat Koninck pluresque citat. disp. 10. dub. 3. & Lugo disp. 6. Sect. 5. Praejaciendum erit, an amphibologia sit licita? si enim sit illicita, impossibilis erit Deo, si licita; advertendum, an Deum dedecet: *hoc ut fiat.*

SUPPONO Primò. Duplicem esse amphibologiam. *Primam* quae committitur ratione verborum integrè prolatorum. *Secundam* quae committitur ratione verborum, non integrè prolatorum. Prior dupliciter committi potest, vel usurpando verba ambigua, ut Ajo te Aëacida Romanos vincere posse: vel usurpando voces in sensu ratori, ut cum dico: Praesens Pontifex est Petrus, intellige officio, non nomine.

SUPPONO Secundò. Quod sit objectum seu finis amphibologiae? Si enim sit finis ejusdem, aliter dicere, quam sit in mente: verè finis illius erit idem qui mendacii, quia etiam mendacii finis est, aliter dicere, quam sit in mente; quod si eundem finem habent mendacium & amphibologia, utrumque erit ratione finis vel ex objecto illicitum; quis ergo erit alius amphibologiae finis? Ratio dubitandi est, voluntas efficaciter duo oppositissima & contradictoria, simul, velle non potest, non potest autem ostendi, quomodo in amphibologia duo opposita nolit voluntas; quia velle manifestare mentem, & velle non manifestare mentem, sunt duo oppositissima; utrumque autem hoc vult voluntas amphibologifandi. Vult enim efficaciter loquendo non mentiri; adeoq; loquendo manifestare mentem. Si enim mentiri, est loquendo non manifestare mentem: non mentiri erit loquendo manifestare mentem. Ex altera parte etiam vult non manifestare mentem, idq; efficaciter; quia ad hunc implendum finem, quaerit verba occultantia mentem. Ut haec ratio solvatur, expliceturque amphibologiae finis & objectum.

SUPPONO Tertiò. Quòd hi duo actus distincti sint. Vellem loquendo non manifestare mentem meam: & Nolo loquendo manifestare mentem meam. Prior est conditionatus, & applicabilis in circumstantiis, etiam inefficaci voluntati: alius autem, ex modo etiam significandi, est efficax, absolutus, & determinatam voluntatem indicat. Posterior ille actus involvit semper mendacium: prior autem actus, non involvit mendacium, conjugiturque amphibologiae. Ratio, quia ex una parte non vult absolute occultare mentem suam: si enim id vellet, uteretur potius mendaciis, quam amphibologia. Ex altera parte optaret, non manifestare illam, hinc fit ut claris verbis non utatur. Porrò sub illo actu conditionate expresse: Vellem non manifestare clarè mentem meam, potest subintelligi & debet, hic alius actus, Nolo simpliciter occultare mentem meam. Quod potest cum illo actu stare hic alius. Ratio. Quia cum actu conditionato, potest stare oppositus actus absolutus, ut si dicas vellem comedere carnes ferri sextà, si non prohiberet Ecclesia; nolò tamen comedere quia prohibet. Ergo etiam sub illo actu conditionato vellem non manifestare clarè mentem meam potest stare hic alius;

(k) Nolo,

Nolo, simpliciter occultare mentem meam. Quod autem debeat sub illo conditionato & oprativo actu, involvi ille absolutus; nolo occultare absolute mentem meam; Ratio est, quia nisi hic actus habeatur, omnino sub amphibologia latebit mendacium; & a posteriori colligitur: quia prædicti actus absoluti, habetur effectus, nempe questio verborum amphibologicorum, & rejectio verborum mendacii. Propter hunc actum, illi conditionato annexum, salvatur, quomodo in amphibologia non committatur mendacium: est enim illic exclusio, (ut reflexio ostendit) mendacii: salvatur item, quomodo illic non velit contradictoria voluntas: quia contradictoria vera, debent esse ejusdem, de eodem, propter idem, & eodem modo; non eodem autem modo voluntas vult manifestare mentem: hoc enim vult non nisi actu oprativo: hoc autem, quod est non occultare absolute mentem, vult actu absoluto. Unde ulterius objectum amphibologia non debet exprimi positivè, volo manifestare mentem meam: non enim amphibologians quereret terminos amphibologicos; sed debet exprimi negativè, Nolo simpliciter occultare mentem meam. *Ex his jam suppositis*

Explicatur Finis & Objectum amphibologiae. Nempe quod veller eâ utens non manifestare mentem suam; quantum vis nolit illam simpliciter occultare. Quæ explicatio vel ipsa praxi amphibologias usurpantium probatur; qui nec volunt simpliciter mentiri, & simul nolunt simpliciter occultare mentem suam, eique contravenire.

SUPPONO Quartò. Amphibologiam quæ verbis integrè prolatis committitur, esse cum ratione licitam. Ratio quia in illa non committitur mendacium; & non intelligens illa verba, suæ ignavia & insolentia id imputare debet; nec est dissonum naturæ intellectuâli altiori modo operari, quàm possint attingere ordinariæ capacitates. Dixi cum ratione; quia provisâ est à natura locutio, ut manifestet mentem, accommodetque se audienti; si cætera sint paria. Unde nec concionari quisquam debet græcè, si auditor, non intelligat græcè.

SUPPONO Quintò. An amphibologia sit licita, quæ sit ratione verborum non integrè prolatorum, quam appellat Oviedo Contr. 3. num. 40. intereticentiam; dubitant Authores. Ponnunt illam licitam Valentia, Lessius, Toletus Sanchez, illicitam Lugo, Soto, Cajetanus, Azor Ripalda dif. 4. num. 68.

SUPPONO Sextò. Intereticentiam interdùm esse talem, ut non componat cum verbis externis orationem integram. Ratio, quia aliàs nunquam diceretur mendacium. Nam si quis diceret non est ita, non mentiretur, subintelligendo, ut tibi dicam. Interdùm etiam componit eandem orationem cum verbis externis; datur

enim figura quæ appellatur Apopsiopesis quæ reticentia est, quæ sententiæ inchoatæ cursus, revocatur, ut inde pars ejus aliqua non dicatur intelligatur; hocque etiam habet illa oratio Vergilii. Sed motos præstat componere fluctus, in quibus aliqua sunt quæ exprimuntur, & tamen non committitur mendacium; estque illic conjunctio verborum externorum cum internis. Quod etiam fit dum prudens Auditor colligit ex verbis prolatis, alia internè tacet. Imò hoc videtur fecisse aliquoties Christus, ut cum dicebat, quod de hora judicii nequidem filius hominis sciret, supple, scientiâ communicabili. Seipsum item non ascensurum ad diem hunc festum, & tamen ascendit; intèd retinendo, non ascendam manifestè; sed in occulto.

SUPPONO Septimò. Ut colligatur, quando potest oratio interna, componere eandem cum externa; advertendum erit easdem voces materialiter acceptas, ratione variarum circumstantiarum alium sensum, licet non obviè facere; ita ut ipsæ circumstantiæ sint æquivalenter signum locutionis internæ; ut cum circumstantiæ ostendunt verbum *Est* lumi pro edis; & verbum absolvo, vel pro solutione corporis, vel pro solutione peccatorum, vel offensæ intelligi. Hinc consequenter tunc oratio interna cum externa potest componere unam orationem, & mendacio eximere verba dicentis, quando circumstantiæ æquivalent signo & locutioni, quamvis illæ circumstantiæ, non sint voces obviæ & passim penetratæ: quam sententiam video etiam docuisse Oviedo, Contr. 3. num. 44.

ADDO. Quod commodius dicatur circumstantiis quasi vocibus æquivalentibus mentem dicentis internam explicari; atque per hoc vitari mendacium: quàm si dicas, ex eo vitari mendacium quia prudens colligit alium sensum, sub verbis latere. Ratio. Quia prudentia audientis, nullo modo ingreditur locutionem, quomodo ergo illam eximet à mendacio? Cumque mendacium teneat se à parte loquentis; etiam id quod facit ne sit mendacium, debet aliquid esse, tenens se à parte loquentis. *His suppositis,*

DICENDUM est. *Posse Deum loqui amphibologicè etiam per intereticentiam, modo explicatâ.* Probat. Quia DEUS mentem suam omni illo modo exprimere potest, qui illicitus non est, aut inde decens naturam intellectualem, quæ talem: est enim infinitus in locutiva, adeoque omnes in ea perfectiones continens. Sed amphibologia & intereticentia explicata, non est illicita. Ergo eam DEUS usurpare poterit.

OBJICIT Primò Koninck. Illa intereticentia non habet ullum sensum vel significationem veram. Ergo est mendacium illicitum. Antecedens probatur. Quia ut duæ locutiones unam integram componant, debet esse inter eas aliqua connexio, vel tanquam inter signum & signi-

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom de Z
D. VI

& significatum, vel tanquam inter duas orationis partes, quæ tractim inter se junguntur; in præfenti autem nihil horum est, nec est unio inter illam locutionem externam & intereticentiam.

RESPONDETUR. Circumstantias externas, esse signum æquivalenter, licet non formaliter internæ locutionis, & per hoc signum æquivalens, uniri & explicari locutionem internam seu intereticentiam.

OBJICITUR Secundò ex Lugò. Veracitas obligat quidem ad conformanda verba menti, sed non ad conformandam mentem cum mente; debemus ergo comparare verba ipsa cum mente, & videre ex una parte voces externas, cum sua significatione; ex alia mentem loquentis, & considerare, an verba exprimant id, quod est in mente: quomodo autem exprimunt si ponitur intereticentia?

RESPONDETUR. Illa verba si sumantur in circumstantiis, in quibus plura significant, quam dicunt, exprimere mentem loquentis.

OBJICITUR Tertiò. Tota obligatio veracitatis, est, ad conservandam vitam humanam & commercium politicum; quod æquè nutaret, si licita esset intereticentia.

RESPONDETUR. Ita ad convictum politicum attendendum est, & cum salvandum, ut fervetur jus secreti, quod facile extorqueri posset, si illicita foret intereticentia; nemoque tenetur abstinere ut plus significet quam dicatur, quantumvis ex ignavia, aliquis non penetret; ita etiam in præfenti, ingerebantur ipsi circumstantiis ad notitiam, quod ingererent verba, si ponerentur.

OBJICITUR Quartò Ripalda. Eiusmodi locutiones quæ sunt cum intereticentia sunt mendacium: locutio enim constituitur significatione externa verborum.

RESPONDETUR. Locutionem formalem humanam, constitui locutione externâ, sed non locutionem æquivalenter, quæ pendere potest à circumstantiis, ut cum plus significamus quam dicimus.

OBJICITUR Quintò. Possemus dubitare de fide, an non DEUS aliquid reticuerit in revelatis.

RESPONDETUR. Quod non. Ratio quia pænes Ecclesiam est infallibilis assistentia Spiritus Sancti, explicativa circumstantiarum revelationis, si forte quæ essent æquivalens locutio; præcipue autem: quia in explicandis altioribus theoriis præceptionibusque morum, dissonum esset naturæ intellectuali, intereticentias frequentare; ex quo titulo obligatus est DEUS, illis abstinere in rebus fidei.

INSTABIS. Licet DEO amphibologia. Ergò & mendacium.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia in amphibologia nulla est dissonantia

ad naturam intellectualem secus in mendacio.

DIFFICULTAS III.

An cognitio supernaturalis omnis, sit non nisi essentialiter vera?

Ripalda de ente supernaturali ponit disp. 58. An cognitio supernaturalis, possit esse falsa ex natura rei? & 59. An saltem potestate DEI absolutâ? Priorem thesim negat; de posteriori iudicium suspendit, ad quas etiam disputationes, remittit se hic disp. 10. Sect. 1.

DICENDUM est. *Possibilem esse cognitionem supernaturalem, & tamen non nisi probabilem.*

PROBATUR Primò. Quia nulla implicantiâ.

PROBATUR Secundò. Possibilis est actus prudentiæ supernaturalis. Ergo & iudicium supernaturale probabile; nam etiam iudicium prudentiale, movetur rationibus probabilitibus.

PROBATUR Tertiò. Opinari probabiliter, non est ratio dissona naturæ intellectuali creatæ, quamvis non sit perfectio naturæ ut sic intellectualis. Ergo non est ratio, cur illi elevativum supernaturale accedere non possit. *Aptantur in contra argumenta Ripalda.*

OBJICITUR Primò. Supernaturalitas sicut naturam cognitionis evehit supra naturam cognitionis naturalis, ita ejus proprietates celsiores arguit: prima autem eaque potissima perfectio cognitionis, est veritas, & ad præfens certitudo.

RESPONDETUR. Quod supernaturalitas evehat cognitionem naturalem, ratione ordinis non in gradu entis & perfectionis; hinc accedens supernaturale, est perfectius substantiâ naturali, ratione ordinis, non ratione gradus entis. Consequenter & probabilitas, erit perfectior ordine, præ certitudine naturali, licet non perfectione & gradu noscendi.

OBJICITUR Secundò. Ex conceptu virtutis intellectualis, quæ ex Aristotele verum attingit. Unde etiam opinionem negat esse virtutem; omnis autem cognitio supernaturalis, est actus virtutis supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando hoc sensu omnem cognitionem supernaturalem esse actum virtutis. Cur enim implicet opinio supernaturalis?

OBJICITUR Tertiò. Nihil est quod deturbet cognitionem supernaturalem à ratione certissimâ, si eam non deturbat in fide, ratio obscuri.

RESPONDETUR. Debilitatem motivorum, & concursum ab utraque parte pugnantium rationum, restringere cognitionem supernaturalem, ad formalitatem opinionis,

OBJICITUR Quattò. Voluntas perficitur quidem affectu tendente etiam in bonum appa-rens, secus intellectus: quia veritas cognitio-nis non sumitur ab apparentia objecti; sed à reali ejus existentia.

RESPONDETUR. Intellectum perfici primò à vero, prout est; sed minùs principaliter, perfici etiam à vero prout apparet, ut videre est in prudentia & ipsis opinionibus, quæ indubiè, meliores sunt errore.

OBJICITUR Quintò. Quiros in r. par. disp. 4. num. 1. Actus supernaturalis, est specialissimè intentus à Spiritu Sancto, est formalis vel virtualis Dei locutio, est titulo suæ perfectionis supra vires naturæ; & tamen perfectio maximè necessaria cognitionis, etiam naturalis, est veritas. Omnis item actus supernaturalis, est debitus soli Deo: egregia verò Deitatis est laus, si sibi appropriet errorem, & si fides quæ inter actus supernaturales obscurior est, non potest esse falsa. Ergò nec ulla cognitio.

RESPONDETUR. Sicut datur cognitio certa & certior, ita dabitur minùs specialiter & specialissimè intenta à Deo: & ita habitus determinatus non nisi ad verum, erit specialissimè intentus: opinio autem minùs principaliter; ita, ut ei ratio specialissimæ conveniat in ratione ordinis, non autem in aliis formalitatibus. Negatur item, omnem actum supernaturalis cognitionis, esse vel formalem vel virtualem Dei locutionem, eritque adhuc actus opinionis egregia laus Dei in ratione ordinis, licet non æquando, alias perfectiones naturales; ut dictum supra in simili. Cumque de præsentī habitu constet ex revelatione & doctrina Patrum, illum esse certissimum, quæ revelatio non se extendit ad exclusionem opinionum supernaturalium, fit, ut adhuc illa sint possibiles.

INSTAT. Omnis cognitio probabilis ex objecto est falsa vel vera. Ergo sicut Deus non potest esse causa erroris; ita nec probabilis notitiæ supernaturalis.

RESPONDETUR. Ex argumento sequi, saltem esse possibilem notitiam probabilem supernaturalem, quando ex objecto est vera. Deinde, potest dari notitia prudentialis supernaturalis, etiam si attento objecto ut est in se, res aliter se habeat. Ergo etiam in præsentī idem dici poterit.

DICENDUM est Secundò. *Possibilem esse cognitionem supernaturalem, quæ comparatè ad unum v. g. instans sit vera, comparatè ad aliud falsa.*

PROBATUR Primò. Quia in hoc nulla implicantiā.

PROBATUR Secundò. Ponamus ante instans Nativitatis Christi, elicere aliquem fidelem, hunc actum. *Christus nascetur*; posset velle illum continuare, aut posset etiam DEUS illum determinare, auxilioque suo elevare, ad continu-

andum hunc actum, etiam pro instanti quo *Christus natus est*: qui actus comparatè ad illud instans quo nondum natus est, verus erit. Ergo.

PROBATUR Tertiò. Quia si tales cognitiones supernaturales non darentur, etiam hæc cognitio; *erit extremum judicium*, non esset supernaturalis: quia etiam illa cognitio est falsa, comparatè ad instans, quod nondum erit judicium extremum.

DICENDUM est Tertiò. *Impossibile esse cognitionem supernaturalem, & tamen erroneam simpliciter.*

PROBATUR Primò. Quia impossibile est Deum producere hoc, quod est dissonum naturæ intellectuali quæ tali; id autem competit errori.

PROBATUR Secundò. Quia & componeretur cum gradu supernaturalis ille error; & non componeretur; componeretur quidem ut componitur; non componeretur autem: quia defectibile ex conceptu suo, non sunt componibilia; summè enim oppositorum, non datur compositio; nec apparet, quomodo error & supernaturale possint comparari inter se, sicut perfectibile & perfectivum; error enim, non posset esse perfectivus. Non etiam supernaturalitas esset perfectiva erroris; cum ipse error supernaturalis, non aliquam elevationem, sed depressionem potius adferret.

PROBATUR Tertiò. Si comparentur inter se error naturalis & supernaturalis; vel esset major defectus error supernaturalis, vel non; non potest dici quod sit major defectus: quia supernaturale adfert perfectionem, quæ debet superare quamcunque perfectionem naturalem in eodem genere ut ostendit inductio; non etiam posset esse major defectus: quia excellentior defectus, in ratione defectus, semper est quid turpius; & sic turpius est aurigari Neronem, quam simplicem colonum, turpius est si scientiæ actus erret, quam opinio. Cujus ulterior Ratio est quia præter defectum, qui se solo adfert turpitudinem, datur etiam turpitudine, ut ita dicam, victi prædicati excellentis, quod debet impedire illum effectum, nec confundi illa conjunctione.

RESPONDEBIS Primò. Quod ille error in quantum supernaturalis est, sit minùs defectuosus, magis autem defectuosus in ratione erroris.

CONTRA. Quia ex hoc sequeretur aurigari Neronem esse magis nobile, quam colonum, in quantum Nero est quid nobilius. Rursus cum ille error non quomodocunque sit major; sed prout junctus supernaturali; sic sumptus trahit secum supernaturale. Ergò si quæ junctus est major, quæ supernaturalitatem importans, est major.

RESPONDEBIS Secundò. Errorem, esse quid, supernaturali extrinsecum, adeòque falsum entia-

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom. I. c. 2.
D. VI

entitate supernaturalis, potentem continere.

CONTRA est. Quia etiam odio Dei, est extrinseca amabilitas Divina; & tamen hoc non obstante, odium Dei non potest esse supernaturale. Ergo præcisè ex eo, quòd aliquid sit ratione extrinseci, non sequitur conjugibile iam illud esse cum ente supernaturali. Deinde licet quid sit extrinsecum error cognitioni: quia desumitur ab objecto aliter se habente: non tamen hoc sensu est extrinsecum, hoc est realiter superadditum, ipsi entitati.

OBJICITUR Primò. Falsitas conveniens divinitus cognitioni, componitur cum conceptu primario & secundario cognitionis supernaturalis. Ergo non implicat cognitio supernaturalis divinitus falsa.

RESPONDETUR. Negando antecedens, ob rationes allatas, & licet quidem ille actus erroris supernaturalis, foret distinctus ab errore naturali, sed hoc ipsum subjectum negatur, posse dari errorem supernaturalem.

OBJICITUR Secundò. Potest affectus supernaturalis esse vitiosus. Ergo & falsus.

RESPONDETUR. Antecedens esse verum, quando est extrinseca malitia illius actus vitiosi. Jam autem ratio dissoni, non est quid extrinsecum ipsum errori. Supponitur autem quòd Deus dissonum naturæ intellectuali quæ tali, qualis est error, operari non possit.

INSTAT Ripalda. In casu antecedentis non solum mediâtè, potest ille actus esse malus, in quantum scilicet ab actu malo referretur in finem malum, verum etiam immediâtè: quia ipse immediâtè à Deo pro suo libitu prohibitus, fieri potest, contra prohibitionem divinitam.

RESPONDETUR. Prohibitionem illam reddituram illum actum, non nisi extrinsecè malum: quia hoc est intrinsecè malum, quod ipsum in entitate manens, non potest fieri benè: hoc autem non competeret illi actui. Ea quæ subdit de duratione visionis beatæ; alibi soluta, hoc tantum addo. Negando à scientia simplicis intelligentiæ præsentari in visione repugnantiam ad destrui: cum possit esse visio Dei temporanea: vel ad maximum repræsentat, non posse illam à DEO destrui sub conditione, si DEUS nolit: ad eum modum, quo in Angelis repræsentatur incorruptibilitas, si Deus nolit uti suâ potentia ad id.

OBJICITUR Tertio. Potest existere cognitio supernaturalis potestate absolutâ Dei, non existente objecto, quoad repræsentat. Ergo & cognitio supernaturalis poterit esse erronea.

RESPONDETUR. Duplicem errorem distinguere debere; quendam simpliciter, & pro omni eventu, ut si quis dicat Deus non est trinus. Secundò error, qui respectu hujus quidem in-

stantis error est, respectu aliûs veritas: Prioris illius erroris non potest esse causa Deus per se; nec potest existere supernaturalis cognitio, ita errans: potest posterioris ordinis: expressèque docet Quiròs, occasionaliter posse se Deum habere ad errorem, sed non determinando præcisè ad eundem; & ita etiam Deus, non dando gratias efficaces, utitur jure suo; licet illis non datis, sequatur per accidens peccatum.

OBJICIT Quarto idem. Cognitio supernaturalis non alligatur objecto extrinsecò immediâtè, ac per se; sed mediâ voluntate Divinâ. Deus autem potest negare existentiam rerum supernaturalium, quod negat existentiam naturalium. Ergo potest negare cognitioni supernaturali, existentiam objecti.

RESPONSUM, quod Deus possit negare cognitioni supernaturali existentiam objecti, si illa versetur circa aliquid contingens, consequenter erit adhuc vera respectu diversi instantis; nec erit tunc error: quia proflire in actum secundum, quem hic & nunc circumstantiæ deponunt, non est errare. Negatur tamen posse Deum denegare concursum existentiam objecti necessarii, & quæ talis, attracti à notitia supernaturali, idque ob rationes allatas. Ex quo etiam regulari debet, qualinam apparenti revelationi, possit fieri assensus supernaturalis.

OBJICIT Quintò idem. Potest esse visio sensitiva intrinsecè supernaturalis, quæ tamen retineatur in absentia objecti. Rursus de facto in apparitionibus miraculosis, ita fit, ut faciat Deus fieri visiones referentes objectum, quod re verâ non est. Ergo etiam poterit facere idem, cum sensationibus intrinsecè supernaturalibus. Ergo & notitia supernaturalis, poterit esse erronea.

RESPONDETUR. In sensatione nullum propriè repetiri errorem, de quo hic agitur. Deinde non esset tunc Deus causa per se erroris, sed non nisi occasionaliter; apparitiones etiam illæ non sunt dissonæ naturæ intellectuali, quæ tali.

QUÆSTIO II.

De Obscuritate Fidei.

PRÆMITTO Primò. *Fidem esse obscuram.* Ratio, quia id docet Scriptura & Patres, unde vocatur argumentum non apparentium, lucerna in caliginoso, enuntiatumque est Patrum: Fidelis sum; nescio quod credo.

PRÆMITTO Secundò. *Obscuritatem fidei, ex alijs dictis, nullo modo posse habere rationem motivi,* & quamvis obscuritas conjungatur rationi formali fidei, ut si dicatur: formale fidei est veritas divina obscurè attestans: nihilominus obscuritas

non habebit rationem motivi, ad eum modum quo si dicam: Ignis applicatus ignit, applicatio, non est ratio formalis igniendi. Quod universaliter in hoc resolvitur. Id quod est annexum rationi formali, tunc habet rationem formalem, quando extra conjunctionem, est in illa partialis vis, ejus, de quo queritur. Nam conjunctio ipsa, perficit, non immutat rationes rerum; ipsaque conjunctio, non dat vires. Hinc si minor, non habeat vim movendi partialem, etiam conjuncta cum majori, non habebit vim; applicatioque conjuncta cum igne non ignit: quia seclusa conjunctione, igniendi vim non habet. Quia autem etiam obscuritas, non conjuncta auctoritati divinae, vim movendi intellectum non habet, fit ut nec conjuncta habeat.

PRÆMITTO Tertio. *Præter evidentiam formalem, dari etiam evidentiam objectivam.* Ratio. Tum quia datur certitudo objectiva. Ergo & evidentia objectiva ob paritatem rationis. Tum quia si potest dari conceptus illius; & hic ostenderetur de facto competere objectis; de facto dabitur evidentia objectiva; hic autem conceptus mox adferetur. Tum quia communiter dicimus, quod non tantum hoc evidenter cognoscimus, sed quod ipsum sit in se evidens, quo loquendi modo significatur evidentia objectiva.

PRÆMITTO Quarto. *Quid sit evidentia objectiva?*

EXPLICAT Primò. Valentia id disp. I. quæst. 5. puncto 7. Quod evidentia sit necessitas assentiendi objecto. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non loquitur distinctè, an id sentiat de evidentia formali, an de evidentia objectiva. Tum quia etiam dum assumitur medium non nisi probabile, & Syllogisticè disponitur concessis præmissis, necessitatur intellectus ad assentiendum, neque tamen tunc datur evidentia objecti vera, & non putata. Tum quia si Deus determinaret ad assentiendum alicui propositioni, non nisi propter testimonium fallibile humanum; esset ibi necessitas assentiendi objecto, non tamen evidentia. Tum quia datur, sua etiam, in voluntate necessitas, in qua nulla evidentia. Ergo necessitas, ut conveniat aliquomodo tantum intellectui, debet aliquo alio restringi. Tum quia non explicat unde oriatur illa necessitas: si enim sit ex necessitate prædicatorum objecti materialis, talis necessitas etiam fidei convenit: nam v. g. Deus materiale objectum fidei, habet etiam necessariam connexionem suorum prædicatorum. Si item est ex certitudine, immutabilitate &c. suorum prædicatorum formalium, talem evidentiam habebit fides: quia etiam illa habebit immutabilitatem motivi formalis. Et ex his impugnari debet etiam explicatio Huttadi, dum ait evidentiam in hoc stare, ut eâ positâ, non habeat intelle-

ctus potentiam proximam ad dissentendum.

EXPLICAT Secundò Lugo. Quod evidentia sit necessitas assentiendi, quæ provenit ex eo, quod intellectus ab ipso objecto convincatur, ad ejus veritatem non negandam: quod ulterius explanat per differentiam illius necessitatis, ab omni alia, quæ non est ipsa: quia scilicet omnia alia necessitas, sive proveniat à voluntatis imperio, sive à Deo, sive ab inadvertentia ad alia motiva contraria, talis est; ut licet in sensu composito, non possit cum ea necessitate conjungi, diffensus: potest tamen postea, perseverante non nisi memoriâ illius assensus prævi, oppositæ parti assentiri intellectus. Quando autem assensus est evidens; repugnat diffensus, etiam non nisi memoria præteriti consensus manente. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non explicat in qua sit ista convictio; posset enim Deus elevare aliquod objectum probabile, ad producendam aliquam qualitatem determinatam, quæ ejus esset naturæ, ut etiam non nisi ob memoriâ præexhibiti assensus, determinetur homo ad non dissentendum. Quod si hoc dicas provenire in evidentia, ex vi motivorum; necesse fuit explicare cujusnam conditionis sint illa motiva? Tum quia etiam sola memoria animi boni, potest impedire voluntatem, ne illud obderit, & tamen non competeret tunc ulla evidentia voluntati; explicandum ergo venit, quid addat illi necessitati, evidentia spectans ad intellectum. Tum quia etiam si per impossibile nulla foret memoria; posset adhuc esse evidentia: non rectè ergo per id explicabitur evidentia ut sic. Rursum memoria est quid consequens evidentem assensum: quæro, pro illo priori, per quod formalisabitur evidentia.

EXPLICATUR Tertio. *Quid sit evidentia* ut sic, communis ad subjectivam, & objectivam est claritas & perspicuitas in linea nosendi. Quam explicationem probat vel ipsa proportio ad evidentiam physicam vel lumen: quæ claritas si se teneat ex parte objecti, erit evidentia objectiva; si se teneat à parte subjecti, formalis. Hinc jam evidentia objectiva, erit claritas & perspicuitas ipsius cogniti objecti. Hæc ipsa claritas & perspicuitas desumitur à lumine Naturæ; lumen autem in noscibilibus, sunt principia lumine naturæ nota, aut veritas seipsam in se manifestans. Quotiescunque ergo actus aliquis, movetur principio lumine naturæ noto, vel proximè vel immediatè, aut veritate seipsam manifestante; ille actus habebit evidentiam formalem: quia scilicet illud motivum, est ratio claritatis & perspicuitatis actus. Quando verò ipsum objectum, dicit pro sua parte & representat ipsum principium, aut connexionem cum illo proximam, vel est ipsa veritas seipsam manifestans, habetur claritas & perspicuitas objecti-

R. P.
THE M. L. OL
ZIANOWSKI
T. B. M. L. E. Z.
D. VI

va. Sicut enim cui applicatur lumen oculare, reddit illud clarum & evidens, & ipsum lumen est etiam in se evidens: sic etiam cui obiecto applicatur lumen intellectus seu principia, reddet illam cognitionem claram, & ipsum etiam obiectum, seu illud luminosum intellectuale, erit clarum.

PRÆMITTO. Quintò. *Quod cum evidentia opposita sit in evidentiâ, & cum fides includat in evidentiâ necessario debet excludere evidentiam.* Porro hæc evidentia posset intervenire vel ab extrinsecis fidei, vel ab istis quæ intrinsecè importat fides. Jam autem fides importat intrinsecè veracitatem Dei & dictionem. Hinc disputari potest: An possit stare fides cum evidentia, quæ mihi evidens sit veracitas Dei, & dictio ab ea facta. Extrinsecum autem quid fidei, sunt motiva credibilitatis, experientia sensuum, notitia scientifica, &c. Dicuntur autem ista esse extrinsecè fidei, quia illa nullo modo ingrediuntur rationem formalem fidei.

DIFFICULTAS I.

An fides stare possit cum evidentiâ ratione intrinsecorum Fidei?

EXaminabitur primùm hæc thesis. An possit haberi evidentia de revelatione non habitâ evidentia de ipso Deo; sive non viso Deo clarè in seipso? Negat Bannez, Affirmat Suarez & Valquez & post illos Lugo disp. I. Sect. 1.

ASSERO Primò. *In sententiâ quæ assertis non posse videri essentiam Divinam sine attributis, vel attributa sine essentia, impossibile est cognosci evidentem & scientiâ visionis revelationem activam, & non cognosci scientiâ in visionis Deum.*

RATIO, quia & cognosceretur tunc scientiâ visionis revelatio activa, ut supponitur, & non cognosceretur, quia revelatio activa, est ipsemet Deus. Ergo si nihil potest cognosci visivè identificatum Deo, quin cognoscatur visivè Deus: si non cognoscitur tunc per visionem Deus, nec revelatio activa cognoscetur.

ASSERO Secundò. *In sententiâ quæ assertis posse videri attributa non visâ essentia, potest videri revelatio activa, non viso Deo.*

RATIO. Quia non majorem dicit identitatem cum Deo revelatio activa, quàm dicat attributum cum essentia. Ergò si non obstante identitate reali attributi cum essentia, potest videri attributum non visâ essentia, poterit etiam videri revelatio activa non viso Deo; quia adhuc debet tunc nosci Deus: quomodo enim nosceretur locutio Dei, si non noscitur Deus.

ASSERO Tertiò. *Revelatione passivâ intuitivè cognita, non est necesse intuitivè cognosci Deum.*

RATIO. Tum quia revelatio passiva non magis connectitur cum Divina essentia, quàm connectatur creatura cum Creatore; & tamen

intuitivè cognita creaturâ, non est necesse intuitivè cognoscere Deum. Num dæmones intuitivè cognoscunt muscam esse creaturam, & tamen non vident Deum. Universaliterque viso respectivo, non est necesse eodem genere noscendij pervadere ad terminum. Tum quia sicut ponitur qualitas, quæ constituitur participes naturæ Divinæ; ita possibilis erit qualitas, quæ Deus nobis constituitur formaliter loquens; & per quam qualitatem impossibile sit alium loqui quàm Deum: sicut impossibile est, ut qualitas gratiæ, sit aliûs naturæ participatio, & non Divinæ; nec apparet implicantia in tali qualitate; cujus ipsius qualitatis, possibilis erit Species impressa quiddiativa. Ergo illâ positâ, poterit cognosci evidenter, illud esse locutionem Dei; sed tunc non erit necesse cognoscere intuitivè Deum: quia species illa, repræsentat non nisi illam qualitatem; & si id negas, non stas in supposito. Tum quia ut urget Lugo. Potest Angelus cognoscere supernaturaliter entitatem actûs Fidei & ejus supernaturalitatem. Ergo & cognoscere evidenter, quod habeat pro obiecto veram revelationem Dei; consequenter scit evidenter existentiam revelationis: hoc enim ipso, quia videt entitatem illius, videt etiam connexionem essentialem ejusdem ad Deum verè revelantem; nec tamen inde sequitur, ut videat etiam Deum.

ASSERO Quartò. *Revelatione passivâ intuitivè cognita, est necesse præsuppositivè, cognoscere Deum, tanquam quid connexum.*

RATIO. Quia impossibile est noscere locutionem, & non hoc ipso præsupponere loquentem, alioqui esset locutio sine principio. Universaliterque ratione relativâ cognita, saltem alio genere notitiæ, attingi debet id, ad quod est relatio.

ASSERO Quintò. *Dum cognoscitur Deus materialiter ut dixi & præsuppositivè, illa materialis & præsuppositiva Dei cognitio, est evidens evidentia scientiâ, licet non evidentia visionis.* Quod sit evidens evidentia scientiæ.

RATIO est. Quia omnis notitia demonstrativa evidens est; demonstratur autem, eum, qui loquitur, seu agit, esse; non erit tamen evidentia illa visionis: quia poterit necdum videri Deus.

DICES Primò. Nullus est intellectus proportionatus speciei, quæ manifestet Deum loquentem, imò & nulla species, quæ id præstare possit. Ergo asserta sunt falsa.

RESPONDETUR. Nullum quidem intellectum esse proportionatum speciei supernaturali, manifestanti Deum loquentem; potest tamen esse proportionatus per potentiam obedientialem: sicut est proportionatus per nos, ad possibilem speciem impressam Dei.

DICES Secundò. Si cognoscitur evidenter revelatio quod sit à Deo, & quod sit locutio Dei;

Dei: non hoc ipso cognosci debet evidenter Deum esse: quia qui audit vocem Petri, non hoc ipso cognoscit evidenter Petrum loqui, nisi simul videat ipsum Petrum. Ergo & qui cognoscit Deum loqui, non noscit evidenter loqui Deum, nisi videat ipsum Deum.

RESPONDETUR. Negando quòd cum cognosco evidenter loqui Petrum, non cognoscam illum esse evidenter, evidentiâ scientiâ. Rursus cum vox Petri sit imitabilis à Paulo, ita ut sensu, qui iudex vocis est, discerni non possit, sit, ut auditâ voce Petri, possit adhuc non inferri evidenter existentia Petri. Jam autem potest dari vox Dei, quæ sit inimitabilis à creatura; præcipue autem cum (ut dixi,) inferri possit, etiam in humanis evidenter Petrum loqui, si ita auditus discernat, & ostendant circumstantiâ evidentes, nullum alio loqui.

DICES Tertio. Ipse actus fidei innitur non nisi obscuræ revelationi. Ergo cognitio etiam quidditativa actus fidei, non poterit fundare cognitionem evidentem, revelationis Divinæ.

RESPONDETUR. Quamvis actus fidei, sit obscurâ revelationis divinæ cognitio, in genere causæ formalis motivæ fidei præcisè, non tamen est obscura, in ratione medii cogniti, & illativi. Benè enim illa revelatio tanquam effectus, ad evidentiam usque ostendere potest existentiam causæ.

Punctum Difficultatis 1.

An positâ evidentiâ de revelatione, possit dari actus, Fidei.

DICENDUM est. *Posse dari actum fidei etiam positâ evidentiâ* (suppone scientiâ naturalis vel supernaturalis, modo illa non sit visio) *de revelatione Dei.*

PROBATUR. Primò. Quia id non implicat contradictionem, nec oppositum suadet auctoritas Sacra, vel Ratio.

PROBATUR Secundò. Si positâ evidentiâ quod Deus hoc revelaverit, non posset esse actus fidei de revelatione; vel id esset ex ratione generica fidei, vel ex ratione specificâ, nempe fidei divinæ. Non ex ratione generica fidei, quia evidentiâ moralis, quæ habetur de veracitate Petri, & evidentiâ etiam physica quæ habetur de hoc, quod id Petrus dicat, non impedit, quominus adhuc ponatur actus fidei humanæ, & credatur, verè id Petrum dicere. Ergo apparet, quod id non sit ex ratione generica fidei; non etiam ex ratione specificâ; quia non est major ratio de fide humana ac divina. *Neque valet, si dicas. Quod cum mihi constet evidenter Petrum id dicere, tunc non credo, quòd hoc dicat, sed scio. Non inquam valet, quia*

quamvis non credam sed sciam hoc illum dicere; tamen adhuc possum credere, quòd verè dicat. Ergo & in præsentia idem dicendum. Evidentiâ evidentiâ physica de dictione, & evidentiâ moralis de veracitate, non impedit assensum fidei humanæ; ita evidentiâ quæcunque minor certitudine fidei Divinæ, non impedit fidem Divinam.

PROBATUR Tertio Communiter. Quando Apostoli audiverunt in monte Tabor vocem e nube *ipsum audire* evidens illis fuit, Christum audiendum esse, tali evidentiâ, qualis habetur dum ego audio, Petrum ante me loquentem. Et sicut non obest quominus ego dicar evidenter nosse Petrum: ante me loqui, quantumvis fieri possit, quòd deludantur sensus mei; & sit non nisi phantasma aliquod loquens: sic etiam evidentiâ erat Apostolis Deum hoc loqui; quantumvis subesse potuerit suspicio, quòd esset demon qui illusurus Apostolis, eas voces formaret. Universaliterque fides hæc, non excludit evidentiam sibi improporcionatam, aliâs etiam excluderet evidentiam moralem & demonstrationem de veracitate Dei. Ergo excludit evidentiam non nisi proporcionatam, quæ nulla alia est, nisi visio beatæ: sicut etiam fidei nostratæ, proporcionata est certitudo visionis beatæ, & ad ipsomet Deo petibilis formaliter; ita & evidentiâ fidei proporcionata, erit non nisi evidentiâ visionis.

OBJICITUR. Primò cum Lugo Assensus genitus ex clara revelatione, non potest non esse assensus evidens objecti revelati, assensus autem ad quem ordinatur nostra fides, est assensus inevidens; ad quod respexit Hilarius 8. de Trinitate *non habet inquit veniam, sed premium, ignorat, quod credis.*

RESPONDETUR. Casu quo veracitati divinæ assentiamur evidenter, hoc sensu erit fides inevidens, quia scilicet assensus ille fidei, excludit proporcionatam certitudini evidentiâ, & de hac loquuntur Patres. Loquuntur enim de evidentiâ simpliciter & sine addito, adeoque de proporcionata fidei; proporcionata autem est, non nisi evidentiâ visionis.

INSTA idem. Si idem habitus sufficit ad assensum etiam revelationi claræ, non esset cur habitus fidei destrueretur in Beatiss.

RESPONDETUR negando sequelam ob dicenda infra. Pronunc paritas non tenet; quia visionis evidentiâ, cum sit proporcionatâ certitudini fidei, illam censenda est negare fides; per proporcionatam evidentiâ non intelligendo, quasi illam exigat fides, sed hoc sensu, quod sit evidentiâ tanta & tam adæquata; atque magna est, ejusdem certitudo. Quod autem dicit idem Lugo ex Patribus: assensum fidei esse assensum liberum, quod etiam docet Augustinus tract. 26. in Joann. *Multa potest inquit hominifideli credere non volens, credere autem non potest nisi volens.*

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
T. B. M. S. Z.
D. VI

lens; & tamen assensus evidens, non est assensus liber, nisi forte in causa, liberè se applicando ad cogitandum de motivis. Id non convincit. Nam assensus fidei, est assensus liber, etiam positâ evidentia, liber scilicet ad assentiendum certitudine summâ; quamvis positâ evidentia, non sit liber in ordine ad assentiendum aliquâ certitudine. Ratio, quia illa evidentia non est summa; est tamen aliqua; si non est summa, non necessitat ad actum summè certum: quia autem est aliqua, necessitat ad aliquem certum assensum. Jam autem fidei assensus, cum debeat esse certissimus, fit, ut cum non necessitet ad illum, evidentia, quæ non est summa; casu quo exhibeatur assensus certissimus, non exhibebitur propter illam evidentiam, nisi liberè; siquidem evidentia minor maxima, non meretur assensum certissimum.

OBJICITUR Secundò cum Recent. Suar. Ex Principio seu medio evidente, sequitur Conclusio evidens. Sed hujusmodi Conclusio DEUS est trinus, sequitur ex medio evidente, nempe ex hoc, Quidquid DEUS dicit est verum. DEUS dicit se esse trinum. Ergo est evidens; ac proinde non potest esse assensus fidei.

RESPONSUM. Ex medio evidente, evidentia proportionatâ certitudini fidei, non posse sequi assensum fidei; licet possit sequi ex evidentia minori.

Idem medius terminus sic proponitur. Positâ evidentia Divinæ attestations, inferitur evidenter objectum attestatum, ita se habere, sicut à Deo revelatur. Ergò de illo non potest esse fides. Antecedens probatur: quia quidquid per necessariam sequelam ex præmissis evidentibus inferitur, evidens est. Sed positâ evidentia attestations, inferitur esse id, quod revelatur; idque per necessariam sequelam ut patet in hoc Syllogismo. Quidquid DEUS testatur evidenter, evidens est; ita esse in se. Sed DEUM esse trinum & unum, evidenter DEUS testatur. Ergò Deum esse trinum & unum, est evidens in se.

RESPONSUM. Habendam tunc, evidentiam, sed componibilem cum fide: quia non est summa & proportionata certitudini fidei.

INSTAT idem. Fides non solum credit objectum revelatum. Sed etiam revelanti; idque probat Autoritate S. Thomæ. Sed quando revelans est evidens, non potest illi credi: nam evidens cum sit, non manet objectum fidei. Ergò evidentia testimonii, & veracitatis illius, tollit fidem.

RESPONSUM. Si constet de revelante, evidentia proportionata certitudini assensus, non poterit circa illum revelantem, esse fides. Secus si sit evidens, evidentia improporionatâ certitudini. Quæ omnia respiciunt hoc principium. Quia si aliquid sit evidens, evidentia pro-

portionatâ certitudini, debet ad fidem; ipsum illud motivum & certificabit, & evidens erit, adeoque non habebitur, unde petatur ratione motivi obscuritas fidei.

OBJICITUR Tertiò. Positâ evidentia Divinæ attestations, assensus ex illa proveniens, non resolveretur ultimò in solam Dei Auctoritatem; sed potius in quandam notitiam seu scientiam à posteriori. Ergò non esset assensus ille fidei: quia hic, in solam Auctoritatem Dei resolveretur; & si in aliud resolveretur; jam non est actus fidei: quia ad mutationem motivi formalis, necesse est mutari actum; præcipue quia assensus fidei, debet esse certissimus: certissimus autem non esset, si in Auctoritatem DEI non resolveretur.

RESPONDETUR. Sicut quando antecedit actum fidei evidentia motivorum credibilitatis, in ipso actu fidei, & assentiendi modo, secundum quem ex imperio voluntatis elicitur actus certissimus, intervenit virtualiter hic actus, quo dicat intellectus, se non ob illa motiva assentiri objecto fidei; Sic etiam in præsentia, intervenit virtualis actus, quo dicat intellectus, se non ob illa motiva assentiri objecto fidei, intervenitque virtualis actus, quo dicit intellectus, se paratum esse assentiri, etiam non habitâ eâ evidentia, modo aliunde constet id Deum dixisse. Intervenire autem tunc talem actum virtualem. Ratio est: quia actus fidei est actus certissimus, & quia illum certissimum, non ob illam evidentiam producit intellectus, ut repetitò dictum: hinc potius sequitur ipsum motivum certissimum, & virtualiter dicit, se non sistere in iis motivis, quæ non sunt certissima.

Punctum Difficultatis 2.

An ex præcisa ratione testimonii, semper fiat assensus obscurus?

Affirmat Vasquez, cui ait Lugo consentire Turrianum & Lorcam. Negat Lugo & Recentior: Suarez cit. num. 306.

DICENDUM est. *Accipiendum testimonium non nisi formaliter, & præcisè in illo sistendo, semper assensus propter illud exhibitus, est obscurus.*

PROBATUR Primò. Quia testimonium præcisè, ostendit quidem se esse connexum cum objecto; aliàs & testaretur objectum ut supponitur, & non testaretur: quia testari non aliud est, quam illud connecti cum objecto, sed non ostendit prædicata connexa inter se, ut inferius explicabitur. Ergò, semper erit obscurus: illud enim omne obscurum est, cujus prædicatorum connexionem in illo met ipso non advertimus.

PROBATUR Secundò. Pone quod demonstrari non possit, Deum esse veritatem primam in dicendo & cognoscendo: si pro motivo assumas Deum

Deum esse trinum, quia dixit se esse trinum, æquè obscurum hoc erit ante, nihilque indelicis & evidentiæ accipietur. Ergo apparet illam evidentiæ, non peti ex solo præcisè testimonio.

PROBATUR Tertio à pari. Constat mihi evidenter esse aliquem bonum Mathematicum; dicat mihi se habere hanc vel illam demonstrationem, quam tamen ego in illamet ipsa non capio; certè testimonium ejus, non faciet assensum meum de illa demonstratione evidentem; quia illa testificatio, non manifestat objectum ut est in se, connexionemque prædicatorum cum seipsis. Ergo & omne testimonium idem faciet, ex paritate rationis. Omnes hæc probationes fundantur vel maximè in hoc negativo principio. Non apparet, quæ præcisè testimonium manifestet objectum in illo met ipso: & tamen evidens notitia, debet attingere prædicata & connexionem illorum met secum.

Per hoc tamen negatur, quod materialiter accipiendo assensum fidei, possit dari simul evidentiæ procedens ex alio motivo, de quo in Anamastica, & infra.

RESTAT adhuc explicare, quid hoc sit, rem esse evidentem per principia intrinseca & cur hanc intrinsecitatem non habeat Dei testimonium?

Nomine intrinseci principii non est hinc accipiendum, id, quod est intrinsecum intrinsecitate constitutionis entis; aliàs res, non possent nobis innotescere, nisi vel per genus & differentiam, vel per materiam & formam: cum tamen dentur & demonstrationes à posteriori seu per effectus, & à priori, v. g. per causam effectivam & ejus applicationem. Sed nomine intrinseci accipiendum est omne illud, quod pertinet ad esse; sive tanquam principium effectivum, vel applicatio principii, sive tanquam principium constitutivum, sive tanquam effectus & passio, quam sibi determinat illud esse. Quod autem nomine principii intrinseci, id venire debeat; suadetur imprimis: quia nihil est magis intrinsecum rei; quàm esse illius. Imò hoc solum esse, est intrinsecum. Porro ipsum esse supponit & involvit non solum sua intrinseca; sed etiam principia agendi: est enim esse propter operari. Supponit item causam efficientem, quæ terminum non alium habet nisi ipsum esse intrinsecum, supponit item effectus, passiones: &c. fit ergo ut assumere talia, ad aliquod esse notificandum, sit sumere aliquid intrinsecum; hoc est intrinsecè in illo met ipso manifestativum. Universaliterque nomine intrinseci venit: quod nexum prædicatorum, ipsius esse, in seipso, quæ tali, ostendit. Suadetur idem à posteriori: quia quæcunq; vera demonstratio habetur de objecto, semper procedit ex aliquo illo genere nominatorum; hinc enim quando volo demonstrare, quidquid Deus dicit est verum,

accipio pro principio v. g. quod Deo debet competere omnis perfectio: in qua demonstratione assumitur aliquid intrinsecum Deo. Cum ergo testimonium divinum quæ tale præcisè in ratione testimonii spectatum; neque sit principium rei effectivum, nec constitutivum, &c. hinc fit ut præcisè testimonium, non sit motivum intrinsecum. Denique, ut res nobis connexionem prædicati & subiecti, in objecto illo reperibilem; & non solum connexionem testimonii cum objecto: quia hæc connexio, solum manifestat, quod res sit manifestata: non autem manifestat connexionem prædicati & subiecti in se.

OBJICIT Primò Lugo. Si principium intrinsecum, sit illud, quod est intrinsecum in seipso, ut essentia vel passio: certum est non requiri hujusmodi principium ad evidentiæ Conclusionis. Nam plures demonstrationes à priori, fiunt per causam efficientem. Si verò per principium intrinsecum, solum significet aliquod medium, habens connexionem cum objecto Conclusionis, per aliquam habitudinem intrinsecam; talis habitudo reperitur, dum assentimur objecto, quia Deus dixit propter hunc Syllogismum. Omnis revelatio Dei est vera. Deus revelat Incarnationem. Ergo Incarnatio est vera.

RESPONDETUR. In assensu fidei materialiter accepto, haberi medium dicens connexionem cum objecto Conclusionis, idque per intrinsecam habitudinem, non tamen haberi in assensu fidei formaliter accepto. Materialiter tunc accipitur assensus fidei, quando accipitur assensus circa objectum fidei, licet non ex motivo fidei; seu ex ly *Deus dixit* formaliter accipitur assensus fidei: cum innititur præcisè ly *Deus dixit*. Porro in assensu fidei materialiter accepto, reperitur habitudo mediæ ad objectum eaque intrinseca; quia illi propositioni Omnis revelatio Dei est vera, præbetur assensus, propter ulterius motivum demonstrativum; ita ut rectè à posteriori colligi possit rem ita se habere: quia illam ita se habere Deus dixit. Jam autem in assensu fidei formaliter accepto, non reperitur intrinseca habitudo mediæ ad objecta: quia illi propositioni, Omnis revelatio Dei est vera, in assensu formali fidei, præbetur assensus, propter Ly: quia Deus dixit, & tamen ly *Deus dixit*, nihil omnino evidentiæ & claritatis adfert. Et sicut si detur Professor Mathematicæ, ut dictum, de quo constat evidenter moraliter, quod sit bonus Mathematicus: si dicat ipse diametrum quadrati esse majorem costâ quadrati, nihil evidentiæ accrescet; idque ex eo: quia motivum præcisum *dixit* non ostendit connexionem prædicatorum: si autem demonstraret idem, tum primùm accrescet evidentiæ; ita & in presenti. Ponè enim non demonstrari quod DEUS vera dicat & dicere debe-

R. P.
THE MLOL
ZIANOWSKI
Tom. 1. c. 2.
D. VI

debeat; quid evidentiæ accrescet si dicat se verum dicere?

INSTAT Primò idem. Sicut ex vehementi operatione ignis, evidenter noscitur ejus applicatio, per demonstrationem à posteriori: sic etiam per similem demonstrationem, colligimus veritatem Incarnationis, ex revelatione clara, per intrinsecam & necessariam habitudinem, quam revelatio habet ad suum objectum.

RESPONDETUR. Revelationem habere habitudinem claram, quòd suum objectum manifestet; sed non ostendit clarè, innitendo ipsi ly Deus dixit, connexionem prædicatorum objecti, in illomet ipso.

INSTAT Secundò idem. Evidentia intellectualis, prout condistinguitur ab inevidentia, non potest in alio consistere, nisi in hoc, quòd intellectus convincatur ab ipso objecto, & necessitetur ad assentiendum: sed quando deducitur Conclusio ex revelatione evidenti, convictus manet intellectus. Ergo.

RESPONSUM. Quando deducitur Conclusio ex revelatione evidenti, assumendo alia principia, in quæ tanquam in motiva non resolvitur fides, infertur evidenter objectum, & per medium, dicens saltem à posteriori, intrinsecam habitudinem medii cum objecto. Quod si assumuntur præcisè principia, in quæ resolvitur fides, non assumitur medium dicens intrinsecam habitudinem cum objecto, sic v. g. fitalicui ignota hæc propositio: Omnis revelatio DEI est vera: si probem illam per hoc, quia Deus dixit, omnem revelationem suam esse veram; æquè est ignota hæc propositio, hoc medio assumpto, ut erat ante; nec enim assumptum est quidquam, quod diceret intrinsecam habitudinem medii cum objecto. Quod si demonstres id aliunde, tum primùm assumes medium dicens intrinsecam habitudinem ad objectum, adeoque aliud clarum.

INSTAT Tertiò. Posito assensu evidenti utriusque Præmissæ, & notitiâ evidenti de bonitate illationis; veritas Conclusionis non potest manere simpliciter obscura. Ergo etiam posito, quod utraque Præmissa sit evidens; non manebit Conclusio obscura, aliòquin intellectus, saltem secluso imperio voluntatis, posset dissentiri. Et certè, sicut ex vero non potest sequi nisi verum; sic ex evidentiibus, non potest sequi nisi evidens.

RESPONDETUR. Ex dictis, negando scilicet quòd si assentiatur præmissis assensu formaliter fidei, & præcisè ex hoc motivo, quia Deus dixit, evidenter nos assentiri; licet aliunde, & non titulo fidei, possit haberi evidentia.

OBJICITUR Secundò. De facto dari potest actus qui sit ob testimonium, & tamen sit evidens: quia casu, quo sit evidens Deum aliquid dicere; erit ille actus propter dictionem Dei; & tamen erit evidens: si enim non esset evidens,

tunc & esset evidens illud Deum dicere, & non esset evidens: esset quidem evidens, ut supponitur; non esse autem: quia evidentem actum non principia ret.

RESPONDETUR. Casu quo mihi sit evidens aliquid Deum dicere; erit ille actus evidens quoad hoc, quod hoc Deus dixerit; non erit tamen evidens evidentiâ clarificante connexionem prædicati cum subjecto. Unde distinguendæ sunt hæc duæ propositiones: Evidens est Deum dicere, quod sit trinus: & Evidens est Deum esse trinum, ex eo præcisè, quia Deus dicit; illa prior in dicto casu erit vera, posterior falsa. Ulteriùsque distinguendæ sunt evidentiæ. Una quæ sit intransitiva, & sui, de se; & alia transitiva quæ sit sui, & aliorum. Evidentia quæ habetur quòd hoc DEUS dicat, est evidentia sui & de se, sed non est evidentia sui & aliorum. Unde ulteriùs cum mihi evidens est testimonium; illud testimonium non est respectu sui extrinsecum, sed intrinsecum, adeoque non est illuc evidentia, præcisè ratione alicujus extrinseci: neque enim testimonium de seipso restatur, sed manifestat se. Et tamen in præfenti quæritur de testimonio, non comparato ad seipsum, sed de comparato ad objectum.

INSTABIS. De facto in cælo videtur clarè objectum, & tamen non nisi ex præcisa ratione testimonii Divini.

RESPONDETUR. Negando antecedens. Videtur enim objectum, non ex præcisa ratione testimonii, sed quia stat simul cum visione, quæ visio est manifestativa prædicatorum intrinsecorum, & veritatis, ut est in se.

OBJICIT Tertiò Recent. Suar. Veritas Divina est medium intrinsecum rei dictæ. Quod ipsum probatur. Quia veritas Divina includit duo: Veritatem in cognoscendo, & Veritatem in dicendo. Jam autem veritas in dicendo & cognoscendo, habet intrinsecam connexionem cum re dicta. Veritas enim in cognoscendo, cum sit cognitio rei revelatæ, est quædam illius representatio: ac proinde habet intrinsecam connexionem cum representato: Veritas etiam in dicendo, cum sit virtus naturalis; habet necessariam connexionem cum objecto.

RESPONDETUR. Veritatem divinam esse medium intrinsecum, saltem à posteriori rei noscendæ. In quantum illa ulteriùs demonstrari potest; sed non ex præcisè prædicato testimonii.

Punctum Difficultatis 3:

An Fides stet cum visione beatifica?

NON est quaestio: An de facto fides stet cum visione beata. Consentiant enim Theologi de facto visionem beatam non stare cum fide ex I. ad Corinth. 30. ubi dicit Nos nunc videre in speculo, & in ægymate; tunc autem facie ad faciem: & tunc *evacuabitur* inquit quod imper-

imperfectum est. Estque hæc positio Communis Theologorum. Adducit tamen Valentia hinc disp. 1. quæst. 5. punct. 2. Auctoritatem Irenæi ex lib. 2. c. 47. & ex lib. 4. c. 25. *Paulus inquit omnibus cæteris evacuatis, manere fidem, spem, dilectionem.* Similia habet Tertullianus. Sed eo loco non docet Paulus quod fides sit mansura in cælo, dicit enim quod non sumus visuri in ænigmate, & quod evacuandum sit id quod imperfectum est. *Ly* autem *Nunc* positum referendum est, non ad vitam futuram, sed ad præsentem. Autoritas autem Irenæi hoc solum vult, quod fides sit mansura, secundum communem rationem assensus firmi. Ut enim loquitur lib. illo citato. *Fides quæ est inquit ad Magistrum nostrum, permanet firma.* Nec est item difficultas in hoc: an de facto maneat habitus fidei in Patria. Consentunt enim Theologi, de facto non manere: colligiturque id ex illo Apostoli loco. *Suadentque congruentiæ.* Quia habitus fidei in ordine supernaturali, datur per modum intellectus supernaturalis, supernaturali novitiâ noscitur; & quia succedit lumen gloriæ, non erit tamen necessitas habitus fidei. Datur idem fides habitualis, ut præluceat meritivæ voluntati supernaturali; quia autem in cælo nullum meritum; & quia prælucentia hæc actibus voluntatis, perfectius haberi potest à lumine gloriæ; sit ut desinat necessitas habitualis fidei. Tota difficultas est; An de potentia absoluta possint secum stare visio & fides? Affirmat Suarez Hurtadus Koninck hinc disp. 11. dub. 1. Arriaga. Petrus à S. Joseph. & alii. Negat Lugo disp. 17. Sect. 3. num. 27. Amicus cum distinctione hinc disp. 11. Sect. 2. & alii.

DICENDUM est. *Non apparere implicantiæ, quare cum visione, non possit stare fides.*

PROBATUR Primò. Quia nulla adferri potest in hoc implicantiæ.

PROBATUR Secundò. Quia per nos possunt secum stare divinitus forma rationalis, & irrationalis in eadem materia. Peccatum item & gratia in eadem anima; & alia similia. Ergo etiam poterunt secum stare fides & visio.

PROBATUR Tertiò. Ea solum non possunt secum stare, quæ contradictoriè opponuntur, qualis non est oppositio inter visionem & fidem; quia & sunt formæ seu actus positivi; & non procedunt ratione ejusdem, licet procedant de eodem. Semper enim alietas erit, in ratione modi movendi.

Quod attinet ad Fidem habitualem.

OBJICI potest Primò. Ex Lugone: Quia scilicet ille habitus esset otiosus in Patria: ratione enim status beatifici, cui obscurus assensus repugnat, nunquam potest elicere actum suum.

Cum ergo habitus non conservetur nisi in ordine ad operandum, cessante hoc sine, non potest servari talis habitus.

RESPONDETUR. Hanc congruentiam ostendere, quod de facto non maneat habitus fidei in Patria; quia tamen non esset essentialiter frustra, adeoque non otiosus essentialiter; posset enim saltem divinitus principiare actus fidei, manereque in testimonium militantis Ecclesiæ; ad eum plane modum quo Milites etiam senes, servant arma quibus usi; Rursus non pauci Doctores docent in Patria manere fortitudinem, & tamen nulla illic adversa quæ tolerentur, docent manere castitatem, & tamen illa nulla rebellio corporis. Ergo necessaria est ulterior restrictio, quod etiam de facto aliquis habitus non detur. Imò posset aliquis etiam presentis habitus fidei invenire necessitatem in Patria, ad credendum scilicet ea, quæ aliàs à Sanctis non videntur, & tamen revelantur.

OBJICITUR Secundò ex Epodem. Habitibus suffi producantur & servantur ad exigentiam gratiæ. Cum ergo gratia in cælo ex natura sua exigat perpetuitatem, & inamissibilitatem illius status; per consequens exigit, quod habitus fidei nunquam amplius operetur; cessante autem hac exigentiâ gratiæ; imò positâ exigentiâ eisdem gratiæ contrariâ, non posset jam Deus conservare habitum fidei.

RESPONDETUR. Non implicare contradictionem ut servetur habitus fidei, etiam sine ulla, imò & contra exigentiam gratiæ. Negatur item quod fides stare non possit, etiam cum inamissibilitate gratiæ.

OBJICITUR Tertiò. Beatitudo est status omni aggregatione bonorum perfectus; quod falsum esset, si in Beatissimis haberetur fides: haberent enim obscuritatem & inevidentiam, quæ secum trahit aliquam formidinem.

RESPONDETUR. Beatitudinem esse statum omni aggregatione bonorum perfectum, sed sibi debitorum. Negatur autem esse debitorum, idque per exigentiam indispensabilem, ne sit habitus fidei in Beatissimis. Argumentum ut sonat, multum probat: probat enim quod nihil sit, quod non videant Beati in Deo, eò quod ignorantia excludatur à statu omni aggregatione bonorum perfectò.

OBJICITUR Quartò. Sublato & impossibili reddito, ex suppositione objecto formali attributionis alicujus habitus, & ipse habitus ex suppositione illa impossibilis redditur: sicut etiam si simpliciter objectum formale attributionis redderetur impossibile, redderetur simpliciter impossibilis ille habitus. Sed in Beatissimis, ex suppositione, redditur impossibile formale objectum attributionis fidei, nempe veritas prima obscurè attestans. Ergo.

RESPONDETUR. Negando minorem: quia diverso respectu potest esse veritas prima nota, diverso

R. P.
THEMLOL
ZIANOWSKI
T. M. de Z.
D. VI

verso respectu potest esse obscura; adeoque manere objectum attributionis.

OBJICITUR Quintò, Communis est sententia manere habitum fidei in Beatis.

RESPONDETUR. Illam procedere de eo, quod de facto est: idque ex congruentiis supra allatis, non autem de eo quod possibile est.

Quod attinet ad compossibilitatem actus fidei & visionis in contra.

OBJICIT Primò Amicus. Quia forma testimonium fidei, nullam novam cognoscibilitatem adfert objecto, viso in Verbo ut in objecto clarè manifestante. Nam ita videre objectum in verbo, est videre illud ut in attestante: est enim visio Beata, clara quædam locutio: & sicut unus Angelus loquitur alteri manifestando illi secretum cordis sui; sic Deus loquitur Beato, manifestando illi intima sua, quod agnoscit Psalm. 88. *Locutus es in visione Sanctis tuis.* Ergo cum obscurum testimonium, præter attestationem Dei, quæ est formale motivum, nihil adferat, nisi puram negationem evidentiam, quæ idonea non est ut intellectum moveat ad novum assensum; nullam novam adfert cognoscibilitatem, ratione cujus possit intellectum beati ad novum assensum movere.

RESPONDETUR. Negando quod implicet contradictionem, duos actus simul esse, quantumvis unus non adferat novam cognoscibilitatem. Et si non implicat duos actus simul esse de eodem objecto, & ex eodem motivo, planè non nisi solo numero differentes; non implicabit etiam simul esse actus duos, quantumvis nullam novam cognoscibilitatem, alter, adferat objecti. Et sicut non implicat contradictionem informari subiectum duabus albedinibus; quantumvis una nihil plus adferat, quod non habeat altera; sic nec implicabit simul esse duos actus, quantumvis unus in circumstantia aliis, nullam novam cognoscibilitatem adferat: allaturus cæteroqui, si hic alter abesset. Sed pone implicare contradictionem duos actus non adherentes diversam cognoscibilitatem simul secum stare: id non nisi verum esset tunc, sineque quoad modum; diversa esset cognoscitivitas in altero actu. Certè autem actus fidei, diverso, quia obscuro modo, attingit objectum, quo modo, non attingit visio. Unde & illic diversitas est, in modo attestationis.

OBJICITUR Secundò & Koninck Finis agentis est, per formam productum assimilare sibi passum: hinc nullum agens potest naturaliter ullam formam producere in Subiecto, quod jam est actuatum ante aliquam formam; quæ naturaliter vel eminenter, continet perfectionem illius formæ: Nam calidum ut duo, non potest calefacere ut quatuor. Quodsi agens reperi-

at formam quæ ex parte continet perfectionem formæ inducendæ, adhuc agens; modo subiectum sit capax formæ, potest in illud agere; sic calidum ut sex, potest calefacere ut quatuor. Cum ergo tota perfectio quæ haberi potest ab actu fidei, reperiatur in visione, non potest cum illa stare fides. Visio autem potest supervenire fidei: quia visionis perfectionem non nisi inchoatam, continet fides.

RESPONDETUR. Argumentum probare, quòd id fieri non possit naturaliter. Nam non est dubium, quòd calidum ut duo, possit agere miraculosè in calidum ut quatuor. Rursus argumentum multum probat: quia probat abstractivam notitiam de Deo, non posse stare cum visione: continet enim perfectionem abstractivæ, visio. Quodsi abstractiva notitia & visio ex eo secum coherere possunt: quia alio modo, idem attingit abstractiva; poterit etiam stare fides cum visione: convenit enim etiam illi, aliteras modi agendi, à visione. Addit Lugo, quòdsi applicetur calidum ut duo, ad calidum ut quatuor, simul utrumque agere potest. Ergo stando in similitudine, si non præcedat visio fidem, & principia simul utrisque applicentur, poterit esse simul visio & fides.

OBJICITUR Tertio ex Lug. cujus Argumentum sic disponi potest. Implicat quòd intellectus moveatur ad aliquem assensum sine motivo sufficienti: Sed posità visione, non habetur sufficienti motivum fidei: quia hæc repugnantia non est repugnantia ex solo defectu virtutis in causa efficienti, sed ex ipsa repugnantia formarum; ut posità plenà possessione, boni, non potest procedi ad desiderium ejusdem, vel electionem mediorum, quibus illud bonum procuretur. Ergo etiam posità plenissimà possessione veri, in seipso immediatè, non potest dari usus medii, ad id verum comparandum. Ergo nec posità visione, quæ est possessio veri, potest dari fides, quæ est quasi usus medii ad eundem finem. Ergo ulterius posità visione, non datur sufficienti motivum fidei.

RESPONDETUR. Concesso, esse illic repugnantiam ex parte ipsarum formarum, quæ sunt fides & visio; nego esse repugnantiam indispensabilem. Quod attinet ad Antecedens; non demonstratur in hoc argumento, cur eo tempore, cum de facto possidetur bonum, non possit saltem divinitus presentari ut acquisibile: quo casu, cur non poterit etiam elici desiderium. Cur item quando habetur gaudium de possessio bono, non possit dari species, illud representans ut futurum; & cur Deus determinare non possit, & ad habendam hanc speciem, & ad habendum actum desiderii.

OBJICITUR Quarto. Implicat idem affirmari & negari de eodem, & ratione ejusdem; in his enim stat verè contradictio. Sed cum visione staret fides, affirmaretur idem & negaretur de eodem

(1)

eodem, & ratione ejusdem: Nam affirmaretur tunc & negatur ly evidens de eodem objecto, & ratione motivi ejusdem, nempe veritatis primæ, quæ est motivum formale fidei & visionis. Jamque eadem v. g. essentia Divina & esset Beato evidens, & inevidens, ratione ejusdem motivi, hoc est veritatis primæ attestantis.

RESPONDETUR. Quod ex vi quidem ejusdem veritatis primæ, competeret idem objectum videri & non videri, sed competeret ex vi ejusdem veritatis, aliter, & alio modo se habentis. Nempe clarè se manifestantis per ordinem ad visionem, & obscurè attestantis per ordinem ad fidem. Ad eum modum, quo si Sanctus superior dicat inferiori, se aliquid videre in Deo; inferior potest asserenti credere; & tamen credendo attinget veritatem primam obscurè attestantem; quam aliàs ipse clarè videt.

INSTABIS. Hoc ipsum esse quod negatur eandem veritatem primam, respectu ejusdem, posse se habere clarè manifestantem, & non clarè manifestantem. Sicut implicat idem lumen corporale, respectu ejusdem illuminare, & non illuminare, quamvis respectu diversi objecti, possit non illuminare.

RESPONDETUR. Negando hoc ipsum implicare, quod instantia dicit implicare, restatque probandum. Universaliter autem non sufficit ad contradictionem, ut de eodem verificentur prædicata; sed debent verificari ratione ejusdem, non utcunque, sed eodem modo sumpti, quod hic non habetur. Illud de lumine non tenet: quia non habetur alius ullus modus applicandi luminosi subjecto capaci, & dispositio nisi illuminando. Jam autem sunt varii modi, quibus se applicat veritas prima.

INSTABIS Secundò. Ex præcisa hac additione, quòd id faciat veritas prima, alio modo, seu diverso respectu, salvaretur, quod non reperiantur duo contradictoria; dicam enim possibilem esse hircocervum, qui diverso respectu erit hircus, diverso respectu cervus.

RESPONDETUR. Negando sequelam Disparitas est. Quia illic ille hircus, esset non hircus ratione ejusdem realitatis, ad quam realitatem in dicta contradictoria attendi debet; adeoque esset adhuc illa entitas hirci, in seipsa, non entitas hirci. Jam autem in præsentì, eadem quidem realiter veritas esset clarè & non clarè representata; sed ratione diversi modi, & penes quem solum modum, versatur in præsentì tota quæstio. Nec sequetur eandem veritatem primam esse in entitate claram; & in entitate non claram: sed tota diversitas erit, extra illam entitatem, spectabiturque penes extrinsecam, hoc est actus clarè & non clarè representantes veritatem primam, & ipsam veritatem clarè & non clarè attestantem.

INSTABIS. Impossibile esse videri idem oculo corporeo, & non videri oculo corporeo. Ergo

impossibile eriam erit videri idem visione beata & non videri visione beata.

RESPONDETUR. Disparitatem ex dictis esse: quia non dantur plures modi versandi in visiva, nisi sola visio; hinc si poneretur non visio, esset merè non nisi sublativa visionis. Dantur autem plures modi versandi intellectus. Unde non visio, poterit non procedere ad tollendam visionem, sed includi in alio non nisi actu diverso positivo: positivorum autem, non est contradictio. Quando recurritur, quod hæc sint consequenter contradictoria, ostendi id non potest. Beneque defenditur, contradictoria consequenter non alia esse, nisi quando termino positivo, exprimitur formalitas negativa, qualis est oppositio consequenter ex modo significandi contradictoria, inter tenebras & lucem.

DIFFICULTAS II.

An fides stare possit cum evidentiæ extrinsecorum Fides?

Titulus jam est supra explicatus. Sed in præsens difficultas & subsequens perentur, consulenda erunt in simili dicta in Aristomaticis.

Non est tanta difficultas, An idem possit esse creditum & sensu perceptum: nam Apostoli credebant Christum habere verum corpus, hocque ab ipsis exigebat Christus, & tamen ipso Christo monente, ut roborarentur in fide, palpabant & videbant, quoniam Spiritus carnem & ossa non habet. Nec est item tanta difficultas: An qui habet demonstrationem de aliquo objecto, possit successivè de eodem, exercere actum fidei; aliàs nemo Philosophus, posset credere Deum esse. Et si fidei potest succedere visio beata: cur eidem v. g. scientia non possit succedere? Nec item est tanta difficultas: An simul possint stare habitus fidei & habitus scientiæ de eodem objecto, aliàs in Metaphysico adulto, baptisimus una cum ejus dispositionibus, non adferret habitum fidei. Et si potentia amandi & non amandi, inra eandem entitatem voluntatis conjungi possunt, cur non poterunt conjungi habitus Metaphysicæ & fidei, qui sunt distincti.

Neque valet si dicas. Non possunt simul esse actus fidei & scientiæ. Ergo nec habitus: quia quorum habituum actus inter se pugnant, illorum etiam actuum habitus, inter se pugnant. Concedo enim inter illos habitus pugnam; sed non per incompatibilitatem; consimilemque, qualis habetur caloris & frigoris in tepido. Unde non potest esse simul v. g. actus amoris Divini, & actus voluntatis homicidii; nihilominus latro conversus; potest habere habitum amoris Divini; & simul habitum illius voluntatis

R. P.
THE MLOD
ZIANOWSKI
Tom. 1. c. 2.
D. VI

ratis, cum qua pugnet; quando autem peccator perdit habitus infusus per peccatum mortale, id non procedit ex repugnantia habituum inter se, sed ex connexione quam habent cum gratia, tanquam perfectiones illius. Sicut ergo perditur formâ & radice passionum pereunt passiones; sic sublatâ gratiâ, tolluntur alii habitus infusi, qui gratiam tanquam passiones suam radicem continguntur.

Major est in hoc difficultas. An possit simul esse actualis scientiæ evidentia, cum actuali fide, eique conjuncta inevidentia? *Quæ ipsa difficultas adhuc subdividi potest.* An fides possit simul componi cum evidentia, inclusa, nonnisi in scientia abstractiva? In quo puncto ordinariè affirmant nostri, exceptis Molinâ & Foscâ. Negant autem Thomistæ, contra quos pluribus post alios agit Ripalda.

Quod fides possit componi cum actu scientiæ, seu notitiæ evidenti. Ratio est. Tum quia Angeli videndo Deum visione beata, possunt eundem abstractivè cognoscere in creaturis; adeoque componere cognitionem non intuitivam cum intuitiva. Ergo & fides componi potest cum notitiæ evidenti. Tum quia possumus discursu evidenti cognoscere, quod visione materiali confusâ, discernere non valemus, componendo tum temporis notitiam evidentem & obscuram. Ergo etiam poterit componi simul fides & evidentia. Tum quia illa oppositio actûs fidei, & alicujus evidenti actûs, nec habetur ratione objecti; supponitur enim idem esse actûs utriusque objectum. Nec ratione motivi: quia unus actûs procedit per principia intrinseca, & alius per extrinseca; hæc autem nullam inter se oppositionem dicunt. Quæ opponuntur in contra ex autoritate, id solum volunt, quod quantum ex vi & motivo fidei, nihil appareat evidens; vel quod, non stent secum evidentia beatitudinis, cum actûs fidei. Quando autem dicit Gregorius: fidem non habere meritum, ubi humana ratio præbet experimentum: id eo sensu accipi debet, quod scilicet non habeatur tantum meritum: majus enim est si credatur id, quod ratio non demonstrat. Quando item dicunt Patres aliud S. Thomam vidisse, aliud credidisse, illi hoc solum volunt, quod visio non fuerit ratio & motui credendi. Alii Patres instabant contra Manichæos qui dicebant nihil esse nobis credendum, quod non videmus. Cui errori, ut se opponerent Patres, dicebant: fidem non esse eorum quæ videntur; non quod non possit esse etiam eorum quæ videntur, sed quod non debeat esse tantum eorum, quæ videntur, Unde Sancti Patres non dicunt non potuisse credere S. Thomam illud quod videbat; sed attenderunt maximè ad verba illius: Dominus meus & Deus meus; ubi omnino nihil dicendo de corpore Christi, quod videbat; solum explicuit fidem de ejus Divinitate. Unde & aliud vidit,

& aliud credidit seu professus est. Hinc & laus est Apostoli, quod id, quod non vidit crediderit: nempe sui Domini Divinitatem, licet non negent Patres credere illum potuisse, etiam id, quod videbat. Nec ex verbis illis Christi: *Beati qui non viderunt & crediderunt*, quidquam in contra elici potest, quia etiam respectu objectorum sensu perceptorum fides & libera & meritoria est: non videndoque visione proportionatâ certitudini, semper creditur quantumvis qui credunt quod vident, non sint beati, hoc est excellenter credentes. Conungi autem posse evidentiam, cum creditione, vel ipsa illa verba ostendunt. *Quia vidisti me Thomam credidisti.* Paritas illa quod scilicet lux minor, non illuminet, illuriantem majore, per aliquos non tenet. Ratio: quia nihil habet lux minor, quod simili modo non exhibeat lux major: habet autem fides aliquid, quod non exhibet scientia: quanquam aliqui negant etiam Antecedens; hæc & plura alia Ripalda.

RESTAT difficultas. An fides simul stare possit cum evidentia intuitiva. Negat Suarez. Vasquez. Koinck. Hurtadus, Turrianus. Granadus, Lugo. Affirmant alii inter quos Arriaga. Mediam quasi sententiam tueretur Ripalda hinc disp. 12. n. 65. quod scilicet stare quidem hæc duo possint, sed regulariter non stent.

DICENDUM est. *Posse stare fidem cum notitiæ intuitiva.*

PROBATUR Primò. Quia id non implicat contradictionem.

PROBATUR Secundò. Tum quia quæcunque in hoc repugnantia ostendetur, illa tantum evincet, idem esse visum, & non visum; hoc autem ad contradictionem non sufficit: quia contradictio non petitur ex hoc, ut subjectum sit idem contradictorii prædicati: quia etiam non contradictoriorum; potest esse idem subjectum; per hoc ergo, quod est commune, etiam non contradictorius, non potest aliquid statui, in ratione contradictorii. Jam autem visum & non visum, erit nonnisi subjectum, vel si mavis dicere objectum, circa quod versabitur fides & intuitiva. Tum quia contradictorium ut sic stat in esse & non esse. Ergo & particulare contradictorium, stabit in particulari esse, & particulari non esse. Jam autem quæcunque positiva, non se habent sicut esse & non esse; hoc ipso enim non essent positiva. Si autem non se habent sicut esse & non esse. Ergo contradictoria non sunt. Jam autem actûs fidei, & visionis seu intuitivæ (hæc enim duo in præsentia pro eodem sumuntur; sumique & aliâs possunt, in quantum accipietur evidens distinctum ab intuitiva) sunt formæ positivæ; adeoque non se expellunt contradictoriè. Tum quia ut urget Ripalda. Saltem fides præcedens tempore vel naturâ, potest connaturaliter cum quavis evidenti notitiæ & intuitiva componi. Quod ipsam probat: quia à

fomno excitatus, credo diem esse; quia socius me excitans id mihi testatur. Deinde apertâ fenestrâ video diem lucem, nec discedo tunc à fide: quia veritas testimonii comperta, potius advocat assensum illius, quàm ab illo revocat.

PROBATUR Tertiò. Restaurando rationes, quibus solutionis aptavit Esparza.

PRIMA Ratio est. Quia plures ex his qui accedunt ad Deum, cognoscunt evidenter ipsum existere; & nihilominus credunt ipsum; juxta illud: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se, remunerator sit.

RESPONDET Esparza. Non de accessu imperfectissimo per effectû loqui Apostolum, cujusmodi accessus nec dæmoni deest. Sed loquitur de accessu perfectiori, & supernaturali: nempe ut ad Justificatorem, & Glorificatorem. Unde etiam quandò Philosophus dicit. Credo in Deum. Subly Deum respondet conceptus Deitatis proprius fidelium, qui sub eo nomine complectuntur principium & ultimum finem supernaturalium.

CONTRA. Tum quia quod attinet ad ipsum locum condistinguit Apostolus, esse Dei, ab esse remuneratoris: quæ duo confundit prædicta doctrina. Tum quia quamvis agat Apostolus de accessu perfecto, hoc est supernaturali; quæ re restat quare circa, conceptum illum fidelium proprium de Deo, qui à fidelibus exercetur actu supernaturali, quare inquam non possit simul exerceri circa idem objectum, actus naturalis, ita ut uterque actus, se compatiatur. Tum quia ipsum illud esse, prout est prius formalitate justificatoris & remuneratoris, vel potest à fidelibus credi, vel non potest. Si non potest; cur non? Si potest; cum illud antecedens esse, attingat demonstratio Metaphysica; quare, illa, cum actu fidei componi non possit. Et certè, vel potest Deus dicere se existere, vel non potest dicere. Si non potest; Ergo non dixit. *Ego sum qui sum.* Si potest dicere. Ergo & nos id credere possumus, alias daretur dictio DEI, quæ non posset mereri assensum fidei; & tamen de illo ipso existere, dantur demonstrationes; quæ, non est ratio, cur non possint componi cum fide.

SECUNDA Ratio est. Evidentia credibilitatis mysteriorum nostræ fidei, est de fide, & tamen etiam est evidens. Ergo simul & sciuntur & creduntur.

RESPONDET Esparza. Est quidem de fide dari motiva credibilitatis de se evidentia moraliter, nihilominus non est de fide adesse mihi hîc & nunc, evidentiam credibilitatis convenientis. Versantur ergò circa diversa formaliter, evidentia & revelatio; discernuntur autem cognitiones directæ & reflexæ, universales & particulares, circa tempus & personas, quæ semper inducunt diversitatem formalem inter objecta fidei, & objectum & scientiæ de credibilitate.

CONTRA. Tum quia concedo illas duas propositiones prout sunt formatæ ab Esparza esse distinctas; sed quærere restat circa primam: tum evidentia motivorum credibilitatis potest esse circa illa veritari fides & notitia evidens. Si potest veritari habetur intentum. Si non potest veritari. Ergo vel nec est de fide, testimonia Dei credibilia esse; vel non est evidens moraliter, quod est evidens moraliter. Tum quia sufficit diversitas in actibus, petibilis, à ratione reflexa: vel directæ notitiæ, ita ut illæ circa idem compati se possint. Ergo & diversitas motivorum, adferentis evidentiam, & non adferentis evidentiam, erit sufficiens, ut actus illis innitentes, se compatiatur. Tum quia per nos ex dictis supra revelato universali revelantur particularia. Ergo poterit esse alicui hîc & nunc de fide, quod habeat evidentiam motivorum credibilitatis, & tamen simul experietur notitiâ evidentiam illam habere. Ergò fides & talis notitia compatiabiles sunt.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Koninck. Non potest agens in subiecto, inducere formam, quam invenit formaliter vel eminenter inductam. Unde calidum ut duo non potest facere calidum ut quatuor. Evidentia autem continet evidenter notitiam fidei.

RESPONDETUR. Majorem tunc esse veram, quando præter continentiam eminentialem, nihil aliud habet formam quæ inducenda est. Jam autem fides præter continentiam sui eminentialem in notitia intuitiva, adfert alietatem modi noscendi: hinc aër illuminatus quantumvis contineat eminenter calorem potest calefieri: quia ipse calor adfert aliquid speciale præter sui continentiam eminentialem; quanquam si evidentia ista sit ex principiis naturalibus, ad qualem hîc maxime attenditur, negatur contineri in tali evidentia eminenter fidem. Rursus aliud est loqui de formis physicis aliud de intentionalibus, veraque erit major de solis formis physicis hæc enim ut inducantur multa requirunt: v. g. ut non fiat actio in simile, ut sit capacitas subiecti non impleta, ut operatio fiat ab excessu, &c. similia; quæ quandò non habentur induci non potest forma. Et quia formæ intentionales à conditionibus non dependent, benè potentia illas in se inducere poterit, comparique illas. Denique major falsa est, saltem de potentia absoluta.

OBJICIT Secundò Suar: Superfluitatem abhorret natura, superfluous autem esset assensus fidei, quando habetur evidentia.

RESPONDETUR. Saltem hæc superfluitas non erit insuperabilis absoluta potentia, quæ etiam duos calores, solo non nisi numero distinctos,

R. P.
THE MŁOD
ZIANOWSKI
Tom I. e. Z.
D. VI

ctos, inducere potest. Et si res procedat de assensu naturali, non superfluit fides divina, quia adfert majorem longè certitudinem.

OBJICITUR Tertio. Tunc intellectus utitur medio ad assequendam veritatem, quando aliqua ratione ab sensu est, & non perfecte possessa; sicut est voluntatis natura, non eligere medium ad assecutionem boni, nisi illud ab sensu sit.

RESPONDETUR. Divinitus saltem posse esse revelationem, etiam si bonum præsens sit, naturaliter etiam id fieri potest, si perfecto modo non possideatur objectum, poterit se circa illud exercere intellectus. Jam autem per solum lumen naturale, non perfecte possidetur. Paritas adlata non tenet: quia electio connaturaliter ordinatur ad ponendum aliquid, quod non habetur, novaque electio circa bonum possessum, non inducet novam possessionem. Jam autem nova cognitio, est novus modus, & ratione novi modi, nova possessio ejusdem objecti.

OBJICITUR Quarto. Experientia, quia dum oculis cerno solem, quantum vis aliquis restetur diem esse, & ego coner assentiri, non potero: sed tantum assentiar: quia video. Ergo apparet fidem & assensum evidentem incomparati se.

RESPONDET Mæracius & Lugo. Negando Antecedens Possumusque experiri quod credamus, si nobis dicat aliquis Posniam, quam cæteroqui videmus, vel vidimus. Non incommoda est in simili doctrina Ripalda; regulariter loquendo non conjungi fidem notitiæ intuitivæ. Ratio: quia assensus fidei, non præstat uti ex imperio voluntatis: voluntas autem ad hoc imperium regulariter loquendo, non movetur. Ratio: quia ab intellectu ei non proponitur ut imperet assensum, contentante se intellectu, per notitiæ intuitivam. Denique experientia si tenet, in hoc tenet; quando ipse assensus fidei non adfert majorem certitudinem, quam adfert notitia sensuum, non exerceri tunc actum fidei; appetitus enim veritatis, qui competit intellectui, sufficienter tunc expletur; sed si fides adferat majorem certitudinem, ut adfert fides Divina, hoc ipso inclinabitur intellectus, ad arripiendum illud motivum.

INSTABIS. Vi hæc tenent dictorum sequi, quod etiam connaturaliter fides & notitia intuitiva secum stare possint.

RESPONDETUR. Fides humana & notitia intuitiva ob dictam rationem rarè secum stare, secus fides Divina: quia anima appetit certiori motivo moveri. Fides tamen evidentia visionis beatæ non stant secum connaturaliter: quia cum visio non minus certè, in superque evidententer proponat veritatem primam; superfluit jam fides: præcipue cum modus noscendi distinctus, qui habetur in fide præ visione, compa-

ratè ad visionem, sit imperfectus: cum dicat scriptura evacuandum esse, quod imperfectum est. Anima etiam v. g. bovis & anima rationalis non stant secum connaturaliter: quia requirunt pugnantibus oppositas dispositiones, quæ secum connaturaliter non coherent; estque determinatio in materia ad unam formam, non est autem in intellectu ad unam non nisi cognitionem, quæ etiam non requirunt dispositiones contrarias, & contrarietas quæ est ratione diversorum motivorum, est similis ei, quæ est in diversa temperatura colorum, se compati entium.

OBJICIT Quinto Esparza. Nemo credit Deo nisi loquenti, locutione interiore, determinatè ad illum hæc & nunc directà; cum homines sæpè loquantur vagè, nequit autem Deus exercere locutionem directam hæc & nunc ad me determinatè, si illud ipsum formaliter actu video: quia nequit Deus ineptire loquendo, nec vult auctoritatis suæ derisionem: ineptit verò qui interposita suâ auctoritate vult suadere rem, quam audiens videt, & si dicendis crede mihi duo & tria, esse quinque, respondeatur credo ita esse ob tuam auctoritatem, manifesta hæc esset derisio.

RESPONDETUR. Ineptiret DEUS, si alio modo idem objectum non manifestaret, quam habeatur per evidentiam, & non adferret motivum excellentius quam si evidentia, vel par; posset enim contemni & refelli ut pote ignobilis. Et quia in humanis non adfertur motivum majus, præ evidentia, fit ut illi soli inhaereatur, contemnaturque regulariter loquendo, auctoritas dicentis. Supra autem evidentiam naturalem, adfert DEUS certius motinum; & si vellet componi visionem beatam cum fide, adferret par motivum; adeoque non contemptibile.

INSTAT Primò. Licet credens non formidet actu, nec formidare possit in sensu composito fidei, assentitur tamen ad modum formidantis; sed nequit intellectus assentiri ad modum formidantis veritati, quam formaliter videt.

RESPONDETUR. Non satis apparere, quomodo vi certissimi motivi procedatur ad modum formidantis; sed posito etiam ita procedere fidelem, procedet formidando ex vi unius motivi, non procedet formidando ex vi alius.

INSTAT Secundò. Repugnat ut quis concipiat promissionem quasi de futuro sub conditione, quod videt jam existere absolute: nec quisquam poterit, tamen si maximè conetur, elicere hunc actum: volo Petro dare centum si navis venerit, dum videt navim venisse. Ergo etiam repugnabit, ut quis concipiat assensum anigmaticum, circa id, quod in propria specie cognoscit.

RESPONDETUR. Sicut per ipsum Esparza, scientia conditionata stat in Deo cum absoluta,

cur non poterit stare, & in creatura. Negoque talem promissionem non posse fieri. Sed regulariter non fieri: quia regulariter non proponitur ab intellectu eventus futurus, cum est jam præsens. Sed positâ evidentia, circa objectum fidei, potest proponi & acceptari ab intellectu motivum fidei; utpote magis certificans potentiam quæsitivam certitudinis, hoc est intellectum.

INSTAT Tertiò. Si quis alii denuntiet ad modum formidantis, quem aliunde notum est id scire, certissime protinus dicetur eum fingere, nec omnino loqui ex animo, quod tamen fieri non posset, nisi supponeretur ut certum, non posse simul eum habere in animo, talem modum concipiendi eandem rem; præcipue quia nemo potest sibi fingere, nec perinde agere interius, ac si non esset sibi suorum conscius secretorum.

RESPONDETUR. Cum legaliter hæc duo non stent secum, multò magis in humanis, benè tunc dicetur talis non loqui ex animo, sed fingere; præcipue cum loqui ex animo, sit loqui nihil reticendo; ille autem habet in animo, etiam certam scientiam, de qua nihil enuntiat. Casu autem quo secum componantur illi duo assensus, nemo sibi ipsi finget, sed ex vi hujus motivi assentietur certò, ex vi alius incertò.

DIFFICULTAS III.

Potesne Fides stare cum incertitudine extrinsecorum Fidei?

INCERTITUDO extrinsecorum fidei est incertitudo petibilis à motivis probabilibus, quæ non agnoscit pro suis fides, sed spectant ad opinionem. Quæritur ergò. An fides Divina stare possit cum opinione?

DICENDUM est. *Esse compossibilem opinionem, fidei: posseque hæc duo secum stare.* Est Conclusio post alios contra Esparza quæst. 23.

PROBATUR Primò. Quia nulla in hoc implicitantia.

PROBATUR Secundò. Rationibus quæ secundò loco sunt positæ in difficultate præcedenti. Unde urget paritas; possunt duo alii assensus, ex diversis motivis, circa idem objectum, secum stare. Item cognitio abstractiva de Dei existentia, cum Visione beata: potest item ex dictis compari visio beata, Fidem. Ergò & opinio poterit stare cum fide.

PROBATUR Tertiò argumento quod sibi opposuit Esparza. Si opinio & fides non possent secum stare in eodem circa idem, rationes probabiles Theologorum circa mysteria nostræ fidei, excluderent à Theologis fidem illorum, & essent inutiles, ad confirmandam fidem aliorum.

RESPONDET Esparza. Theologos tunc non moveri per rationes ad opinandum de rebus dei, sed ad judicandum esse rationabilia eadem mysteria, etiam secundum discursum naturæ, nec impediunt exercitium fidei, sed magis illud reddunt facile.

CONTRA. Tum quia quando illæ rationes reddunt rationabilia mysteria fidei, vel sunt demonstrativæ vel probabiles. Si demonstrativæ. Ergò scientia & fides stare secum possunt. Ergò & opinio cum fide. Si sunt probabiles. Ergò quantum ex vi sua, probabilem non nisi assensum adeoque opinativum de illo objecto generant, de quo tamen, assensum certissimum generat fides. Ergo illi duo actus stare secum adhuc possunt. Neque enim, ut dicitur, excludit fides, ut mysteria nostræ fidei reputentur rationabilia. Tum quia rationes illæ non impediunt exercitium fidei, redduntque illud magis facile. Ergo nec assensus illis innitens, qui indubiè opinativus est, impedit actum fidei. Tum quia possunt secum stare certitudo nominis moralis, quod hoc DEUS dixerit, habita per motiva credibilitatis, cum certitudine summa, quod hoc Deus dixerit, petita, ex ipomet. *Deus dixit.* Ergo etiam secum stare poterunt opinio & fides. Mitto objectiones quæ in simili tractatæ in animasticis. Perstringuntur non si Recent.

OBJICIT Primò Esparza. Fides est certa certitudine excludente penitus possibilitatem oppositi; opinio autem est incerta incertitudine & formidante admittente possibilitatem oppositi, ut habet Aristot. & S. Thom. quæst. 67. art. 3. et sunt incompossibiles essentialiter, hujusmodi certitudo & incertitudo, de eodem; secundum idem, essent enim compossibiles affirmatio & negatio secundum idem; negat autem possibilitatem oppositi fides, quam affirmat opinio.

RESPONDETUR. Negando tunc fore affirmationem & negationem secundum idem: quia erit secundum diversa motiva.

OBJICIT Secundò. De ratione opinionis est, ut sibi proponantur opposita, neque potest ita amplecti unam partem, ut omnino excludat oppositam: quia caret medio excludente oppositam partem; & tamen fides excludit oppositam partem.

RESPONDETUR. Fore hinc exclusionem unius oppositæ partis, non ratione ejusdem; sed vi motivi fidei, non exclusio autem oppositæ partis, erit vi motivi opinionis; quæ duo secum stare non posse, necdum demonstratur.

OBJICIT Tertiò. Vi hujus doctrinæ sequeretur, quod connaturaliter possent esse simul amor & odium, assensus & dissensus: procedent enim ratione diversorum, quæ quidem ne divinitus stare secum posse, multi autem timent.

RESPONDETUR. Negando sequel. Quia motivum amandi habet vim expugnandi motivum odii,

R. P.
THE MLOD
ZIANOWSKI
Tom. I. c. 2.
D. VI

odii, utpote non trahens ad amandum saltem imperfectè: sed trahens simpliciter ad oppositum, consequenter ipse amor, habet vim expellendi odium, utpote oppositi rationem habens, unumquodque autem est natum expellere sibi oppositum vel ex ipso titulo conservationis sui. Opinio autem circa idem & fides, ex eo ipso quia utraque est assensiva objecto, non sibi opponuntur, adeoque nec habent vim expellendi se, quæ vis expellendi fundatur in oppositione; ipsaque opinio comparata ad fidem, est sicut imperfectus assensus, comparatus ad perfectiorem.

OBJICIT Quarto Quidam. Non possunt secum stare scientia & opinio. Ergo nec fides & opinio. Antecedens probatur. Duo contradictoria non possunt verificari de eodem subiecto, fieret autem hoc in præsentis; quia actus certus qui est scientiæ, & actus incertus qui est opinionis, sunt contradictorii; & sicut irrationale, dicit negationem rationalitatis; ita incertus actus, dicit negationem certitudinis; & ulterius patet. Nam irrationale: quia dicit negationem rationalitatis, potest dici irrationale, non est rationale. Ergo etiam quia incertum dicit negationem certitudinis, incertum poterit dici, non esse certum.

RESPONDETUR. Argumentum videtur multum probare: quia probat album & nigrum non posse divinitus secum esse; quia nigrum dicit negationem albedinis: bene enim prædico nigrum est, non album: probat item animam rationalem & irracionalem non posse informari eandem materiam: quia irracionale est negatio rationalitatis; nihil autem sui positione & sui negatione informari potest. Ex qua retorsione confurgit hæc major. Quando aliqua negatio est in re aliquid positivum, importans aliquid negativum, tunc cum opposito positivo, non dicit contradictionem, & quando negatio in re, non est aliquid positivum; tum primum vera erit contradictio. Jam autem incertitudo est quid positivum in opinione. Unde etiam de opinione, est prædicabilis assensus, qui est quid positivum.

OBJICIT Quinto. Tota hæc Conclusio supponit, ideo hæc secum stare posse, quod procedant ratione diversi motivi, & diversi objecti; sed licet procedant ratione diversi medii, procedunt tamen ratione ejusdem objecti. Ergo adhuc hæc simul secum stare implicat, quia sufficit ad rationem contradictionis ut de uno eodemque objecto, sit assensus certus & incertus: & si diversitas mediorum tolleret contradictionem; posset etiam secum stare iudicium quo dicat hoc esse verum, & iudicium quod dicat hoc esse falsum; item assensus & dissensus: posset enim hoc fieri, ratione diversorum motivorum.

RESPONSUM. Assensum & dissensum, illaque

judicia divinitus secum stare posse: quod autem connaturaliter secum repugnant, non repugnant ex oppositione contradictoria, sed quia habent secum particulares oppositiones, adeoque pugnam: neque enim ut dictum, dissensus, est imperfectus eidem objecto assensus, ut contingit in actu probabili comparato ad certum, utrumque enim est assensivum eidem objecto.

INSTAT. Quamvis actus certus & incertus non sint contradictorii ratione sui, erunt tamen contradictorii, ratione ejusdem objecti, & ejusdem intellectus; à quo procedunt, & quem denominant esse simul certum & incertum: contradictio autem desumitur non ex diversitate ipsorum actuum; sed ex identitate intellectus & objecti ejusdem, alias nulla contradictoria darentur: quia intellectus posset unam propositionem ex contradictoriis uno actu judicare tanquam veram; & eandem alio actu simul judicare tanquam falsam, quod dicere est absurdum; quod autem desumatur contradictio ex uno eodemque objecto per ordinem ad unum eundemque intellectum patet: quia omnes concedunt propositiones contradictorias simul & semel sive uno, sive duobus actibus, ab intellectu tanquam veras, admitti non posse.

RESPONDETUR. Non satis liquere quomodo ex identitate intellectus desumatur contradictio. Licet enim non possint esse duæ contradictoria simul vera vel falsa; bene tamen possunt ab intellectu elici, & tamen tunc illæ contradictoria, verè erunt contradictoria, denominabuntque intellectum contradictoria elicientem, quod quomodo fieri poterit, si contradictio petenda est, ab eodem intellectu. Rursus intellectus, est principium etiam contradictoriorum actuum, quod quomodo stare poterit, si contradictio petitur ab eodem intellectu, contradictoria autem nunquam secum stare possunt. Unde ulterius negatur fore illic veram contradictoriam, cum non desumatur ut dictum ratione ejusdem motivi: si enim non erit ratione ejusdem motivi contradictio, quomodo erit affirmatio & negatio de eodem.

Supposita de legitima contradictione.

SUPPONO PRIMO. Contradictionem esse terminum de linea dici; & quia dici sequitur ad esse, etiam contradictio supponet esse circa quod, hinc distinguendo terminos, contradictoria Logicè sunt in *Affirmo & Nego*, in *Ha & Non*; contradictoria Metaphysicè sunt in *Esse & Non esse*.

SUPPONO SECUNDO. Maximam esse differentiam inter contradictoria. Videtur hoc Aristoteles ita explanare 10. Metaph. à tex. 13. Quæ se habent in differendo sicut distantia quæ maximè distant, maximè differrent. Jam autem contradictoria sunt quæ maximè distant; *distantia autem ultimorum* inquit ille *maxima est*

quæ etiam contrariorum. Porro quod contradictoria maxime inter se distent explanat id Arist. per explicationem maximi & perfecti. Maximum est ejus non est excessus, perfectum verò extra quod non est possibile aliquid habere, quemadmodum etiam cætera perfecta dicuntur, eo quod habeant finem. Jam autem contradictoriam distantiam nihil excedit. Ergo illa maxima, estque illa perfecta differentia: Cum enim in illa debeat esse oppositio per esse & non esse; hoc ipso est perfecta: quia cum dicat pro alio extremo nihil, seu non esse; perfecta oppositio erit; *extra finem enim* inquit ille *nihil est*; perfecta ergo erit illa oppositio: quia terminata ipsomet oppositio nihil, tanquam finali, quod nota finis seu perfecti: *nihil enim* inquit ille *extra finem est*. Hoc ipsum supposito per hoc

PROBARI potest. Maxime differunt quæ nihil habent commune, nataque sunt se non nisi auferre, & se à se extrudere: si enim sit aliquid commune; hoc ipso quia commune est, non faciet differre, sed communicare: & sicut duæ parallelae magis distant, eò quod nihil habent commune; nec ita distat triangulus rectilineus, eò quod habeat aliquid commune nempe angulum; ita & in entibus & dictionibus, ea maxime distabunt, quæ nihil habent commune. Nam non est nullo modo est commune *Est & negatio* utpote malignantis naturæ, nata est extrudere affirmationem; fit ut maxima sit inter contradictoria differentia.

Huic supposito videtur dissentire S. Thomas, quærit ille Secundæ Secundæ q. 79 art. 2. An peccatum omissionis sit gravius præ peccato transgressionis, seu commissionis? dicitque gravius esse peccatum Commissionis cæteris partibus: Rationem dat: quia magis distat contrarium à suo contrario, quàm simplex ejus negatio, sicut nigrum plus distat ab albo, quàm simpliciter non album: *omne enim nigrum est non album; sed non convertitur; manifestum autem est* inquit, *quod transgressio contrarietur actui virtutis; ommissio autem importat negationem ejus*. Sed hæc doctrina S. Thomæ non est contraria supposito allato: nam non loquitur S. Thomas de contradictoria oppositione, an illa comparatè ad contrariam, idque in ordine oppositionis Logica sit major; sed loquitur de negatione simpliciter; nomine autem negationis simpliciter intelligit, quandò aliquid in ratione sua primaria quam importat, non dicit oppositionem & repugnantiam; non erit autem negatio simpliciter, si in primaria sua ratione oppositionem dicat; nec se habet merè disparatè, & ita magis opponitur albo nigrum, quia in primaria ratione pugnant; minùs autem pugnat viride, quia non dicit oppositionem ad album in primario suo ratione; licet ad viridè sequatur negatio albi. Cum autem contradictoria secundum primas

rationes secum pugnent, fit ut maxime distent. Sed explicandum venit, quomodo Contradictoria, nihil habeant commune. *Hinc*

SUPPONO Tertio. Sicut quæcunque distantia supponit commune hoc, quod utrumque distat. Supponit item spatium quod mensuratur & intercipit; ita maxima contradictoriorum differentia, supponit etiam aliquid commune, nempe subiectum illud de quo procedit, & cui pullulabit *prima conditio contradictionis*; nempe ut sit contradictio de eodem. Docuit hoc Arist. lib. 1. de interpr. c. 5. *Manifestum est autem* inquit *quod una negatio, unius affirmationis erit*: hoc enim idem oportet negare negationem quod affirmatio affirmavit; idque ostendit argumento à posteriori. Non est homo albus, & est homo albus, si non sint de eodem subiecto non sunt contradictoria, hinc & veræ esse possunt prima v. g. de Petro, secunda de Paulo; quia non procedunt de eodem subiecto.

Quorum omnium Ratio? quia si non procedat de eodem subiecto negatio & affirmatio, per non esse, non tollitur esse: quia deberet illud tollere conjunctione sui Non; non tolleret autem conjunctione sui Non; siquidem illi eidem non uniretur, non procedendo de eodem. Nec affirmatio tollitur à negatione, neque ab illa malignabitur: quia eam non afficiet. Et sicut nemo ægritudine alienâ ægroratur & malignatur; ita nulla affirmatio, negatione malignabitur, si supra illam non cadet. Per hoc tamen non constituetur contradictio (ut dixi supra) quia habere commune subiectum (ut dicebam supra,) convenit etiam affirmationibus veris; hinc per hoc quod est commune etiam non contradictoriis, formalizari non poterit contradictio.

SUPPONO Quarto. Contradictionem debere procedere etiam ratione ejusdem sive predicati sive motivi. v. g. Expressit hoc Arist. cit. *Una autem inquit affirmatio & negatio est, quæ unum de uno significat, & infra. Si vero duorum unum nomen positum est, ex quibus non est unum, non est una affirmatio, neque una negatio. Quod ipsum probatur à posteriori. Quia in contradictoriis est differentia; si autem non dicatur idem de eodem, non erit differentia: nihil enim inquit differret qui diceret quod est homo, equus albus; hoc autem nihil differret quàm diceret est homo albus, & est equus albus; si ergo hæc multa significant, & sunt plures, manifestum est quod & prima, & multa, & nihil (supple contradictionem) significat. Hoc ipsum probatur. Pone has propositiones: Attingo veritatem, ut est in se ratione visionis; Non attingo veritatem ut est in se ratione opinionis vel fidei. Certè hæc Contradictoria non sunt; & sic de reliquis: quia non procedunt ratione ejusdem. Deinde si non procedat affirmatio & negatio de eodem, non erit vera contradictoria ut dictum supra. Ergo etiam si non proce-*

R. P.
THE MLOD
ZIA NOWSKI
Tom. de. Z.
D. VI

procedat contradictio ratione ejusdem prædicati vel motivi &c. non erit etiam vera contradictoria. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia si non sit affirmatio & negatio ratione ejusdem prædicati, manebit omnino affirmatio innegata: si manebit innegata, hoc ipso non erit contradictio, quæ semper debet esse in ordine Logico, secundum affirmationem & negationem, & in ordine Metaphysico erit non nisi *Esse*: quia non habet disturbativum sui, *Non esse*. Cum autem hoc ipsum motivum, possit hoc vel alio modo sumi: quæ aletas modi æquivaler ipsi diversitati motivi; hinc, ut sit vera contradictio, debet esse oppositio per est vel non est, per affirmo & nego, etiam ratione modi ejusdem. Ratio, quia si non erit oppositio in ratione modi; non erit in ratione modi differentia, adeoque nec contradictio. Et hinc pullulat illa conditio contradictionis, quod debeat esse de eodem, ratione ejusdem, ly ratione ejusdem, subdividendo, five ratione ejusdem prædicati aut motivi, five ratione modi. Quod alii exprimunt: Contradictionem debere esse, de eodem, circa idem, ratione ejusdem.

SUPPONO Quinto. Ex dictis contradictionem non debere sumi præcisè ad intellectum, quem denominant illa affirmatio & negatio: licet ad veram contradictionem, requiratur ut idem intellectus affirmet & neget; ad contradictionem inquam formalem, nam ad objectivam id non requiritur: si enim dicat Christianus est DEUS, dicat Atheus non est DEUS, erit adhuc objectiva contradictio, licet non formalis ejusdem subjecti, non enim idem subjectum est affirmans & negans. Quod autem non debeat sumi contradictio præcisè per ordinem ad intellectum qui denominetur. Ratio. Tum quia ut dicebam quando intellectus dicit, non potest idem esse & non esse, affirmat esse, & negat esse; & tamen affirmatio & negatio recipitur in intellectu, recipi autem non potest, si contradictio sumi deberet per ordinem ad intellectum recipientem, & denominatum affirmationem & negationem, à quibus non potest non denominari, cum omnis actio vitalis denominet suum subjectum, & si potest denominari; poterit majori jure, nempe ratione diversorum motivorum, poterit inquam denominari certus vel incertus. Tum quia omnes qui dicunt possibile esse formari ab intellectu ens rationis; dicunt illud existere objectivè in intellectu, denominareque intellectum, illa contradictoria simul concepta affirmantem & negantem. Ergo apparet, quod

contradictio, non sit desumenda ab intellectu, illis contradictoriis denominato. Tum quia omnis contradictio duos terminos respicit. Cum autem intellectus recipiens utramque denominationem, sit unus, respectu illius præcisè, contradictio non erit. Tum quia quamvis desumeretur contradictio ratione intellectus denominati, cum denominetur à contradictoriis, & diversitas motivorum non inducat contradictionem, fit, ut adhuc denouari ab illis non possit. Tum quia dividendo ut diximus oppositionem hanc in lineam dici, & lineam esse; intellectus acquirens illas denominationes, non acquirit contradictionem, nec ex linea dici nec ex linea esse; non ex linea esse: quia esse illius ex illis denominationibus non acquirit non esse, nec acquirit oppositionem ex linea dici: quia ipse intellectus non est dictio; ipsæque illæ dictiones nempe affirmatio & negatio ratione diversorum motivorum, si non opponuntur sibi contradictoriè, quomodo denominabunt contradictoriè?

Tritum est principium, & nota investigandi legitimitatem contradictionis, quod duo contradictoria, non possint esse simul vera & falsa. Hoc principium est Logicum; nec à Logico probari potest: potest probari à Metaphysico per esse, tanquam per prius, præ dici. Ratio dictæ positionis est: Impossibile est, ut esse, sit non esse, & hoc jam ulterius probari non potest: quia ipso esse, in linea esse, & ipso non esse, in linea non esse, non datur quidquam prius. Ergo nec dictæ propositionis ulterior probatio, sed sola explicatio terminorum, inductio, & deductio ad absurda notificant illud. Sed si duæ contradictoriæ verificarentur, esse, esset non esse. Quod ipsum ut probetur. Suppono has duas Omnis homo est rationalis, aliquis homo non est rationalis esse contradictorias. Suppono rursus illius Majoris: Omnis homo est rationalis, esse hunc sensum, & Petrus est rationalis, & Paulus est rationalis & sic de reliquis; ita ut si non esset verum de reliquis, hoc ipso falsum esset *Omnis*. His suppositis. Formatur argumentum. Verificari, quod esse hominem, sit non esse hominem, est verificari esse & non esse. Sed verificatis duobus contradictoriis, verificatur in universali Petrum v. g. esse hominem, ut fuit suppositio. Ergo verificatis duobus contradictoriis, verificaretur esse & non esse.

Quod etiam ostendit quare utraque non possit esse falsa modo commutetur propositio.